

จดหมายของ
นายปรีดี พนมยงค์
ถึงพระพิศาลสุขุมวิท

เรื่องหนังสือ
จดหมายเหตุของเสรีไทย
เกี่ยวกับปฏิบัติการ
ในแคนดี นิวเดลี
และ สหรัฐอเมริกา

กับภาคผนวกเรื่องเสรีไทยอีกบางประการ

PRIDI-PHOONSUK
ปริดี - พนมยงค์

www.pridi-phoonsuk.org

ChangeFusion OPENBASE.in.th

เนื้อหาทั้งหมดใน OpenBase ถูกเผยแพร่ภายใต้สัญญาอนุญาต Creative Commons Attribution-NonCommercial-Share Alike BY NC SA 3.0 Unported License ท่านสามารถนำเนื้อหาทุกชิ้นไปใช้และเผยแพร่ต่อได้ โดยต้องอ้างอิงแหล่งที่มา นำมาไปใช้เพื่อการค้า และต้องใช้สัญญาอนุญาตชนิดเดียวกันนี้เมื่อเผยแพร่งานที่ดัดแปลง เว้นแต่จะระบุเป็นอย่างอื่น

จดหมายของ
นายปริดี พนมยงค์
ถึง

พระพิศาลสุขุมวิท
เรื่องหนังสือ

จดหมายเหตุของเสรีไทย
เกี่ยวกับปฏิบัติการในแคนดี
นิวเดลฮี และ สหรัฐอเมริกา
อภิวัฒน์นาการ

ส า ร บั ญ

จดหมายนายปรัดดีฯ	หน้า	7
ภาคผนวก 1	หน้า	76
ภาคผนวก 2	หน้า	78
ภาคผนวก 3	หน้า	80
ภาคผนวก 4	หน้า	86
ภาคผนวก 5	หน้า	100
ภาคผนวก 6	หน้า	103

สั่ า เ น า ภาพ ถั่ ย

1. จดหมายหลวงภั้ทรวาที่ หน้า 10
2. จดหมาย มร. กอร้เดด ฮั้ดดี หน้า 26
3. บั้หนักงตูลสวีส หน้า 29
4. บั้หนักสั้หรับประชานาชิบตี หน้า 34
5. บั้หนักของกระทรวงตั้งประเทศ หน้า 42
6. จดหมายจาก มร. เบีร์นส์ หน้า 46
7. บั้หนักของ มร. กรูว้ หน้า 55
8. จดหมายอุปทูตอังกฤษ หน้า 76
9. จดหมายตโมสรกองกั้ดั้งๆ หน้า 78

จดหมายของ นายปรีดี พนมยงค์ ถึง พระพิศาลสุขุมวิท

ตำนาน

ชานกรุงปารีส

วันที่ 10 มิถุนายน พ.ศ. 2522

เรียน คุณพระพิศาลสุขุมวิท ทวีร์กและนับถือ

ผมได้รับหนังสือเรื่อง "จดหมายเหตุของเสรีไทย เกี่ยวกับปฏิบัติการในแคนาดา นิวเดลี และสหรัฐอเมริกา" ซึ่งคุณพระได้กรุณาส่งไปให้ผมพร้อมด้วยข้อวิจารณ์ของคุณพิชัย วาศนาส่ง ที่ลงพิมพ์ในเดลินิวส์แล้ว

ผมขอแสดงความขอบคุณเป็นอันมากมายังคุณพระที่ได้เขียนเรื่องที่เป็นสาระอันเป็นหลักฐานอันเกี่ยวพันกับการกิจสำคัญส่วนหนึ่งซึ่งกองบัญชาการเสรีไทยได้มอบให้คุณพระกับคุณหลวงสุขุมน้อยประดิษฐ์ เดินทางฝ่าอุปสรรคและเสี่ยงภัยอันตรายไปปฏิบัติการกระทั่งประสบความสำเร็จเพื่อชาติและราษฎรไทย และได้เขียนความจริงเกี่ยวกับบทบาทของผมในงานนั้นซึ่งเป็นเกียรติแก่ผมด้วย

หนังสือเล่มนั้นของคุณพระเป็นประโยชน์มากสำหรับผู้ปรารถนาที่จะทางสารคดีแห่งประวัติศาสตร์ของชาติไทยตอนหนึ่งและของขบวนการเสรีไทยโดยเฉพาะด้วย อันแสดงให้เห็นประจักษ์ว่าในการรับใช้ชาติครั้งนั้นกองบัญชาการเสรีไทยได้คำนึงถึงสถานะของประเทศไทยซึ่งมีลักษณะพิเศษโดยเฉพาะระหว่างสงครามโลกครั้งที่ ๒ คือ

1. ประเทศไทยถูกญี่ปุ่นซึ่งเป็นฝ่ายอักษะ (AXIS คือ พันธมิตรระหว่างเยอรมนี, อิตาลี, ญี่ปุ่น) รุกราน

2. รัฐบาลไทยสมัยสงครามนั้นได้ก่อสถานะสงครามต่อสัมพันธมิตรดังที่คุดพระได้กล่าวไว้ถูกต้องในหนังสือเล่มนั้นแล้วว่า รัฐบาลไทยได้ประกาศสงครามต่อบริเตนใหญ่และสหรัฐอเมริกา บริเตนใหญ่ก็ได้ประกาศสงครามตอบโต้ และประเทศในเครือจักรภพอังกฤษก็ออสเตรเลียกับแอฟริกาใต้ก็ได้ประกาศสงครามต่อประเทศไทย อันเป็นการผูกมัดสถานะสงครามกับประเทศไทยให้แน่นงยจนอีก

3. สหรัฐอเมริกาใช้วิธียับยั้ง (Refrain) โดยยังมีได้ประกาศสงครามต่อประเทศไทยเป็นการตอบโต้ แต่ตามกฎหมายระหว่างประเทศนั้นสถานะสงครามเกิดขึ้นเมื่อรัฐบาลของประเทศหนึ่งประกาศสงครามต่ออีกประเทศหนึ่งหรือรัฐบาลของประเทศหนึ่งได้มีการปฏิบัติทางสงคราม (Act of war) โดยไม่ประกาศสงครามต่ออีกประเทศหนึ่ง ทั้งนี้ไม่จำเป็นที่ประเทศซึ่งถูกประกาศสงครามหรือถูกการกระทำทางสงครามโดยรัฐบาลของประเทศอื่นนั้นจะต้องประกาศสงครามเป็นการตอบโต้ จึงต่างกับวิธีทำสัญญาระหว่างเอกชนต่อเอกชน ซึ่งทั้งสองฝ่ายจะต้องตกลงกันลงนามในสัญญากันนั้น

รัฐบาลจอมพลพิบูลฯ ได้แจ้งการประกาศสงครามให้รัฐบาล ส.ร.อ. ทราบถูกต้องสมบูรณ์แบบตามระเบียบการทูตและกฎหมายระหว่างประเทศแล้ว คือ รัฐบาลพิบูลฯ ได้แจ้งประกาศสงครามแก่กงสุลสวิสประจำกรุงเทพฯ ซึ่งรัฐบาล ส.ร.อ. ตั้งเป็นตัวแทนดูแลผลประโยชน์ของ ส.ร.อ. ดังปรากฏตามเอกสารหลักฐานซึ่งลงพิมพ์ในหนังสือของรัฐบาล ส.ร.อ. ชื่อ Foreign

Relations of the United States ค.ศ. 1942 เล่ม 1 หน้า 915 ดังต่อไปนี้

740.0011 Pacific War/1793: Telegram

The Charge in Switzerland (Huddle) to the Secretary of State

Bern, February 2, 1942.

[Received February 2—S: 10 a.m.]

350. Department's 246, January 28. Swiss Foreign Office note January 31 communicates following telegram from Swiss Consul Bangkok.

"Ministry Foreign Affairs notified Consulate by letter 25th January: By royal command a declaration of war on Great Britain and the United States of America has been made as from noon of 25th January 2485 B.E."

Huddle

แปลเป็นภาษาไทย

เลขที่ 740.0011 สงครามแปซิฟิก/1793 : โทรเลข

อุปทูตประจำสวิตเซอร์แลนด์ (ฮัตเคิล) ถึง เลขาธิการรัฐ (ร.ม.ต. ต่างประเทศ)

กรุงเบอร์น, วันที่ 2 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1942 (พ.ศ. 2485)

(รับวันที่ 2 กุมภาพันธ์ เวลา 10 น.)

350. เอกสารของกระทรวงหมายเลข 246, วันที่ 28 มกราคม
บันทึกกระทรวงการต่างประเทศสวิตเซอร์แลนด์วันที่ 31 มกราคม นำส่งโทรเลข
ของกงสุลสวิสประจำกรุงเทพฯ มีความต่อไปนี้

"กระทรวงการต่างประเทศ (ไทย) แจ้งต่อสถานกงสุลโดย
หนังสือลงวันที่ 25 มกราคม ว่ามีพระบรมราชโองการให้ประกาศสงคราม

๔ เมษายน ๒๕๒๑

เรียน ท่านอาจารย์ที่เคารพนับถืออย่างสูง

เมื่อวานนี้กระผมบันทึกเป็นอันมากที่ได้รับโทรศัพท์จากท่านอาจารย์ เพราะ
เป็นเวลาานมาแล้วทั้งแค้นกระผมได้พบกับท่านอาจารย์ในโอกาสการประชุมประจำปีของ
นักเรียนไทยในฝรั่งเศส ที่มหาวิทยาลัย Poitiers เมื่อสองสามปีมานี้ หลังจากนั้นก็ได้
ติดต่อกับท่านอาจารย์อีกเลย.

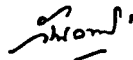
ส่วนข้อความที่ท่านอาจารย์ถามมาเกี่ยวกับการประกาศสงครามของรัฐบาล
ไทยต่อประเทศอังกฤษ เมื่อสงครามโลกครั้งที่ ๒ นั้น กระผมขอเรียนตอบดังต่อไปนี้ -

"เมื่อเดือนธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๔ (ค.ศ. ๑๙๔๑) กระผมเป็นเลขานุการเอก
ประจำสถานอัครราชทูตไทย ณ กรุงลอนดอน (ในขณะนั้นสถานอัครราชทูตยังมีโกเล็อัน
ถานะขึ้นเป็นสถานเอกอัครราชทูต) และคุณพระมยุเรศวรวิมลนาท เป็นอัครราชทูต.

ทางสถานทูตลอนดอนได้ทราบข่าวเกี่ยวกับการประกาศสงครามของรัฐบาล
ไทยต่ออังกฤษ โดยได้บันทึกในวิทยุอังกฤษ ๒.๒.๔๑. ส่วนเอกสารเกี่ยวกับการประกาศ
สงครามนั้น ตามความหวังใจของกระผม ไม่ปรากฏว่าสถานอัครราชทูตได้รับจากรัฐบาลไทย
และกระผมจำไม่ได้ว่าท่านอัครราชทูต คุณพระมยุเรศวรวิมลนาท ได้นำไปมอบให้แก่รัฐบาลอังกฤษ ที่
กระทรวงการต่างประเทศอังกฤษ กรุงลอนดอน."

หวังว่าท่านอาจารย์ ตลอดจนพี่น้องครอบครัว คงมีความสุขความสบายที่ กระผม
และภริยาขอฝากความระลึกถึงมา ณ ที่นี้

ด้วยความเคารพนับถืออย่างสูง

(หลวงภัทรวาที)

ภาพถ่ายสำเนาจดหมายของหลวงภัทรวาที

ค่อบริเตนใหญ่และสหรัฐอเมริกาคั้งแต่เวลาเที่ยงของวันที่ 25 มกราคม พุทธศักราช 2485”

(ลงนาม) ยัดเดิล

(อุปทูต ส.ร.อ. ประจำสวีเดนและนอร์เวย์)

อนึ่ง กงสุลสวีเดนประจำกรุงเทพฯ เป็นตัวแทนดูแลผลประโยชน์ของอังกฤษในประเทศไทย ฉะนั้น กระทรวงการต่างประเทศสวีเดนก็ให้ความตามทักงสุลของตนรายงานนั้นแจ้งไปยังรัฐบาลอังกฤษด้วย

เมื่อ พ.ศ. 2521 ได้มีนักศึกษไทยหลายคนถามผมว่ามีความจริงหรือไม่ที่ศาสตราจารย์ไทยทางประวัติศาสตร์บางท่านเขียนไว้ว่า รัฐบาลจอมพลพิบูลฯ ได้ส่งหนังสือประกาศสงครามต่อ ส.ร.อ. ไปยังอัครราชทูตไทยประจำกรุงวอชิงตันเพื่อให้งั้นต่อรัฐบาล ส.ร.อ. แต่ท่านอัครราชทูตนั้นไม่นำไปยื่น และศาสตราจารย์ไทยบางท่านได้เขียนลงในหนังสือพิมพ์ภาษาอังกฤษฉบับหนึ่งในประเทศไทยใจความว่าท่านอัครราชทูตนั้น “*พากใบประกาศสงครามไว้ในกระเป๋าโดยไม่นำไปยื่นต่อรัฐบาล ส.ร.อ.*” ผมจึงตอบนักศึกษานั้นๆ ว่าผมไม่ทราบแต่ผมขอให้ข้อสังเกตเพื่อประกอบการพิจารณาว่า (1) รัฐบาลจอมพลพิบูลฯ ได้แจ้งประกาศสงครามนั้นต่อกงสุลสวีเดนที่เป็นตัวแทนของ ส.ร.อ. โดยชอบตามระเบียบการทูตและกฎหมายระหว่างประเทศแล้ว ผมจึงไม่ทราบว่ารัฐบาลนั้นมีเหตุผลประการใดที่จะทำ “*ใบประกาศสงคราม*” ส่งเข้าไปยังท่านอัครราชทูตไทยประจำกรุงวอชิงตันให้งั้นต่อรัฐบาล ส.ร.อ. ซื่ออีก? (2) ระหว่างสงครามโลกนั้นการสื่อสารทางไปรษณีย์อากาศและทางเรือระหว่างประเทศไทยกับยุโรปและ ส.ร.อ. นั้นต้องชะงักลง ฉะนั้นไปรษณีย์จากกรุงเทพฯ ถึงทวีปดังกล่าวนั้นไม่อาจส่งไปได้ (3) คนไทยสมัยนั้นก็ได้นิวทิกกระจายเสียง ส.ร.อ. ประกาศถึงการที่ท่านอัครราชทูตไทยประจำกรุงวอชิงตันได้ตัดขาดกับรัฐบาลกรุงเทพฯ เป็นเวลาหลายวันก่อนวันที่รัฐบาลจอมพลพิบูลฯ ประกาศสงครามต่อบริเตนใหญ่และ ส.ร.อ. แล้ว ผมจึงสงสัยว่ารัฐบาลจอมพลพิบูลฯ

มีเหตุผลอย่างใดจึงโทรเลขไปขอร้องให้ท่านอัครราชทูตไทยนั้นไปแจ้งประกาศสงครามต่อ ส.ร.อ. อีก เพราะรัฐบาลจอมพลพิบูลฯ รู้อยู่แล้วว่าท่านอัครราชทูตไทยได้ตัดขาดกับรัฐบาลจอมพลพิบูลฯ

แต่เพื่อขจัดข้อสงสัยของนักศึกษา ผมจึงนึกขึ้นได้ว่ารัฐบาลจอมพลพิบูลฯ ทำเอกสารประกาศสงครามต่อ ส.ร.อ. และบริเตนใหญ่ขึ้นเป็นเอกสารฉบับเดียวกัน ถ้ารัฐบาลจอมพลพิบูลฯ ส่งไปประกาศสงครามหรือโทรเลขส่งไปยังท่านอัครราชทูตไทยประจำกรุงวอชิงตันแล้วก็ต้องส่งหรือส่งไปยังท่านอัครราชทูตไทยประจำกรุงลอนดอนด้วยเหมือนกันหรือแจ้งแก่รัฐบาลอังกฤษ โดยเฉพาะท่านอัครราชทูตไทยประจำกรุงลอนดอนนั้นมิได้ประกาศตัดขาดกับรัฐบาลจอมพลพิบูลฯ ดังนั้นผมจึงโทรศัพท์ที่ถามหลวงภัทรวาทิ (เสรีไทย ซึ่งต่อมาเป็นเอกอัครราชทูตประจำหลายประเทศ) ขณะที่ประกาศสงครามฯ นั้นเป็นเลขานุการเอกสถานทูตไทยประจำกรุงลอนดอน

หลวงภัทรวาทิได้มีจดหมายตอบผม ดังต่อไปนี้

54 rue Faubourg Aumonerie
86300-CHAUVIGNY.

4 เมษายน 2521

เรียน ท่านอาจารย์ที่เคารพนับถืออย่างสูง

เมื่อวานนี้กระผมยินดีเป็นอย่างยิ่งที่ได้รับโทรศัพท์จากท่านอาจารย์ เพราะเป็นเวลานานมาแล้วตั้งแต่กระผมได้พบกับท่านอาจารย์ในโอกาสการประชุมประจำปีของนักเรียนไทยในฝรั่งเศส ที่มหาวิทยาลัย Poitiers เมื่อสองสามปีมานี้ หลังจากนั้นก็ได้ติดต่อกับท่านอาจารย์อีกเลย

ส่วนข้อความที่ท่านอาจารย์ถามมาเกี่ยวกับการประกาศสงครามของรัฐบาลไทยต่อประเทศอังกฤษ เมื่อสงครามโลกครั้งที่ 2 นั้น กระผมขอเรียนตอบดังต่อไปนี้

“เมื่อเดือนธันวาคม พ.ศ. 2484 (ค.ศ. 1941) กระผมเป็นเลขานุการเอกประจำสถานอัครราชทูตไทย ณ กรุงลอนดอน (ในขณะนั้น

สถานอัครราชทูตยังมีได้เลื่อนฐานะขึ้นเป็นสถานเอกอัครราชทูต) และ
คุณพระมนูเวทวิมลนาท เป็นอัครราชทูต

“ทางสถานทูตลอนดอนได้ทราบข่าวเกี่ยวกับการประกาศสงคราม
ของรัฐบาลไทยต่ออังกฤษ โดยได้ยื่นในวิทยุอังกฤษ B.B.C. ส่วนเอก
สารเกี่ยวกับการประกาศสงครามนั้นตามความทรงจำของกระผมไม่ปรากฏ
ว่าสถานอัครราชทูตได้รับจากรัฐบาลไทย และกระผมจำไม่ได้ว่าท่านอัคร
ราชทูต คุณพระมนูฯ ได้นำไปมอบให้แก่รัฐบาลอังกฤษที่กระทรวงการ
ต่างประเทศอังกฤษ กรุงลอนดอน”

หวังว่าท่านอาจารย์ ตลอดทั้งครอบครัว คงมีความสุขความสบายดี
กระผมและภริยาขอฝากความระลึกคิดถึงมา ณ ที่นี้

ด้วยความเคารพนับถืออย่างสูง

(หลวงภักทธาวาที)

ถ้าผู้ใดสงสัยก็อาจเรียนถามท่านอดี้อัครราชทูตไทยประจำกรุงลอน
ดอนซึ่งขณะนั้นท่านยังมีสุขภาพดีอยู่ในกรุงเทพฯ นั่นว่าถ้าท่านมิได้รับคำสั่งจาก
รัฐบาลพิบูลฯ ให้แจ้งประกาศสงครามต่อบริเตนใหญ่ ท่านจะถือว่าชาวที่รับฟัง
จากวิทยุ บี.บี.ซี. เป็นเอกสารหลักฐานทางราชการไทยซึ่งท่านจะนำไปยื่นต่อ
รัฐบาลอังกฤษว่าประเทศไทยได้ประกาศสงครามต่ออังกฤษแล้วนั้นได้หรือไม่?
หรือท่านต้องนิ่ง เพราะท่านไม่มีคำสั่งหรือหลักฐานทางราชการไทยที่จะแจ้งต่อ
รัฐบาลอังกฤษ

4. ส่วนรัฐบาลแห่งชาติจีนในระหว่างสงครามโลกนั้นพรรคคอมมิวนิ
สต์จีนยอมถือว่าเป็นรัฐบาลกลางของจีน โดยโจวเอินไหลเข้าร่วมในตำแหน่ง
ร.ม.ต. ช่วยว่าการต่างประเทศ และเปลี่ยนฐานะ “กองทัพแดง” (Red Army)
ของพรรคคอมมิวนิสต์จีนเป็น “กองทัพลูท 8” และ “กองทัพที่ 4 ใหม่” ของ
รัฐบาลกลางจีน

ในระยะแรกแห่งมหาสงครามนั้นก็แสดงเพียงความไม่พอใจที่รัฐบาลไทยสมัยนั้นร่วมมือกับญี่ปุ่น แต่ก็ยังไม่ถือว่ามีสถานการณ์สงครามเกิดขึ้นกับประเทศไทย ต่อมาเหตุการณ์ได้ผันแปรไป คือระหว่างวันที่ 25 ธันวาคม 2484 กับ 31 ธันวาคม 2484 ท่านจอมพลพิบูลฯ ได้ประกาศสาส์นของท่านถึงจอมพลเจียงไคเช็คทางวิทยุกระจายเสียงและโฆษณาทางหนังสือพิมพ์ ชักชวนให้เจียงไคเช็คทำความเข้าใจและปรองดองกับญี่ปุ่นและเข้ามาร่วมงานกู้ชาติของอาเซีย เพราะญี่ปุ่นทำด้วยเจตนาดีต่อชาวอาเซีย ต่อมารัฐบาลไทยได้มีการปฏิบัติทางสงครามต่อประเทศจีน เช่น การส่งกองทหารไปรบกองทัพจีนที่ตั้งอยู่ในพันธรัฐฉาน (Shan States) ของอังกฤษ ฯลฯ และการรับรองรัฐฉานจุกะซังเป็นดินแดนภาคอีสานของจีนที่ญี่ปุ่นยึดเอาไปตั้งเป็นรัฐหุ่นของญี่ปุ่นนั้น อีกทั้งรัฐบาลไทยสมัยสงครามได้รับรองรัฐบาล "วังจิงไว" ที่ญี่ปุ่นตั้งขึ้นที่นครนานกิงว่าเป็นรัฐบาลของจีน จึงเท่ากับประกาศสถานะสงครามกับจีน เพราะถือว่ารัฐบาลแห่งชาติจีนมิใช่เป็นรัฐบาลที่ถูกต้องของจีน หากถือว่ารัฐบาลวังจิงไวเป็นรัฐบาลที่ถูกต้องของจีน

สถานะของประเทศไทยดังกล่าวนี้จึงต่างกับประเทศอื่นที่ถูกญี่ปุ่นหรือฝ่ายอักษะรุกรานโดยรัฐบาลของประเทศที่ถูกรุกรานมิได้คือสถานะสงครามต่อสัมพันธมิตร ผู้รักชาติของประเทศดังกล่าวจึงต่อสู้ศัตรูรุกรานด้านเดียวโดยไม่มีปัญหาที่จะต้องแก้สถานะสงครามที่รัฐบาลของตนได้ทำไว้ต่อสัมพันธมิตร เพราะเสร็จสงครามแล้วประเทศดังกล่าวก็ไม่ตกเป็นฝ่ายแพ้สงครามของสัมพันธมิตร หากประเทศดังกล่าวเป็นฝ่ายชนะสงคราม ดังนั้นคนจีนที่รักชาติซึ่งอยู่ในประเทศจีนก็ดี และซึ่งอาศัยอยู่ในประเทศไทยก็ดี จึงมองเห็นถูกต้องตามทรรศนะของจีนแล้วว่าพวกเขามาหาต่อสู้ญี่ปุ่นผู้รุกรานด้านเดียว

ส่วน *องค์การรักชาติ* ของประเทศที่ถูกฝ่ายอักษะรุกรานและรัฐบาลของประเทศที่ถูกรุกรานได้ก่อสถานะสงครามต่อฝ่ายสัมพันธมิตรนั้น บางองค์การคิดต่อสู้ฝ่ายรุกรานเพียงด้านเดียวเท่านั้น จึงไม่อาจช่วยให้ประเทศนั้นๆ

หลุดพ้นจากการตกเป็นฝ่ายแพ้สงครามของสัมพันธมิตรได้ แต่บาง *องค์การรักชาติ* ของบางประเทศแห่งประเทศดังกล่าวนั้นก็ได้มองถึงสถานะแท้จริงของประเทศตนจึงได้ปฏิบัติการอีกด้านหนึ่งประกอบด้วย คือ พยายามปฏิบัติการให้สัมพันธมิตรรับรองว่าประเทศของ *องค์การรักชาติ* นั้นไม่ตกเป็นฝ่ายแพ้สงคราม แม้กระนั้น *องค์การรักชาติ* ดังกล่าวของหลายประเทศก็ไม่อาจทำได้สำเร็จครบถ้วน เช่น ประเทศอิตาลี, ฮังการี, ภูมอเนีย ฯลฯ ที่รัฐบาลเผด็จการของประเทศนั้นๆ ได้ก่อสร้างสถานะสงครามต่อสัมพันธมิตร แม้ว่าประเทศนั้นๆ มี *องค์การรักชาติ* ที่ทำการต่อสู้ผู้รุกรานและต่อสู้รัฐบาลเผด็จการของตน แต่ *องค์การรักชาติ* นั้นไม่สามารถทำให้สัมพันธมิตรตกลงยินยอมรับรองว่าประเทศของ *องค์การรักชาติ* นั้นไม่ตกเป็นฝ่ายแพ้สงคราม ประเทศดังกล่าวก็ต้องเสียเอกภาพแห่งชาติ ก็ต้องโอนดินแดนหลายส่วนให้ประเทศฝ่ายสัมพันธมิตรและต้องชำระค่าเสียหายที่เกิดจากการกระทำของรัฐบาลเผด็จการนั้นให้แก่สัมพันธมิตร แต่ได้รับการลดหย่อนค่าเสียหายบ้างตามที่สัมพันธมิตรเห็นควรกรุณา

อย่างเช่นประเทศที่รัฐบาลก่อสร้างสถานะสงครามต่อสัมพันธมิตรนั้นมิได้มี *องค์การรักชาติ* ที่จัดตั้งขึ้นเป็นสถาบันปฏิบัติการต่อสู้ร่วมกับสัมพันธมิตร มีผลงานที่สัมพันธมิตรรับรองว่าเป็นคุณประโยชน์แก่สัมพันธมิตรแล้ว ประเทศนั้นๆ ก็ถูกสัมพันธมิตรยึดครองและโอนดินแดนหลายส่วนไปเป็นของประเทศสัมพันธมิตร อีกทั้งต้องถูกสัมพันธมิตรจัดแยกประเทศนั้นออกเป็น 2 ประเทศ เช่น เยอรมนีตะวันออกกับเยอรมนีตะวันตก ส่วนญี่ปุ่นนั้นสัมพันธมิตรก็ได้จัดให้หมู่เกาะ “โอกินาวา” มีการปกครองตนเองแยกจากญี่ปุ่น ฯลฯ

กองบัญชาการเสรีไทยได้คำนึงถึงสถานการณ์ของชาติไทยดังกล่าวข้างบนนั้นแล้วตั้งแต่ต้นสงคราม ฉะนั้นจึงเห็นว่า *ขบวนการเสรีไทย* จำต้องปฏิบัติการกิจในการรับใช้ชาติไทย 2 ด้านประกอบกัน คือ

1. ต่อสู้ญี่ปุ่นผู้รุกราน และ
2. ปฏิบัติการเพื่อให้สัมพันธมิตรรับรองว่าประเทศไทยไม่ตกเป็นฝ่ายแพ้สงคราม และการผ่อนหนักเป็นเบา

การปฏิบัติด้าน 1 ต่อสัญญาปิ่นผู้รุกราน

คนไทยส่วนข้างมากที่สุดเป็นผู้รักชาติจึงได้ต่อสู้ศัตรูผู้รุกรานหลายครั้งมาแล้วในประวัติศาสตร์กระทั่งได้ความเป็นเอกราชของชาติไว้เป็นมรดกตกทอดถึงชนรุ่นหลัง

เมื่อญี่ปุ่นรุกรานประเทศไทยนั้น คนไทยที่ได้รับมรดกตกทอดความรักชาติมาจากบรรพบุรุษจึงได้ทำการต่อสู้ญี่ปุ่นผู้รุกราน โดยต่อสู้แต่ลำพังบ้าง รวมกันเป็นกลุ่มๆบ้าง ตามวิirthกถนัต *

แม้ว่าการต่อสู้ตามวิธดังกล่าวจะได้ผลบ้าง แต่ก็เป็นการยากที่จะทำลายกองทัพญี่ปุ่นที่มโหฬารภาพพจน์ให้หมดไปจากประเทศไทยได้ ฉะนั้นกองบัญชาการเสรีไทยจึงได้จัดตั้ง “ขบวนการเสรีไทย” รวมผู้รักชาติอย่างกว้างขวางเป็นขบวนการเดียวกัน เพื่อดำเนินการต่อสู้สมานกันตามยุทธศาสตร์เดียวกันซึ่งสมานกับยุทธศาสตร์ของสัมพันธมิตร

กองบัญชาการเสรีไทยคำนึงถึงกำลังของฝ่ายญี่ปุ่นกับกำลังของฝ่ายไทย ซึ่งเห็นประจักษ์กันทั่วไปแล้วว่าญี่ปุ่นมีแสนยานุภาพเหนือกว่าหลายเท่าของกำลังผู้รักชาติไทย ฉะนั้นขบวนการเสรีไทยจึงต้องร่วมกับสัมพันธมิตรในการต่อสู้ญี่ปุ่น

ประเทศมหาอำนาจที่ถูกรุกรานโดยฝ่ายอักษะในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 นั้นก็มีอาจต่อสู้ศัตรูให้พ่ายแพ้ได้โดยกำลังลำพังของตนเอง คือจำเป็นต้องร่วมกับสัมพันธมิตร อาทิเช่นประเทศจีนมีพลเมืองมากกว่าประเทศใดๆในโลก แต่รัฐบาลจีนและองค์การรักชาติจีนต่างๆก็ไม่อาจต่อสู้ญี่ปุ่นโดยลำพังในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 ดังที่ขอเท็จจริงประจักษ์อยู่แล้วว่าในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 รัฐบาลแห่งชาติจีนซึ่งพรรคคอมมิวนิสต์จีนก็รับรองแล้ว

ว่าเป็นรัฐบาลกลางของจีนนั้นได้ร่วมมือกับสหรัฐอเมริกา, อังกฤษ, สหภาพโซเวียต, ฯลฯ ซึ่งสมยนั้นเป็นฝ่ายสัมพันธมิตร

ในการทำสงครามระหว่างหลายประเทศซึ่งเป็นสงครามโลกนั้น ฝ่ายสัมพันธมิตรแบ่งเขตบัญชาการระหว่างกันโดยมีผู้บัญชาการทหารสูงสุดของแต่ละเขตดังที่สมเด็จพระได้เขียนไว้ถูกต้องแล้วว่าสัมพันธมิตรตกลงกันให้ยุทธภูมิในประเทศไทยขึ้นต่อกองบัญชาการทหารสูงสุดสัมพันธมิตรภาคเอเชียอาคเนย์ซึ่งมลอรรถหลุยส์ เมานท์แบตเตนเป็นผู้บัญชาการทหารสูงสุด

ส่วนเจียงไคเช็คเป็นผู้บัญชาการทหารสูงสุดของสัมพันธมิตรในยุทธภูมิจีน แต่เจียงไคเช็คได้พยายามที่จะให้สัมพันธมิตรยอมรับว่าเขตยุทธภูมิของท่านตอนใต้จนถึงเส้นขนานที่ 16 หมายความว่าดินแดนไทยเหนือเส้นขนานที่ 16 คือประมาณตั้งแต่อำเภออุ้มผาง, อำเภอปางมุลนาก, อำเภอเขมราฐ, กิ่งอำเภอหนองบัวแดง, อำเภอบ้านฝาง, อำเภอปรบือ, จังหวัดร้อยเอ็ด, อำเภอเสลภูมิ, บ้านหนองทับม้า ขึ้นไป อยู่ในเขตยุทธภูมิจีนซึ่งเจียงไคเช็คจะยกกองทัพจีนเข้ามาได้ หลักฐานแห่งความปรารถนาของเจียงไคเช็คดังกล่าวนี้รัฐบาลส.ร.อ. ได้นำลงพิมพ์ไว้ในหนังสือของรัฐบาลนั้นชื่อ **Foreign Relations of the United States** แปลชื่อเป็นภาษาไทยว่า “ความสัมพันธ์ต่างประเทศของสหรัฐอเมริกา” ค.ศ. 1945 เล่ม 6 หน้า 1275 ต่อท้ายบันทึกลงวันที่ 25 มิถุนายน ค.ศ. 1945 (พ.ศ. 2488) ของอเมริกัน เกี่ยวกับปัญหาประเทศไทย

ถ้าหากความต้องการดังกล่าวของเจียงไคเช็คเป็นผลสำเร็จแล้วก็เป็นที่น่าหวาดเสียวยิ่งนักสำหรับชาติและราษฎรไทยทั้งชาติ เพราะประเทศไทยอาจถูกแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือส่วนเหนืออยู่ภายใต้การยึดครองของจีน และส่วนที่เหลืออยู่ทางใต้ก็อยู่ภายใต้การยึดครองของอังกฤษ ประเทศไทยก็จะถูกแยกออกเป็นประเทศไทยเหนือและประเทศไทยใต้ ผู้สนใจเหตุการณ์ของโลกย่อมทราบแล้วว่าเมื่อสงครามโลกสิ้นสุดลงประเทศที่ถูกสัมพันธมิตรแบ่งเขตยึด

ครองเช่นเกาหลีต้องถูกแบ่งออกเป็น 2 ประเทศ คือ เกาหลีเหนือกับเกาหลีใต้ ฯลฯ

กองบัญชาการเสรีไทยจึงได้ระดมระวางมิให้ประเทศไทยต้องถูกแบ่งออกเป็น 2 ประเทศ

กองบัญชาการเสรีไทยได้ส่งผู้แทนไปเจรจาทางการเมืองกับรัฐบาลจีนเพื่อให้รับรองว่าประชาชนไทยมิใช่เป็นคู่สงครามกับจีน แต่ในส่วนที่เกี่ยวกับเขตยุทธภูมิจีนนั้นกองบัญชาการเสรีไทยได้พยายามมิให้ยุทธภูมิในประเทศไทยชนต่อกองบัญชาการทหารสูงสุดจีนดังกล่าว

ระบบกองทัพจีนต่างกับระบบกองทัพไทยอยู่อย่างหนึ่งคือ กองทัพอันนายทหารฝ่ายอำนาจการเมือง การเจรจาทางทหารที่เกี่ยวกับการเมืองต้องเสนอผ่านนายทหารฝ่ายอำนาจการเมืองวินิจฉัยก่อนถึงจอมทัพจีน นายทหารอังกฤษอเมริกันและเสรีไทยที่ประจำนครจุงกิงก็ทราบดีว่านายทหารผู้ใหญ่จีนฝ่ายอำนาจการเมืองเกี่ยวกับประเทศไทยคือ “นายพลเอกไคลี่ (ไคลี่)” ซึ่งมีตำแหน่งเป็นหัวหน้าใหญ่ตำรวจลับ (เกสตาโป) ด้วย สายลับก็มักมาตั้งในประเทศไทยชนต่อนายพลไคลี่ นายพลจีนคนนี้มีกลยุทธ์มากที่ใช้เพื่อหวังจะล่อให้ผู้เจรจาตกลงพรางตามเป้าหมายแห่งการขยายเขตยุทธภูมิจีนสู่บริเวณภาคเหนือของประเทศไทย ฉะนั้นเสรีไทยจึงใช้ความระมัดระวังเพิ่มมิให้ชาติไทยต้องตกลงพรางของเขา เรื่องนายนิคคอด สมิท ผู้แทน โอ.เอช.เอส. ที่เดินทางมาพบผมในเดือนเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2488 ก็ได้แจ้งให้ผมทราบถึงกลยุทธ์ต่างๆ ของนายพลจีนคนนั้น ตลอดจนกลยุทธ์ที่นายพลจีนคนนั้นได้วางไว้เพื่อล่อเอาบุคคลสำคัญของรัฐบาลจอมพลพิบูลฯ ไปกักไว้เป็นตัวประกัน

ต่อมาเมื่อพระจักรพรรดิญี่ปุ่นและประชาชนญี่ปุ่นยอมจำนนสัมพันธมิตรในวันที่ 15 สิงหาคม ค.ศ. 1945 (พ.ศ. 2488) ผมจึงได้ขอให้นายทหารอเมริกันที่ประจำกองบัญชาการเสรีไทยส่งโทรเลขด่วนมากของผมไปยังรัฐบาล

อเมริกันว่า ถ้ากองทัพจีนเข้ามาปลดอาวุธญี่ปุ่นในดินแดนส่วนเหนือของไทยแล้ว “ความไม่สงบเรียบร้อยจะเกิดขึ้น”

ต่อมาอีก 18 วัน คือในวันที่ 2 กันยายนปีนั้น ประธานาธิบดีรูสเวลต์ได้ออกคำสั่งทั่วไปหมายเลข 1 ให้กำลังทหารญี่ปุ่นทั่วทั้งดินแดนประเทศไทยยอมจำนนต่อผู้บัญชาการทหารสูงสุดสัมพันธมิตรภาคเอเชียอาคเนย์ (ลอร์ดหลุยส์ เมานท์แบตเตน)

กรณี “เลี้ยวพะ” ที่คนจีนจำพวกหนึ่งได้บอกขันทบริเวณถนนเขาวราชภายหลังสงครามโลกก็เนื่องจากคนจีนจำพวกนั้นตั้งความหวังไว้ว่ากองทัพจีนจะยกเข้ามาในประเทศไทยเพื่อ “ให้บทเรียน” แก่ประเทศไทย แต่พวกเขาผิดหวังเพราะเห็นกองทัพอังกฤษของกองบัญชาการ เอเชียอาคเนย์ยกเข้ามาในกรุงเทพฯ คนจีนจำนวนหนึ่งจึงก่อการอาละวาดขึ้น

ขบวนการเสรีไทยได้ร่วมกับสัมพันธมิตรตามสายงานการทหารของสัมพันธมิตร คือกองบัญชาการทหารสูงสุดสัมพันธมิตรภาคเอเชียอาคเนย์ (ลอร์ดเมานท์แบตเตน) ซึ่งมีองค์การทหารอเมริกันร่วมปฏิบัติการอยู่ด้วย โดยความเสียสละของเพื่อนเสรีไทยทั้งหลายที่ได้ทำการต่อสู้สู้รบตามแผนยุทธศาสตร์ของกองบัญชาการเสรีไทยซึ่งเป็นส่วนหนึ่งแห่งยุทธศาสตร์ร่วมกันของกองบัญชาการสัมพันธมิตรภาคเอเชียอาคเนย์ จึงเป็นคุณูปการสำคัญช่วยให้กองบัญชาการเสรีไทยได้ประสบความสำเร็จในการเจรจาให้ฝ่ายสัมพันธมิตรตกลงว่ากองทัพอังกฤษที่จะส่งไปยังประเทศไทยภายหลังสงครามนั้นมิใช่เข้าไปยึดครองประเทศไทย หากเข้าไปเพื่อปลดอาวุธทหารญี่ปุ่น เสร็จแล้วก็ต้องถอนทหารอังกฤษออกจากประเทศไทยโดยเร็ว

ปฏิบัติการด้าน 1 ดังกล่าวมาแล้วนั้นจึงสมานกับปฏิบัติการด้าน 2 ซึ่งจะกล่าวต่อไป

การปฏิบัติด้าน 2

ปฏิบัติการเพื่อให้สัมพันธมิตรรับรอง

ว่าประเทศไทยไม่ตกเป็นฝ่ายแพ้สงคราม และการผ่อนหนักเป็นเบา

กองบัญชาการเสรีไทยมิได้คำนึงเพียงด้านต่อญี่ปุ่นแต่ด้านเดียวเท่านั้น หากได้ปฏิบัติการอีกด้านหนึ่งประกอบด้วย คือปฏิบัติการเพื่อให้สัมพันธมิตรรับรองว่าประเทศไทยไม่ตกเป็นฝ่ายแพ้สงคราม และการปฏิบัติเพื่อให้สัมพันธมิตรผ่อนหนักเป็นเบาในการเรียกร้องค่าเสียหายจากประเทศไทยเพราะเหตุที่รัฐบาลไทยสมัยนั้นได้ทำความเสียหายแก่สัมพันธมิตร

คุณพระคงได้อ่านเอกสารหลักฐานที่สัมพันธมิตรเปิดเผยภายหลังสงครามบ้างแล้ว และรัฐบาล ส.ร.อ.ได้เปิดเผยเพิ่มเติมเมื่อเหตุการณ์พ้น 25 ปีแล้ว ส่วนรัฐบาลอังกฤษเปิดเผยเมื่อเหตุการณ์พ้น 30 ปีแล้ว คุณพระจึงได้ทราบว่ากองบัญชาการเสรีไทยรวมทั้งเสรีไทยหลายคนได้ปฏิบัติการเพื่อให้ ส.ร.อ. กับอังกฤษรับรองความจริงว่าการประกาศสงครามที่รัฐบาลไทยสมัยนั้นทำต่อประเทศทั้งสองนั้นเป็นโมฆะและฝ่าฝืนต่อเจตนารมณ์ของปวงชนไทย และได้ปฏิบัติการให้รัฐบาลจีนรับรองความจริงว่าการที่รัฐบาลไทยสมัยนั้นก่อสถานะสงครามต่อจีนเป็นการฝ่าฝืนเจตนารมณ์ของประชาชนไทย ความพยายามของกองบัญชาการเสรีไทยและเพื่อนเสรีไทยหลายคนที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติการนั้นไม่อาจสำเร็จได้ง่าย ๆ อย่างที่คำพังเพยไทยตั้งแต่โบราณกาลเรียกว่า “ไม่ง่ายเหมือนละเลงขนมเบื้องด้วยปาก” เพราะถ้าทำได้ง่าย ๆ เพียงคำพูดเท่านั้นแล้ว ผู้กษัตริย์ที่มีความสามารถในการพูดของประเทศอื่น ๆ ที่รัฐบาลของตนมีสถานะสงครามกับสัมพันธมิตรก็จะต้องใช้วิธีดังกล่าวช่วยให้ประเทศของตนหลุดพ้นจากการเป็นฝ่ายแพ้สงครามได้ง่าย ๆ และเมื่อสงครามโลกสิ้นสุดลงก็จะมีประเทศใดตกเป็นฝ่ายแพ้สงครามเลย อนึ่ง คนไทยส่วนมากก็สังเกตได้ว่าสัมพันธมิตรซึ่งได้รับความเสียหายจากการที่รัฐบาลของประเทศ

หนึ่งได้ประกาศสงครามหรือก่อสถานะสงครามก็มีใช้คนปัญญาอ่อนที่ขอมรับ
ถือเอาคำพูดง่าย ๆ นั้นว่าเป็นการเพียงพอแล้ว ฉะนั้นสัมพันธมิตรก็ต้อง
พิจารณาการปฏิบัติของขบวนการรักชาติแห่งประเทศไทยที่รัฐบาลของประเทศนั้น
ได้มีสถานะสงครามด้วยว่าได้มีการต่อสู้ศัตรูร่วมกันจริงจึงตามแผนยุทธศาสตร์
ของสัมพันธมิตรและมีคุณภาพการแก้สัมพันธมิตรมากขึ้นเพียงใดบ้าง

ขบวนการเสรีไทยไม่ได้ใช้วิธีเจรจาโดยปากพูดกับสัมพันธมิตรเท่า
นั้น หากได้มีการปฏิบัติในการต่อสู้ผู้ป็นตามแผนยุทธศาสตร์ร่วมกันของสัม
พันธมิตรประกอบด้วย ต่อมาเมื่อสัมพันธมิตรเห็นการกระทำของเสรีไทยว่าปฏิ
บัติจริงด้วยความซื่อสัตย์ตามแผนยุทธศาสตร์ร่วมกันและปฏิบัติการเป็นคุณูป
การแก้สัมพันธมิตร สัมพันธมิตรจึงยอมรับว่าการประกาศสงครามและการก่อ
สถานะสงครามดังกล่าวเป็นโมฆะ แต่ทว่าท่าของ ส.ร.อ. อังกฤษ จีน ที่
ยอมเลิกสถานะสงครามกับประเทศไทยนั้นต่างกัน คือ

1

รัฐบาลแห่งชาติจีนในระยะแรกแห่งมหาสงครามก็แสดงเพียงความ
ไม่พอใจที่รัฐบาลไทยสมัยนั้นร่วมมือกับญี่ปุ่น แต่ต่อมารัฐบาลไทยนั้นได้มีการ
ปฏิบัติทางสงครามกับจีนดังกล่าวข้างต้น รัฐบาลจีนก็โกรธประเทศไทยยิ่งขึ้น
รัฐบาลแห่งชาติจีนถือตนว่าเป็นผู้ใหญ่จึงใช้ธรรมเนียมของจีนโบราณที่จะต้อง
“ให้บทเรียน” หรือ “ทำการสั่งสอน” เด็ก คือประเทศไทยที่ไม่เกรงใจผู้ใหญ่
สถานีวิทยุกระจ่ายเสียงจิงกิงของรัฐบาลกลางจีน (เจียงไคเช็ค) ก็ได้คุกคาม
ทำนองดังกล่าวหลายครั้ง และคุกคามหนักยิ่งขึ้นตอนที่รัฐบาลไทยรับรอง
รัฐบาล “汪精衛” ดังที่คุณพระทราบแล้วจากเอกสารหลักฐานที่นายดิเรก
ชัยนาม ได้อ้างไว้ในหนังสือชื่อ “ไทยกับสงครามโลกครั้งที่ 2” หน้า 270
มีความตอนหนึ่งดังต่อไปนี้

“การรับรองรัฐบาลวังจิงไวกว๊วซึ่งรัฐบาลเจียงไคเช็คโกรธมาก เมื่อสงครามสิ้นสุดลงหนังสือพิมพ์ต่างเข้ามาในลวงกิ่ง ถึงกับลงบทความขอให้รัฐบาลไทยทำพิธียอมแพ้เช่นประเทศศัตรูอื่น ๆ และให้จับตัวบุคคลสำคัญ ๆ ในรัฐบาลรวมทั้งจอมพลพิบูลสงครามส่งไปบนศาลอาชญากรรมสงคราม”

(The Chinese in South East Asia ของ Dr. Victor Purcell หน้า 190)

คุณพระจึงทราบแล้วว่า เมื่อทวงท่าของรัฐบาลแห่งชาติจีนซึ่งพรรคคอมมิวนิสต์จีนรับรองแล้วว่าเบนรัฐบาลกลางของจีนต้องการ “ให้บทเรียน” หรือ “สั่งสอน” ประเทศไทยขนาดหนักดังกล่าวแล้ว กองบัญชาการเสรีไทยและเพื่อนเสรีไทยซึ่งได้ไปพบเจียงไคเช็คและที่ประจำอยู่ ณ นครจุงกิงนั้นก็ได้พยายามหาทางผ่อนหนักเป็นเบาในส่วนที่เกี่ยวกับจีนให้คลายความโกรธประเทศไทยเป็นส่วนรวมทำไมได้เป็นศัตรูของจีน

๒

ส่วนอังกฤษกับสหรัฐอเมริกาที่ถูกรัฐบาลไทยประกาศสงครามและมีการปฏิบัติทางสงครามก็เป็นธรรมดาที่ประเทศใด ๆ ซึ่งตกเข้าเช่นนั้นจะต้องไม่พอใจ หลักฐานเอกสารของสัมพันธมิตรหลายฉบับที่เปิดเผยก็แสดงถึงความจริงดังกล่าวแล้ว

แต่นำหนักแห่งความไม่พอใจของอังกฤษต่อประเทศไทยต่างกับ ส.ร.อ. ทั้งนี้เพราะผลประโยชน์ของอังกฤษและ ส.ร.อ. เกี่ยวกับประเทศไทย ในกาลสมัยนั้นถูกกระทบกระเทือนมากน้อยต่างกัน คือ

สมัยก่อนสงครามโลกอังกฤษเป็นเจ้าของอาณานิคมแห่งสหภาพมลายูและสหภาพพม่า (รวมทั้งสหพันธรัฐฉาน) อาณานิคมดังกล่าวถูกรุกรานโดยญี่ปุ่นใช้ประเทศไทยเป็นฐานทัพ และรัฐบาลไทยในระหว่างสงครามได้มีส่วนในการสนับสนุน เช่นการยกกองทัพไปยึดครองรัฐเชียงตุง เมืองพาน ฯลฯ และ

การเอาโทรบริ ปลิศ กลันตัน ตรังกานู มาอยู่ใต้ปกครองไทย อังกฤษเป็นประเทศทุนนิยมใหญ่ที่กรมเศรษฐกิจของไทยไว้ เช่น มีธนาคารอังกฤษ 3 ธนาคาร มีสัมปทานป่าไม้สักหลายแห่ง มีสัมปทานเหมืองแร่หลายแห่ง มีการค้าการเดินเรือและวิสาหกิจมากมาย ฯลฯ ฉะนั้นอังกฤษจึงไม่พอใจมากที่ตนได้รับความเสียหายจากการกระทำของรัฐบาลไทยสมัยนั้น แม้ลอร์ดเมานท์แบตเตนผู้บัญชาการทหารสูงสุดสัมพันธมิตรได้ยอมรับรองขบวนการเสรีไทยที่ให้ความร่วมมือในการรบญี่ปุ่นก็ตาม แต่เจ้าหน้าที่อังกฤษซึ่งเป็นฝ่ายการเมืองและการเศรษฐกิจก็พยายามที่จะให้รัฐบาลอังกฤษถือว่าสถานะสงครามระหว่างประเทศไทยกับอังกฤษคงมีอยู่ ประเทศไทยจึงจะต้องตกเป็นฝ่ายแพ้สงคราม กองบัญชาการเสรีไทยได้เจรจาและส่งเพื่อนเสรีไทยหลายคนและหลายชุดไปเจรจากับอังกฤษหลายครั้ง แต่ฝ่ายอังกฤษก็รักร้อยอยู่โดยไม่รับรองให้แน่ชัดลงไปว่าการประกาศสงครามของรัฐบาลไทยต่อบริเตนใหญ่นั้นเป็นโมฆะ

3

ส่วน ส.ร.อ. สมัยก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2 มีผลประโยชน์มากในประเทศอื่น เช่น ส.ร.อ. เป็นเจ้าอาณานิคมฟิลิปปินส์ และ ส.ร.อ. มีผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจมากในประเทศจีน เช่น ธนาคารอเมริกันใหญ่ๆ มีสาขาตั้งอยู่ในประเทศจีน วิสาหกิจการค้าการเดินเรือของอเมริกันก็มีมากมายในประเทศจีน ฯลฯ ฉะนั้นคนจีนจึงมีความคิดถูกต้องตามทฤษฎีของจีนแล้วที่ถือว่าสมัยนั้น ส.ร.อ. เป็นประเทศนายทุนใหญ่ประเทศหนึ่งในประเทศจีน แต่สมัยเดียวกันนั้น ส.ร.อ. มีผลประโยชน์ในทางเศรษฐกิจน้อยมากในประเทศไทยเมื่อเทียบส่วนกับที่ ส.ร.อ. มีในประเทศจีนและเมื่อเทียบส่วนกับอังกฤษที่มีในประเทศไทย เช่น ส.ร.อ. มิได้มีสาขาธนาคารอเมริกันในประเทศไทย ส.ร.อ. มิได้มีบริษัทการค้าเล็กๆ อยู่บริษัทเดียวดังที่คุณพระอ้างถึงแล้ว เพราะเหตุที่ ส.ร.อ. สมัยนั้นผลประโยชน์น้อยในประเทศไทย สถานทูตอเมริกันสมัยนั้นจึงมีพนักงานการทูตเพียง 3 คนเท่านั้นคือ อัครราชทูตกับเลขานุการ 2 คน บางครั้งก็เหลือเลขานุการคนเดียว ซึ่งคุณพระรู้จัก ฉะนั้นทฤษฎีของคนไทยสมัยนั้น

จึงเห็นตามรูปธรรมที่ประจักษ์ว่า ส.ร.อ. สมัยนั้นมีผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจน้อยในประเทศไทย ต่างกับคนจีนที่มหารศนะถูกต้องโดยเฉพาะของจีนตามสภาพเฉพาะของจีน แม้กระนั้นในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ ๒ รัฐบาลจีนและคนจีนก็ขอความช่วยเหลือ ส.ร.อ. ในการต่อสู้กับขงเบ็นศัตรูร่วมกัน รัฐบาลจีนจึงอนุโลมตามความเห็นของรัฐบาลอเมริกันเกี่ยวกับเรื่องประเทศไทย เช่น เรื่องเขตยุทธภูมิ เพราะถ้าประธานาธิบดีไม่ออกคำสั่งหมายเลข ๑ ดังกล่าวแล้ว กองทัพจีนก็จะเข้ามาทางภาคเหนือของประเทศไทย

4

ในระหว่างที่อังกฤษรื้อการรับรองว่าประกาศสงครามของรัฐบาลไทยเป็นโมฆะนั้น ส.ร.อ. ได้มีนโยบายเกี่ยวกับประเทศไทยที่แจ้งต่อรองผู้อำนวยการสำนักงานบริการยุทธศาสตร์โดยจดหมายของ มร.คอร์เดิลล์ ฮัลด์ ฉบับเลขที่ 892.01/32 ลงวันที่ 26 สิงหาคม ค.ศ. 1943 (พ.ศ. 2486) ซึ่งกล่าวถึงนโยบายของอเมริกันไว้ดังต่อไปนี้

892.01/32

The Secretary of State to the Deputy Director of the Office
of Strategic Services (*Goodfellow*)
Washington, August 26, 1943

My Dear Colonel Goodfellow: In reply to your oral inquiry of August 4 relating to possible American operations conducted in connection with a Free Thai movement, the position of the Department of State is as follows:

The United States recognizes Thailand as an independent state which is now under the military occupation of Japan. This Government does not recognize the Thai Government as it is now constituted; but this Government has refrained from declaring war on Thailand, has continued to recognize as "Minister of Thailand" the Thai Minister in Washington who has denounced his Government's cooperation with Japan, and has sympathetically regarded a Free Thai movement in which he is prominent.

The Government of the United States looks forward to the reestablishment of Thailand's independence as quickly as possible. Available information indicates that there remain in the present Thai Government a number of officials who opposed the capitulation of that Government to Japanese pressure. It is understood that Luang Pradist Manudharm (known also as Nai Pridi Bhanomyong), a member of the Council of Regents, is one of these officials and that he has participated prominently in a secret movement which aims to restore the Government as it was constituted prior to the Japanese invasion.

In the light of this understanding Luang Pradist Manudharm is presumed by the Government of the United States to represent a continuity in the Government of Thailand as it was constituted prior to the defection of the Thai Prime Minister to the Japanese at the time of The Japanese invasion and to be one of the outstanding leaders in the movement for Thai independence. Accordingly, until this Government has indications to the contrary from the Thai people, it feels warranted, without in any way committing itself in respect to the future, in regarding Luang Pradist as one of the leading representatives in Thailand of the Thai nation.

The attitude of this Government, as above outlined, is a provisional position pending a free expression of the wishes of the Thai people following the liberation of Thailand by United Nations forces. The efforts of the Government of the United States are and should be limited to assisting the Thai people to restore a native regime capable of discharging its responsibilities and free from foreign control. The final choice of the leaders of such a government is a matter for the Thai people alone to decide.

It is believed that this will give you information you wished.

Sincerely yours,
Cordell Hull.

แปลเป็นภาษาไทย

ที่ 892.01/32

จากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ

ถึงรองผู้อำนวยการสำนักงานยุทธศาสตร์ (กูดเฟลโลว์)

วอชิงตัน, 26 สิงหาคม 1943

NO. 01/32

*The Secretary of State to the Deputy Director of the Office of
Strategic Services (Goodfellow)*

WASHINGTON, August 26, 1943.

MY DEAR COLONEL GOODFELLOW: In reply to your oral inquiry of August 4 relating to possible American operations conducted in connection with a Free Thai movement, the position of the Department of State is as follows:

The United States recognizes Thailand as an independent state which is now under the military occupation of Japan. This Government does not recognize the Thai Government as it is now constituted; but this Government has refrained from declaring war on Thailand, has continued to recognize as "Minister of Thailand" the Thai Minister in Washington¹ who has denounced his Government's cooperation with Japan, and has sympathetically regarded a Free Thai movement in which he is prominent.

The Government of the United States looks forward to the re-establishment of Thailand's independence as quickly as possible. Available information indicates that there remain in the present Thai Government a number of officials who opposed the capitulation of that Government to Japanese pressure. It is understood that Luang Pradist Manudharm (known also as Nai Pridi Bhanomyong), a member of the Council of Regents, is one of these officials and that he has participated prominently in a secret movement which aims to restore the Government as it was constituted prior to the Japanese invasion.

In the light of this understanding Luang Pradist Manudharm is presumed by the Government of the United States to represent a continuity in the Government of Thailand as it was constituted prior to the defection of the Thai Prime Minister² to the Japanese at the time of the Japanese invasion and to be one of the outstanding leaders in the movement for Thai independence. Accordingly, until this Government has indications to the contrary from the Thai people, it feels warranted, without in any way committing itself in respect to the future, in regarding Luang Pradist as one of the leading representatives in Thailand of the Thai nation.

The attitude of this Government, as above outlined, is a provisional position pending a free expression of the wishes of the Thai people following the liberation of Thailand by United Nations forces. The efforts of the Government of the United States are and should be limited to assisting the Thai people to restore a native regime capable of discharging its responsibilities and free from foreign control. The final choice of the leaders of such a government is a matter for the Thai people alone to decide.

It is believed that this will give you the information you wished.
Sincerely yours,

CORDELL HULL

ภาพถ่ายสำเนาจดหมายจากนายคอร์เดิลล์ ฮัลล์ ถึงพันเอกกุศลเฟดโลว์

พันเอก กุศเฟลโลว์ที่รัก ในการแถลงตอบข้อถามของท่านด้วยวาจา เมื่อวันที่ 4 สิงหาคม เกี่ยวกับปฏิบัติการอันพึงเป็นไปโดยของฝ่ายอเมริกันกับ ขบวนการเสรีไทยนั้น กระทรวงการต่างประเทศซึ่งเจ้าหน้าที่ของตนดังต่อไปนี้

สหรัฐอเมริกาถือประเทศไทยว่าเป็นรัฐเอกราชที่มั่นคงตกอยู่ภายใต้ การยึดครองด้วยกำลังทหารญี่ปุ่น รัฐบาลนี้ (สหรัฐอเมริกา) ไม่รับรองรัฐบาล ไทยที่ประกอบอยู่ในปัจจุบัน (รัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม) แต่รัฐบาลนี้ (สหรัฐอเมริกา) ยับยั้งการประกาศสงครามต่อประเทศไทยไว้ และคงรับรอง “อัครราชทูตไทยประจำกรุงวอชิงตัน” เป็น “อัครราชทูตของประเทศไทย” ต่อไป อัครราชทูตผู้นี้ (ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช) ได้ประณามความร่วมมือของ รัฐบาลไทยกับญี่ปุ่น และ (สหรัฐ) ใต้นับถือด้วยความเห็นอกเห็นใจต่อขบวนการเสรีไทยซึ่งอัครราชทูตคนนี้ (ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช) เป็นบุคคลสำคัญ

รัฐบาลสหรัฐอเมริกามองไปข้างหน้าถึงการที่จะสถาปนาเอกราช ของประเทศไทยโดยเร็วที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ จากข่าวสารต่างๆ ที่ได้รับ แสดงให้เห็นว่าในรัฐบาลไทยปัจจุบันก็ยังมีข้าราชการส่วนหนึ่งที่คัดค้าน ไม่เห็นด้วยกับการที่รัฐบาลไทยยอมจำนนต่อการกดดันของฝ่ายญี่ปุ่น เป็นที่ ทราบกันดีว่าในบรรดาข้าราชการดังกล่าวนี้มี หลวงประดิษฐมนูธรรม (หรือที่รู้จักกันในนามนายปรีดี พนมยงค์) สำเร็จในคณะสำเร็จราชการแทนพระ องค์รวมอยู่ด้วยคนหนึ่ง และยังได้ทราบต่อไปอีกว่าผู้นี้ได้มีส่วนร่วมอย่างสำคัญร่วม มือในขบวนการลอบทำจุดประสงค์เพื่อพบนชนซึ่งรัฐบาลไทยที่เคยเป็นอยู่ก่อน หน้าการรุกรานของญี่ปุ่น

ด้วยความกระฉ่างแจ้งเช่นนี้ รัฐบาลแห่งสหรัฐอเมริกาจึงถือว่าหลวง ประดิษฐมนูธรรมเป็นตัวแทนแห่งการสืบต่อของรัฐบาลแห่งประเทศไทยตามที่ เป็นอยู่ก่อนหน้าให้นายกรัฐมนตรีไทยสมัยนั้น (จอมพล ป. พิบูลสงคราม) จะไป เข้ากับฝ่ายญี่ปุ่นในตอนที่ยุโรปบุก และยอมรับว่า (หลวงประดิษฐ) เป็นผู้นำ คนสำคัญในขบวนการเพื่อเอกราชของชาติไทย ด้วยเหตุนี้ ตราบเท่าที่รัฐบาลนี้ (สหรัฐอเมริกา) มิได้รับแจ้งการตรงข้ามจากประชาชนไทย จึงเป็นประกัน

ได้โดยไม่ผูกมัดรัฐบาลส.ร.อ. ในอนาคตในการถือว่าหลวงประดิษฐไพเราะเป็นผู้นำคนหนึ่งของประชาชนไทยในประเทศไทย

ท่าทีของรัฐบาล (สหรัฐอเมริกา) ดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นนี้ เป็นท่าทีที่ชั่วคราวระหว่างการแสดงออกอย่างเสรีแห่งความปรารถนาของประชาชนไทย ภายหลังจากกองกำลังแห่งสหประชาชาติได้ทำการปลดแอกประเทศไทยแล้ว ความพยายามของรัฐบาลสหรัฐอเมริกาที่เป็นอยู่และที่พึงเป็นจะจำกัดเพียงแก่การให้ความช่วยเหลือแก่ประชาชนไทยในการสถาปนารัฐบาลของประเทศตนที่สามารถดำเนินความรับผิดชอบของตนและเป็นอิสระจากการควบคุมของต่างชาติ ส่วนการคัดเลือกผู้นำของรัฐบาลในบั้นปลายนั้นเป็นเรื่องที่ประชาชนไทยเท่านั้นจะเป็นผู้วินิจฉัย

เป็นที่เชื่อได้ว่าคำสั่งนี้จะให้ความกระจ่างแก่ท่านได้ตามที่ต้องการ

ด้วยความซื่อสัตย์ต่อท่าน

(ลงนาม) คอรัเตลล์ ยัลด์
(ร.ม.ต. ว่าการต่างประเทศ)

ข้อสังเกต

รัฐบาลอเมริกันได้ใช้วิธีประตักผ้าเส้นผมออกเป็น 2 ซีก โดยถือว่าประเทศไทยมี 2 รัฐบาล คือรัฐบาลที่ประกอบขึ้นก่อนอยู่ป็นรุกรานซึ่งรัฐบาลอเมริกันถือว่ายังคงมีอยู่ โดยถือว่าผมเป็นตัวแทนดำเนินต่อไป (Continuity) ของรัฐบาลนั้นซึ่งรัฐบาลอเมริกันรับรอง ส่วนอีกรัฐบาลหนึ่งซึ่งประกอบขึ้นภายหลังอยู่ป็นรุกรานโดยมีจอมพลพิบูลฯ เป็นนายกรัฐมนตรีนั้นรัฐบาลอเมริกันไม่รับรอง

The Chargé in Switzerland (Huddle) to the Secretary of State

BERN, February 2, 1942.

[Received February 2—S: 10 a. m.]

350. Department's 246, January 28. Swiss Foreign Office note January 31 communicates following telegram from Swiss Consul Bangkok.

"Ministry Foreign Affairs notified Consulate by letter 25th January: By royal command a declaration of war on Great Britain and the United States of America has been made as from noon of 25th January 2485 B. E. ."

HUDDLE.

ภาพถ่ายสำเนาโทรเลขจากกงสุลสวิสประจำกรุงเทพฯ
ถึงรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศสหรัฐอเมริกา

ปัญหาจึงมีว่า วิชาการของรัฐบาลอเมริกันที่เปนประวัติการณ์ครั้งแรก
ในโลกเช่นนั้นจะถูกต้องตามกฎหมายระหว่างประเทศหรือไม่

ผู้ที่สนใจกฎหมายระหว่างประเทศและระเบียบการปฏิบัติในทางการ
ทูตย่อมทราบว่าอัครรัฐทูตนั้นรัฐบาลของตนแต่งตั้งให้เปนตัวแทนประจำประมุข
ของอีกประเทศหนึ่ง มิใช่ตั้งให้เปนตัวแทนประจำนายกรัฐมนตรีของอีกประ
เทศหนึ่ง อัครรัฐทูตอเมริกันก็โดยนิตินัยของประธานาธิบดีต่อคณะผู้สำเร็จ
ราชการแทนพระองค์พระประมุขของประเทศไทย และเมื่อรัฐบาลอเมริกันถือ
ว่าผมเป็นผู้ดำเนินต่อไปของรัฐบาลที่ประกอบขึ้นก่อนญี่ปุ่นรุกราน ความสัมพันธ์
ทางไมตรีกับประเทศไทยจึงคงมีอยู่ แต่ปัญหาก็คงต่อไปอีกว่าผู้สำเร็จราช
การ ๓ คนประกอบเป็น "คณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์" ผมคนเดียว
ไม่มีสิทธิทำการแทน "คณะ" ได้ แต่ปัญหาหนักหน่วงหนักไปภายหลังที่
สภาผู้แทนราษฎรได้ลงมติเมื่อวันที่ 1 สิงหาคม พ.ศ. 2487 แต่งตั้งให้ผมคนเดียว
เป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์

๕

แม้ว่ารัฐบาลอเมริกันได้มีนโยบายต่อประเทศไทยดังกล่าวในข้อ ๓ ก็ดี แต่รัฐบาลอเมริกันก็มีได้ยอมให้ฝ่ายไทยได้ประโยชน์จากการนั้นง่าย ๆ โดยไม่ต้องมีการต่อสู้กันต่อไปอีก โดยรัฐบาลอเมริกันได้ติดต่อมายังกองบัญชาการเสรีไทยที่จะให้มีการปฏิบัติต่อสู้กันตามแผนยุทธศาสตร์ร่วมกันของสัมพันธมิตรให้มากยิ่งขึ้น

กองบัญชาการเสรีไทยได้ต้อนรับเสรีไทยจาก ส.ร.อ. และจากอังกฤษ ที่ได้รับการอบรมการทหารจาก ๒ ประเทศนั้นเข้ามาร่วมงานต่อสู้กัน กองบัญชาการเสรีไทยได้ส่งเสรีไทยจากภายในประเทศออกไปฝึกฝนการทหาร ณ อินเดียและลังกาเสรีจแล้วกลับมาปฏิบัติการในหน่วยต่างๆ ภายในประเทศไทย ฝ่ายอเมริกันและอังกฤษก็ได้ส่งนายทหารของประเทศทั้งสองมาเป็นตัวแทนของเขาประจำกองบัญชาการเสรีไทยจำนวนหนึ่งและมาช่วยฝึกฝนพลพรรคไทยหลายหน่วยในประเทศไทย ฝ่ายกองบัญชาการเสรีไทยได้ส่งนายทหารบก นายทหารอากาศไปประจำกองบัญชาการภาคอาเซียมและได้ส่งนายทหารเรือไปประจำกรุงวอชิงตัน

นายทหารสัมพันธมิตรได้เห็นสมรรถภาพแห่งการต่อสู้กันของกองบัญชาการเสรีไทยแล้วจึงรายงานไปยังรัฐบาลของตนเป็นระยะๆ ไป มิใช่ฝ่ายกองบัญชาการฯ สัมพันธมิตรเป็นคนบัญญัติอ่อนที่เขื่องง่าย ๆ ว่าองค์การใดโง่เขลาว่าได้นำมวลชนต่อสู้กันจนแล้วก็เป็นการเพียงพอ หากกองบัญชาการฯ สัมพันธมิตรต้องพิสูจน์จากรูปแบบแท้จริงให้แน่นอนแล้วจึงจะเชื่อ

ก่อนที่ประธานาธิบดีรูสเวลท์จะเดินทางไปประชุมร่วมกับ มร. เชชซิลล์ นายกรัฐมนตรีอังกฤษ และจอมพลสตาลินที่นครยัลตา (Yalta ตั้งอยู่ที่แหลมไครเมียของสหภาพโซเวียต) ในต้นเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ. 1945 (พ.ศ. 2488) นั้น ท่านมีบัญชาให้กรมกิจการปาซิฟิกตะวันตกเฉียงใต้แห่งกระทรวงการต่างประเทศจัดทำบันทึก เพื่อท่านอาจใช้ในการสนทนากับ มร. เชชซิลล์ และจอมพลสตาลินเกี่ยวกับสถานการณ์ภายในของประเทศไทย ปรากฏความ

ตามหนังสือของรัฐบาลอเมริกันชื่อ **Foreign Relations of The United States** ก.ศ. 1945 เล่ม 6 หน้า 1242-1244 ดังต่อไปนี้

892.01/1-1345

Memorandum Prepared in the Division of Southwest Pacific Affairs.

Washington, January 13, 1945

*Memorandum for the President
(for possible use in discussion with Mr.
Churchill and Marshal Stalin)*

Subject: Future Status of Thailand

British policies towards Thailand are divergent from ours. The British regard Thailand as an enemy and it is their view:

1. That Thailand's postwar independence should be conditioned on its acceptance of "special arrangements for security or economic collaboration within an international system."
2. That the peninsula of Thailand from Malaya to about 12° north latitude should be considered a vital strategic area and its defense under international security arrangements be undertaken by a protecting power or by an international consortium. This is reported to be the opinion of Mr. Churchill. Such action might substantially impair Thai administrative rights in the area.
3. That actual military government will not be needed, except perhaps in combat zones. However, they believe that an Allied Control Commission should be established in Thailand, which should be continued for some time.
4. That they should not deal at the present time with any Thai Government.

In contrast, we do not regard Thailand as an enemy but as an enemy occupied country. We recognize the Thai Minister in Washington as "Minister of Thailand" with a status similar to that of the Danish Minister. We favor a free, independent Thailand, with sovereignty unimpaired and ruled by a government of its own choosing. Thailand is the one country in Southeast Asia which was still independent before the war. We believe that it would be prejudicial to American interests throughout the Far East if, as the outcome of the war in which we will have had the major part in defeating Japanese aggression, Thailand should be deprived of any of its prewar territory or should have its independent status impaired. The history of European pressure on

Thailand and of European acquisition of territory in Southeast Asia is vivid in Asiatic memories. This Government cannot afford to share responsibility in any way for a continuance towards Thailand of prewar imperialism in any guise.

Within Thailand, the administration which first yielded to Japan and which was notoriously collaborationist has been replaced by an administration largely controlled by Pradist, present Regent, most respected of Thai leaders and opponent of Japan from the first. American contact has been established with Pradist who is actively siding Allied intelligence work and who has expressed his desire that Thailand enter the war against Japan and that the Thai army fight by the side of the Allied.

It is the view of the Department that an effort should be made to persuade the British to alter their plans so that they are not inconsistent with our own. It is believed that if Thailand joins in the war against Japan she should be treated as a liberated country and her government be recognized, at least provisionally. Although there are disadvantages from a political viewpoint in having American troops, except where militarily essential, participate in the recovery of European colonial areas, there would be advantages from a political viewpoint in having American troops under independent American command responsible for the liberation of Thailand, rather than having Thailand occupied as enemy territory by British forces. Whether or not American forces should be used in Thailand, however, is a question which would presumably be decided in the light of over or strategic considerations.

Attached is a brief memorandum regarding the Regent Pradist.

แปลเป็นภาษาไทย

เลขที่ 892.01/1-1345

บันทึกจัดทำโดยกรมกิจการปักษ์ใต้ตะวันตกเฉียงใต้

วอชิงตัน, 13 มกราคม 1945

บันทึกเพื่อประธานาธิบดี

(เพื่ออาจใช้ในการสนทนากับ มร. เชิร์ชิลล์และจอมพลสตาลิน)

เรื่อง : สถานภาพภายนอกของประเทศไทย

นโยบายบริติชเกี่ยวกับประเทศไทยนั้นต่างกับของเรา บริติชถือว่าประเทศไทยเป็นศัตรู นั่นเป็นทรศนะของเขา คือ

1. ความเป็นเอกราชของไทยภายหลังสงครามจะต้องขึ้นอยู่กับเงื่อนไขที่ (ประเทศไทย) จะยอมรับให้ "ข้อตกลงพิเศษเพื่อความปลอดภัยมั่นคงหรือการร่วมมือทางเศรษฐกิจภายในระบบระหว่างประเทศ"

2. แผลมไทยเหนือมาลาตายตั้งแต่เส้นขนานที่ 12 จะต้องถือว่าเป็นบริเวณยุทธศาสตร์จำเป็น และการป้องกันภายใต้ข้อตกลงความปลอดภัยมั่นคงระหว่างประเทศจะต้องดำเนินโดยมหาอำนาจอารักขา หรือโดยองค์การร่วมระหว่างประเทศ เรืองนทรายงานว่าเป็นความเห็นของเชิร์ชวิลล์ การปฏิบัติตั้งนขัตถวางต่อสิทธิของระบบปกครองไทยในบริเวณนั้น

3. รัฐบาลทหารปัจจุบันนี้ไม่มีความจำเป็น ยกเว้นบางทีในเขตการรบ อย่างไรก็ตาม เขาเชื่อว่าคณะกรรมการควบคุมของสัมพันธมิตรจะตั้งขึ้นในประเทศไทย ซึ่งจะดำเนินต่อไประยะเวลาหนึ่ง

4. พวกเขาจะไม่ติดต่อบริษัทกับรัฐบาลไทยใดๆ

ในทางตรงกันข้าม เราได้ถือว่าประเทศไทยเป็นศัตรู แต่เป็นประเทศผู้ยึดครองโดยศัตรู เรารับรองอำนาจอธิปไตยประเทศไทยในกรุงวอชิงตันเป็น "อำนาจอธิปไตยแห่งประเทศไทย" ฐานะเหมือนกับอำนาจอธิปไตยเคนเนดี เราใคร่ให้มีประเทศไทยที่เป็นเอกราชและมีเสรีภาพ พร้อมด้วยอธิปไตยที่ไม่ถูกบั่นทอน และปกครองโดยรัฐบาลที่เลือกโดยตนเอง ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งในเอเชียอาคเนย์ซึ่งเป็นประเทศเอกราชอยู่ก่อนสงคราม เราเชื่อว่าผลประโยชน์ของอเมริกันจะเสียหายหว่าเอเชียอาคเนย์แห่งสงครามจะอุบัติ ซึ่งเราจะมีภาระส่วนใหญ่ในการทำให้การรุกรานของญี่ปุ่นพ่ายแพ้ (ถ้า) ประเทศไทยไม่มีดินแดนส่วนใดส่วนหนึ่งของตนที่ไว้เมื่อก่อนสงครามหรือฐานะของประเทศไทยจะถูกบั่นทอน ประวัติศาสตร์แห่งการที่ชาวยุโรปบีบบังคับประเทศไทยและชาวยุโรปได้ยึดเอาดินแดนแห่งเอเชียอาคเนย์นั้นยังอยู่ในความทรงจำของชาวเอเชีย รัฐบาลนี้ (ส.ร.อ.) ไม่อาจมีส่วนรับผิดชอบด้วยไม่ว่าในทางใด ๆ ที่จะดำเนินต่อประเทศไทยโดยระบบจักรวรรดินิยมในรูปแฝงอย่างใด ๆ หงสน

603.9121-1245

Memorandum Prepared in the Division of Southwest Pacific Affairs.

WASHINGTON, January 18, 1945.

MEMORANDUM FOR THE PRESIDENT

(for possible use in discussion with Mr.
Churchill and Marshal Stalin)¹²

Subject: Future Status of Thailand.

British policies towards Thailand are divergent from ours. The British regard Thailand as an enemy and it is their view:

1. That Thailand's postwar independence should be conditioned on its acceptance of "special arrangements for security or economic collaboration . . ." within an international system".
2. That the peninsula of Thailand from Malaya to about 12° north latitude should be considered a vital strategic area and its defense under international security arrangements be undertaken by a protecting power or by an international consortium. This is reported to be the opinion of Mr. Churchill. Such action might substantially impair Thai administrative rights in the area.
3. That actual military government will not be needed, except perhaps in combat zones. However, they believe that an Allied Control Commission should be established in Thailand, which should be continued for some time.
4. That they should not deal at the present time with any Thai Government.

In contrast, we do not regard Thailand as an enemy but as an enemy-occupied country. We recognize the Thai Minister in Washington as "Minister of Thailand" with a status similar to that of the Danish Minister. We favor a free, independent Thailand, with sovereignty unimpaired, and ruled by a government of its own choosing. Thailand is the one country in Southeast Asia which was still independent before the war. We believe that it would be prejudicial to American interests throughout the Far East if, as the outcome of

ภาพถ่ายสำเนาบันทึกช่วยจำสำหรับที่ประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกา
จะใช้ในการพบปะอภิปรายกับ มร. เชอซซิลล์ และจอมพลสตาลิน

the war in which we will have had the major part in defeating Japanese aggression, Thailand should be deprived of any of its prewar territory or should have its independent status impaired. The history of European pressure on Thailand and of European acquisition of territory in Southeast Asia is vivid in Asiatic memories. This Government cannot afford to share responsibility in any way for a continuance towards Thailand of prewar imperialism in any guise.

Within Thailand, the administration which first yielded to Japan and which was notoriously collaborationist has been replaced by an administration largely controlled by Pradist, present Regent, most respected of Thai leaders and opponent of Japan from the first. American contact has been established with Pradist who is actively aiding Allied intelligence work and who has expressed his desire that Thailand enter the war against Japan and that the Thai army fight by the side of the Allies.

It is the view of the Department that an effort should be made to persuade the British to alter their plans so that they are not inconsistent with our own. It is believed that if Thailand joins in the war against Japan she should be treated as a liberated country and her government be recognized, at least provisionally. Although there are disadvantages from a political viewpoint in having American troops, except where militarily essential, participate in the recovery of European colonial areas, there would be advantages from a political viewpoint in having American troops under independent American command responsible for the liberation of Thailand, rather than having Thailand occupied as enemy territory by British forces. Whether or not American forces should be used in Thailand, however is a question which would presumably be decided in the light of overall strategic considerations.

Attached is a brief memorandum regarding the Regent Pradist

ภาพถ่ายด้านบนนี้ทักขวจำดับเบเตวกับทพิมพ์ไว้ในหน้า 34 ซงเบตตอนต้น
แต่ในหน้า 35 นเบตตอนครึ่งหลังแทงบนทักดงกล่าวนั้น

ภายในประเทศไทย ระบบปกครอง (รัฐบาลพิบูลฯ) ซึ่งเดิมยอม
 จำนวนญี่ปุ่นและต่อมาร่วมมือ (กับญี่ปุ่น) อันเป็นที่รักกันกระฉ่อนทั่วไปนั้น
 ได้ถูกเปลี่ยนโดยระบบปกครอง (รัฐบาลควงฯ) ซึ่งส่วนใหญ่คุมโดย
 ประดิษฐ์ฯ ผู้สำเร็จราชการปัจจุบันที่ได้รับการนับถือที่สุดของบรรดาผู้นำ
 ไทย และเป็นผู้ต่อต้านญี่ปุ่นมาตั้งแต่ต้น อเมริกันได้ติดต่อกับประดิษฐ์ฯ
 ซึ่งเป็นผู้ช่วยสัมพันธ์มิตรอย่างจริงจังในงานข่าวและเป็นผู้ที่แสดงความ
 ปรารถนาให้ประเทศไทยเข้าสงครามต่อสู้ญี่ปุ่น และให้กองทัพไทยทำการ
 รบเคียงข้างเคียงไหล่กับสัมพันธมิตร

เป็นธรรมดาของกระทรวงการต่างประเทศ (ส.ร.อ.) ที่ต้องใช้
 ความอดุสาพยายามจงใจให้บริติชเปลี่ยนแผนการของพวกเขาเพื่อมิให้ขัด
 ต่อเรา เป็นที่เชื่อกันว่าถ้าประเทศไทยเข้าร่วมสงครามต่อสู้ญี่ปุ่นประเทศไทยก็จะ
 ได้รับการปฏิบัติอย่างประเทศที่รับการถืออิสรภาพ และรัฐบาลของเขาก็จะ
 ได้รับการรับรองอย่างน้อยก็เป็นการชั่วคราว แม้ว่าจะเป็นการเสียประโยชน์
 จากทรรศนะการเมืองในการมีกองทหารอเมริกัน นอกจากจำเป็นทางทหาร
 ในการร่วมยึดบริเวณเอานานิคมของชายโรปกลับคืน แต่จะเป็นประโยชน์
 จากทรรศนะการเมือง ในการที่มีกองทหารอเมริกันภายใต้การบัญชาการอิสระ
 ของอเมริกันรับผิดชอบในการถืออิสรภาพของประเทศไทยยิ่งกว่าที่จะให้ประ
 เทศไทยถูกยึดครองดินแดนโดยกำลังทหารบริติช อย่างไรก็ตาม การจะให้
 กำลังทหารอเมริกันหรือไม่ในประเทศไทยนั้นเป็นปัญหาที่อนันตนาว่าจะขัดขาด
 ความกระฉับกระฉวยแห่งการพิจารณาทางยุทธศาสตร์ห้วงปวง

ได้แนบบันทึกย่อเกี่ยวกับผู้สำเร็จราชการประดิษฐ์มาด้วย

6

แม้ว่าประธานาธิบดีสเวลท์ที่มีปรารถนาดีต่อประเทศไทยดังกล่าวใน
 ข้อ 4 แล้ววนนึกคิด แต่ฝ่ายอเมริกันก็ยังมมีปัญหาเกี่ยวกับวิธีปฏิบัติอีกหลายประ
 การซึ่งจะต้องเจรจากับกองบัญชาการเสรีไทยเพื่อที่สถานะสงครามระหว่างไทย

กับ ส.ร.อ. จะได้สิ้นสุดลงโดยราบรื่น ฝ่ายอเมริกันปรารถนาได้บุคคลที่ทราบ
 สถานการณ์ภายในประเทศไทยระหว่างสงครามเป็นตัวแทนขบวนการเสรีไทย
 เดินทางไปชี้แจงสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปมากจากสภาพก่อนสงครามนั้น
 ให้ถูกต้องซึ่งจะช่วยให้การเจรจาวิธีปฏิบัติที่ค้างอยู่กับ ส.ร.อ. และที่ ส.ร.อ.
 จะช่วยเจรจากับอังกฤษนั้นดำเนินไปสะดวกขึ้น ผมจึงได้ส่งเสรีไทยหลายคน
 จากประเทศไทยไปปฏิบัติการร่วมกับสถานทูตไทย ณ กรุงวอชิงตัน ครั้นต่อ
 มาในเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2487 ผมเห็นว่าคุณพระกับคุณหลวงสุขุมฯ ซึ่ง
 ขณะนั้นเป็นข้าราชการผู้ใหญ่ทราบสถานการณ์ในประเทศหลายด้านอย่างกว้าง
 ขวาง ทั้งเป็นผู้คุ้นเคยสนิทสนมกับอัครราชทูตและเลขาธิการสถานทูต
 อเมริกันในกรุงเทพฯ รวมทั้งชาวอเมริกันหลายคนที่เคยอยู่กรุงเทพฯ มาก่อน
 สงคราม คณะทูตและชาวอเมริกันเหล่านั้นได้กลับไป ส.ร.อ. โดยการแลกเปลี่ยน
 เชลยระหว่างไทยกับอเมริกา คุณพระกับคุณหลวงสุขุมฯ จึงมีคุณสมบัติ
 เหมาะสมที่จะเพิ่มกำลังฝ่ายไทยในการเจรจากับ ส.ร.อ. คือ *ประกาศที่ 1* ใน
 การแก้ไขสถานะสงครามและการผ่อนหนักเป็นเบา และ *ประกาศที่ 2* ติดตามต่อ
 หาช่องทางที่จะบรรเทาทุกข์และบูรณะประเทศที่จะต้องประสบภัยสงคราม คุณ
 พระและคุณหลวงสุขุมฯ ซึ่งมีจิตใจรักชาติเต็มเปี่ยมก็ได้รับอาสาเดินทางไป
 ปฏิบัติการตามที่กองบัญชาการฯ ได้มอบหมายภารกิจ 2 ประการนั้น

ระหว่างเตรียมที่จะให้คุณพระกับคุณหลวงฯ เดินทางไปพร้อมกับ
 เสรีไทยอีก 5 คน กำลังพลพรรคเสรีไทยที่ได้รับความช่วยเหลือทางอาวุธ
 ยุทโธปกรณ์จากฝ่ายสัมพันธมิตรก็ได้ขยายกว้างขวางมากขึ้นถึงขั้นที่ญี่ปุ่นอาจ
 ลงมือทำการโจมตีก่อน ผมกับสมาชิกส่วนมากในกองบัญชาการเสรีไทยเห็นว่า
 ถ้ากองกำลังเสรีไทยต้องพรางตัวอยู่ด้านเดียวตามคำขอร้องของฝ่ายสัมพันธมิตร
 แล้วก็จะเสียเปรียบฝ่ายญี่ปุ่น เราจึงเห็นว่ากำลังของฝ่ายเสรีไทยควรเป็นฝ่าย
 ริเริ่มโจมตีญี่ปุ่นก่อน แต่ถ้าทำดังกล่าวก็เป็นการขัดต่อคำขอร้องของสัมพันธมิตร

มิตรที่ให้เราออกคอยการยกพลขึ้นบกของกองทหารสัมพันธมิตร ตั้งแต่วันที่ 21 พฤษภาคม 2488 อันเป็นวันเดียวกันกับที่คุณพระกับคุณหลวงฯ และเสรีไทย ออกเดินทางจากกรุงเทพฯฯ ผมจึงได้ส่งโทรเลขลับด่วนมากถึง ร.ม.ต. กระทรวงการต่างประเทศอเมริกันและถึงลอร์ดเมานท์แบตเตนมีข้อความตรงกัน และได้รับคำตอบจาก ร.ม.ต. อเมริกันดังต่อไปนี้

SIAM

740.0011 P.W./5-2948

*Memorandum Prepared in the Department of State
(Washington) May 28, 1945.*

The following message for the Secretary of States from RUTH was received by the Department of States on May 21, 1945.

"Thai Resistance Movement, in all its dealings, has continually adhered to the advice of American representatives not to take any premature action against the enemy. But at this time, I believe the Jap desire to fight can be weakened if the Resistance Movement no longer tries to remain under cover. The Jap will be more quickly forced to surrender unconditionally to the Allies because of the fear of the dissolution of the so-called co-prosperity sphere. Nevertheless, we were advised that the Resistance Movement should attempt to block every effort of the Japs for assistance from Thailand. We have followed this line as closely as possible, but you realize the Japs are becoming more suspicious all the time. Not long ago the Thai Government would not accede to a Jap demand for an additional credit of 100,000,000 bahts. I have been informed by the present government that they will not remain in office if the Japs persist in this matter. In that event, a new government would have to be installed and it would have to take action against the Japs by first ordering void all debts and agreements the Pibul regime had contracted with the Japs, including the treaty on the incorporation of four states in Malaya and Shan States(s) into Thailand, as well as declaration of war against England and the United States. The basis of relation between these two nations and Thailand will to us (have to?) be set up as they were prior to Pearl Harbor.

Before going ahead with this plan I want to keep you advised of the current situation. Although I am positive that the U.S. has good intentions concerning the independence of Thailand and that they have deep regard for the Thais themselves, I believe if the U.S., on the day of the beginning of our action would declare her respect of Thailand's independence and state that she regards Thailand as a member of the United Nations and not as an enemy, it would greatly encourage the Thai people who are already prepared for any sacrifice. I have also advised the Supreme Commander, SEAC, of this whole matter."

The following reply was sent on May 28, 1945:

"Your message to the Secretary is deeply appreciated."

"We understand your desire that Thailand actively oppose the enemy as soon as possible. We are sure you realize, however, that all opposition to our common enemy must be coordinated with the overall strategy against Japan and that it would be unfortunated if the Thai prematurely and before reasonably assured of success should commence overt action which was not integrated with the strategic plan of SACSEA. We hope, therefore, you will continue your endeavors to prevent premature overt action by resistance movement or action which would precipitate taking over of Thai Government by the Japanese. We are confident, you will keep us and the British fully informed should either development become imminent despite your efforts.

"The sincere desire of yourself and the Thai people to repudiate the Pibul declaration of war and agreements is fully understood and appreciated but it is not clear why present government should resign at this time or what compulsion would cause succeeding government to make such repudiation its first act. It would appear that the resistance movement could more effectively accomplish its objectives when emerging from cover by coordinated surprise attack on enemy supplies, communications, forces, and equipment and by seizure of enemy officers, officials, documents and key points. Political acts of repudiation and realignment with the Allies could follow.

"We attach great importance to existence of an effective constitutional Thai Government on Thai soil to work with Allies. We hope that all possible preparations will have been made to forestall seizure or scattering of important pro-Allied personnel so that such government could promptly function in areas free from Japanese, could direct Thai military operations and coordinate them with Allied operations, and could reestablish effective civil government machinery as areas are liberated.

"The United States cannot unilaterally declare another nation a member of the United Nations but it will be happy publicly to reiterate at an appropriate time its respect for Thai independence

and to declare that it has at no time considered Thailand an enemy. We look forward to the day when both our countries can appropriately make public our common cause against our common enemy.

Grew
Acting Secretary of State."

แปลเป็นภาษาไทย

เลขที่ 740.0011 พ.ศ.บลิ./5-2948

บันทึกจัดทำโดยกระทรวงการต่างประเทศ (ส.อ.ร.)

(วอชิงตัน) 28 พฤษภาคม ค.ศ. 1945 (พ.ศ. 2488)

ต่อไปนี้เป็นสำเนาสำหรับ ร.ม.ค. การต่างประเทศจากรัฐ (ปริทัศน์
พจนมัย) กระทรวงการต่างประเทศได้รับเมื่อวันที่ 21 พฤษภาคม ค.ศ. 1945

“ขบวนการต่อต้านของไทย ในการดำเนินกิจกรรมทั้งหลายนั้น ได้ปฏิบัติตามเสมอมาซึ่งคำแนะนำของผู้แทนอเมริกันที่มีให้ปฏิบัติการใดๆ ในการต่อสู้ศัตรูลานาก่อนถึงเวลาอันควร แต่ในขณะนั้นข้าพเจ้าเชื่อว่ากำลังใจรบของญี่ปุ่นจะลดน้อยลงไป ถ้าขบวนการต่อต้านไม่คงอยู่ภายในจากกำบังอีกต่อไป ญี่ปุ่นจะถูกบีบให้ยอมจำนน โดยไม่มีเงื่อนไขต่อสัมพันธมิตรเร็วขึ้น เพราะความสลายของสิ่งที่เรียกว่าวงไพบูลย์ร่วมกัน อย่างไรก็ตาม เราได้ถือตามคำแนะนำว่าขบวนการต่อต้านจะต้องพยายามบังคับวงความช่วยเหลือที่ญี่ปุ่นจะได้จากประเทศไทย เราได้ดำเนินแนวทางนี้อย่างใกล้ชิดที่สุดเท่าที่เห็นได้ แต่ท่านย่อมเห็นได้ว่าญี่ปุ่นได้มีความสงสัย (ขบวนการต่อต้าน) มากยิ่งขึ้นตลอดมา เมื่อไม่นานมานี้รัฐบาลไทย (รัฐบาลคงฯ) ไม่ยอมตามคำขอของญี่ปุ่นที่ขอเครดิตเพิ่มเติมอีก 100,000,000 บาท ข้าพเจ้าได้รับแจ้งจากรัฐบาลปัจจุบันว่าจะไม่อยู่ในตำแหน่งต่อไป ถ้าญี่ปุ่นยืนยันเช่นนั้น รัฐบาลใหม่ก็จะตั้งขึ้นและจะปฏิบัติการต่อสู้ญี่ปุ่น โดยประการแรกประกาศโฆษณากรรมซึ่งหนสนและข้อตกลงที่ระบอบพิบูลย์กับญี่ปุ่นได้ทำกันไว้ รวมทั้งสนธิสัญญาที่ผนวก 4 รัฐบาลอาณานิคมและรัฐไทยใหญ่ไว้กับประเทศไทย อีกทั้งการ

ประกาศสงครามต่ออังกฤษและ ส.ร.อ. พันฐานแห่งความสัมพันธ์ระหว่าง 2 ชาตินั้นกับประเทศไทยจะสถาปนาขึ้นดังที่เป็นอยู่ก่อนเพิร์ลฮาร์เบอร์ (ก่อน ญี่ปุ่นรุกราน) ก่อนที่จะดำเนินแผนการนั้นข้าพเจ้าปรารถนาแจ้งให้ท่านทราบถึงสถานการณ์ที่ดำเนินอยู่ แม้ว่าข้าพเจ้าตระหนักว่า ส.ร.อ. มีเจตนาที่เกี่ยวกับเอกราชของประเทศไทยและมีความนับถือประชาชนไทยอย่างสุดซึ้ง ข้าพเจ้าเชื่อว่าในวันที่เราลงมือปฏิบัติการนี้ ส.ร.อ. จะประกาศเคารพความเป็นเอกราชของประเทศไทย และถือว่าประเทศไทยเป็นสมาชิกหนึ่งของสหประชาชาติและไม่ว่าประเทศไทยเป็นศัตรู ทั้งจะเป็นการส่งเสริมกำลังใจอย่างใหญ่หลวงต่อมวลราษฎรไทยซึ่งเตรียมพร้อมแล้วในการเสียสละใด ๆ ข้าพเจ้าได้แจ้งเรื่องทั้งหมดนี้ไปยังผู้บัญชาการทหารสูงสุดแห่งสัมพันธมิตรภาคเอเชียอาคเนย์ (พลเอกหลุยส์เมาท์แบทเดน) ด้วยแล้ว”

คำตอบของ ส.ร.อ. ส่งเมื่อวันที่ 28 พฤษภาคม ค.ศ. 1945 มีความต่อไป

“ขอบคุณอย่างสุดซึ้งต่อสำเนาของท่านถึง ร.ม.ต. การต่างประเทศ เราเข้าใจความปรารถนาของท่านที่จะให้ประเทศไทยต่อสู้ศัตรูทางปฏิบัติการโดยเร็วที่สุดที่จะเป็นไปได้ เราเชื่อแน่ว่าอย่างไรก็ตามท่านย่อมตระหนักว่า การต่อสู้ศัตรูร่วมกันของเราจะต้องสมานกับยุทธศาสตร์ที่ปวง ในการต่อสู้ญี่ปุ่นและไม่เป็นผลดีถ้าไทยทำล่วงหน้าก่อนเวลาอันสมควรและก่อนที่จะมีเหตุผลประกันว่าจะได้ชัยชนะ ถ้าลงมือปฏิบัติการอย่างเบ็ดเสร็จที่มีอยู่ในแผนยุทธศาสตร์ของผู้บัญชาการทหารสูงสุดสัมพันธมิตรภาคเอเชียอาคเนย์ ฉะนั้นเราหวังว่าท่านจะให้ความพยายามต่อไปที่จะป้องกันมิให้เกิดขึ้น โดยการกระทำล่วงหน้าก่อนถึงเวลาอันควร โดยขบวนต่อต้านหรือการปฏิบัติอันเร่ง ให้ญี่ปุ่นรับยี่ครุฑไทย (รัฐบาลคงฯ) เราเชื่อมั่นว่าท่านจะแจ้งให้เราและบริติชทราบบริบูรณ์ ถ้าการขยายตัว (ของสถานการณ์) จะเกิดขึ้นได้ในไม่ช้า โดยค้นต่อความพยายามของท่าน

ความปรารถนาจริงใจของท่านและมวลราษฎรไทยในการบอกขั้ตการประกาศสงครามกับข้าศึก (กับญี่ปุ่น) ของพิบูลฯ นั้น เป็นสิ่งที่เข้าใจ

892.01/6-2545

The Department of State to the British Embassy

AIDE-MÉMOIRE

The United States Government believes that the basic policies and objectives of the British and American Governments in regard to Thailand are substantially similar: both Governments favor the restoration of the freedom, independence, and sovereignty of Thailand; both Governments agree that the territories acquired by Thailand from Malaya, Burma, and Indochina must be restored; neither Government has any territorial ambitions in Thailand; both Governments are apparently confident of the sincerity of RUTH's desire to align Thailand with the Allies, to drive the Japanese out of Thailand, and to aid in the final defeat of Japan; and both Governments are in accord that it would be unwise under present conditions to recognize a Thai Government-in-exile.

There are several matters, however, on which further discussion would appear desirable in order to assure a common understanding. In view of recent military developments in Southeast Asia and of political developments within Thailand, such discussion is regarded as urgent. These matters are:

1. *Postwar International Arrangements in Regard to Thailand.*

Mr. Eden's communications of September 4 and November 22, 1944² referred to postwar international arrangements to which Thailand should agree. This Government believes that at an appropriate time Thailand should be admitted to the United Nations Organization on its pledge to cooperate fully as a sovereign power in all pertinent international arrangements. It believes that it would not be desirable to make acceptance of such arrangements a condition to the restoration of Thailand's independence and sovereignty.

ภาพถ่ายสำเนานับที่ช่วยจำเกี่ยวกับสถานะของประเทศไทย
จากกระทรวงการต่างประเทศสหรัฐอเมริกาถึงรัฐบาลอังกฤษ

แจ่มแจ้งและมีคุณค่า แต่ยังไม่แจ้งชัดว่าเหตุใดรัฐบาลปัจจุบัน (รัฐบาลควงฯ) จะลาออกขณะนี้ หรือมีการบังคับอย่างใดที่รัฐบาลต้องไปจะถือเอาการบอบกั๊ด (ประกาศสงครามและข้อตกลงกับญี่ปุ่น) เป็นการกระทำแรก ย่อมจะเห็นได้ว่าขบวนการต่อต้านจะบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ได้ดีกว่าเมื่อแสดงตนออกจากกำบังแล้ว คือ โดยการสมานใจโจมตีปล้นต่อการล่าเหยียด ต่อคนมาคม ต่อกองกำลัง ต่อยุทธโศปกรณ์ของศัตรู และยึดตัวนายทหาร พนักงาน เอกสาร จุดสำคัญของศัตรู การปฏิบัติทางการเมืองเรื่องการบอบกั๊ด (ประกาศสงคราม) และการเข้าอยู่ในแถวเดียวกันกับสัมพันธมิตรก็ตามมาภายหลัง

เราถือเป็นความสำคัญอย่างยิ่งที่จะมีรัฐบาล ไทยตามรัฐธรรมนูญอย่างมีประสิทธิภาพตั้งอยู่บนดินแดนไทย ทำการร่วมมือกับสัมพันธมิตร เราหวังว่าการเตรียมทุกอย่างที่จะเป็น ไปได้จะต้องทำขึ้นในอันที่จะป้องกันการยึดตัวบุคคลสำคัญ หายสัมพันธมิตรหรือกระจายบุคคลสำคัญเหล่านี้ เพื่อว่ารัฐบาลดังกล่าวนี้จะปฏิบัติหน้าที่ได้ทันที ในบริเวณที่เป็นอิสระจากญี่ปุ่นและสามารถส่งทหารไทยปฏิบัติการร่วมมือกับสัมพันธมิตร และฟื้นฟูการสถาปนา กลไกกิจการพลเรือนของรัฐบาลในบริเวณที่ถูกลีลาภาพแล้ว

สหรัฐไม้อาจประกาศโดยลำพังได้ว่าชาติอื่นชาติใดเป็นสมาชิกสหประชาชาติ แต่จะมีความยินดีประกาศซ้ำอีกโดยเปิดเผยในโอกาสเหมาะสมถึงการเคารพความเป็นเอกราชของชาติไทย และประกาศว่าไม่มีเวลาใดที่สหรัฐไม้อาจว่าประเทศไทยเป็นศัตรู เรามองไปข้างหน้าถึงวันที่ประเทศของเราทั้งสองจะแสดงเปิดเผยต่อมหาชนถึงจุดหมายร่วมกันของเรา ในการต่อสู้ศัตรูร่วมกันของเรา

(ลงนาม) กรูว์

รักษาการแทน ร.ม.ต. ต่างประเทศ

หมายเหตุ โปรดดูเรื่องสัมพันธมิตรรับประเทศไทยเป็นสมาชิกสหประชาชาติ ที่จะกล่าวเพิ่มเติมไว้ในข้อ 17

B

เมื่อรัฐบาลอเมริกันส่งสาส์นฉบับดังกล่าวในข้อ 6 มายังผมแล้ว รัฐบาลอเมริกันก็ได้ทำบันทึกฉบับลงวันที่ 25 มิถุนายน ค.ศ. 1945 (พ.ศ. 2488) ถึงสถานเอกอัครราชทูตอังกฤษประจำกรุงวอชิงตัน ดังปรากฏความที่ลงพิมพ์ในหนังสือของรัฐบาลอเมริกันชื่อ **Foreign Relations of The United States** ค.ศ. 1945 เล่ม 6 หน้า 1272-1275 เพื่อขอให้ฝ่ายอังกฤษพิจารณาปรับปรุงนโยบายให้เบือนอนหนึ่งอันเดียวกับ ส.ร.อ.

ผมขอคัดความตอนต้นแห่งบันทึกนั้นดังต่อไปนี้

892.01/6-2545

The Department of State in the British Embassy

Aide-Memoire

The United States Government believes that the basic policies and objectives of the British and American Governments in regard to Thailand are substantially similar: both Governments favor the restoration of the freedom, independence, and sovereignty of Thailand: both Governments agree that the territories acquired by Thailand from Malaya, Burma, and Indochina must be restored: neither Government has any territorial ambitions in Thailand; both Governments are apparently confident of the sincerity of RUTH's desire to align Thailand with the Allies, to drive the Japanese out of Thailand, and to aid in the final defeat of Japan: and both Governments are in accord that it would be unwise under present conditions in recognize a Thai Government-in-exile.

There are several matters, however, on which further discussion would appear desirable in order to assure a common understanding. In view of recent military developments in Southeast Asia and of political developments within Thailand, such discussion is regarded as urgent. These matters are:

1. Postwar International Arrangements in Regard to Thailand.

Mr. Eden's communications of September 4 and November 22, 1944 referred to postwar international arrangements to which Thailand should agree. This Government believes that at an appropriate time Thailand should be admitted to the United Nations Organization on its pledge to cooperate fully as a sovereign power in all pertinent international arrangements. It believes that it would not be desirable to make acceptance of such arrangements a condition to the restoration of Thailand's independence and sovereignty.

คำแปลภาษาไทย

เอกสารเลขที่ 892.01/6-2545

กระทรวงการต่างประเทศ ส.ร.อ.

ถึงสถานเอกอัครราชทูตอังกฤษ (ประจำกรุงวอชิงตัน)

บันทึกช่วยจำ

รัฐบาลสหรัฐอเมริกาเชื่อว่านโยบายพื้นฐานและความมุ่งหมายของรัฐบาลบริติชกับอเมริกันเกี่ยวกับประเทศไทยนั้นคล้ายกันในสาระสำคัญ คือ รัฐบาลทั้งสองใครที่จะฟื้นฟูสถาปนาบนซึ่งเสีสภาพ เอกราช และอธิปไตยของประเทศไทย ทั้งสองรัฐบาลเห็นพ้องต้องกันว่าดินแดนที่ประเทศไทยเอาไปจากมาลายา พม่า และอินโดจีนนั้นจะต้องคืนให้ (อังกฤษและฝรั่งเศส); ไม่มีรัฐบาลใด (ส.ร.อ. หรืออังกฤษ) ต้องการดินแดนส่วนใดส่วนหนึ่งของประเทศไทย; ทั้งสองรัฐบาลเชื่ออย่างประจักษ์แจ้งต่อความจริงใจแห่งความปรารถนาของรอธ (ปรีดี พนมยงค์) ในการให้ประเทศไทยเข้าอยู่ในแควเดียวกันกับสัมพันธมิตร (และ) บับ ไลญี่ปุ่นออกจากประเทศไทย, และช่วยให้ญี่ปุ่นพ่ายแพ้ในขั้นสุดท้าย; และทั้งสองรัฐบาลมีความเห็นตรงกันว่ายังไม่เหมาะสมภายใต้สถานการณ์ปัจจุบันที่จะรับรองรัฐบาลไทยพลัดถิ่น

อย่างไรก็ตามมีหลายเรื่องที่จะต้องหารือกันต่อไปเพื่อที่จะทำ ความเข้าใจร่วมกันให้แน่นอน เนื่องจากความคลี่คลายทางการทหารที่เกิดขึ้นใหม่ในเอเชียอาคเนย์และการคลี่คลายทางการเมืองในประเทศไทยนั้น การ ปรึกษาหารือเช่นนี้เป็นปัญหาที่วุ่น เรื่องเหล่านี้ คือ :

740.0011 PW/8-1545: Telegram

*The Secretary of State to the Ambassador in the United Kingdom
(Winant)*

WASHINGTON, August 15, 1945—3 p. m.

6922. British Embassy has informed us *

(a) that PonOff has authorized Mountbatten ' personally to advise RUTH to make announcement as soon as possible after final Japanese surrender disavowing Thai declaration of war upon Great Britain and United States and all measures flowing therefrom which may operate to prejudice of Allies, repudiating alliance and all other agreements with Japan, placing Thailand and its armed forces at service of

On August 11.

* In telegram 7072, August 21, 1 p. m., to London, the Department stated: "Through error in reading code word Mountbatten was incorrectly referred to in paragraph (a) of Deptel 6922, August 15. Instructions were directed to a British officer understood to be in contact with RUTH to offer as his personal advice to RUTH the suggestions outlined. Same error appears in last sentence Deptel 6932, August 16. The Thai Minister has been informed of error. Reference to Mountbatten in paragraph (b) of Deptel 6922 is correct." (740.0011-PW/8-2145) For telegram 6932, see *infra*.

Allies, and declaring his readiness to send a representative immediately to Kandy to get in touch with Allies. British suggested that announcement might also state that RUTH had informed British and American Governments at an earlier stage that resistance movement wished to initiate overt action against the enemy and refrained only on express request of Allies for operational reasons.

(b) That PonOff also informed Mountbatten if RUTH takes necessary initiative as advised, British are disposed, because of support by Thai resistance movement and of Allied request not to take action last May, to forego pressing for separate act of unconditional surrender which under existing circumstances would be considered normal procedure, and to mold their policy according to Thai readiness to make restitution for the past and to cooperate for the future.

(c) That if RUTH follows advice and sends representative to Kandy, British propose to communicate with Dept before commencing negotiations regarding the terms on which they would be prepared to terminate state of war.

BYRNES

ภาพถ่ายสำเนามันที่กของรัฐมนตรีต่างประเทศสหรัฐอเมริกาถึงเอกอัครราชทูต
สหรัฐอเมริกาประจำสหราชอาณาจักรเกี่ยวกับท่าทีที่พมมีต่อประเทศไทย

1. วิจัยจัดการระหว่างประเทศภายหลังสงครามเกี่ยวกับประเทศไทย

สาส์นของมร. อีเคิน ฉบับ 4 กันยายน และ 22 พฤศจิกายน ค.ศ. 1944 (พ.ศ. 2487) เกี่ยวกับวิจัยจัดการระหว่างประเทศภายหลังสงครามซึ่งประเทศไทยจะต้องตกลงยินยอม รัฐบาล (ส.ร.อ.) เชื่อว่าในกาลอันเหมาะสมประเทศไทยจะได้รับการรับรองให้เข้าเป็นสมาชิกองค์การสหประชาชาติโดยยินยอมร่วมมืออย่างเต็มที่ในฐานะเป็นประเทศอธิปไตยในกิจการทุกอย่างแห่งวิจัยจัดการระหว่างประเทศ รัฐบาล (ส.ร.อ.) เชื่อว่าจะไม่เป็นการเหมาะสมที่จะถือเอาการยอมรับวิธีการเช่นนั้น (ตามสาส์นของมร. อีเคิน) เป็นเงื่อนไขแห่งการฟื้นฟูสถาปนาเอกราชและอธิปไตยของประเทศไทย

๑

เมื่อคุณพระกับคุณหลวงสุขุมฯ ได้ใช้เวลา 27 วันเดินทางฝ่าอุปสรรคและเสี่ยงภัยอันตรายถึง ส.ร.อ. เมื่อวันที่ 17 มิถุนายน พ.ศ. 2488 (ค.ศ. 1945) แล้ว คุณพระกับคุณหลวงฯ ก็ได้พิจารณาแผนการที่จะดำเนินตามภารกิจที่ได้รับมอบหมายนั้นอย่างถูกต้องเหมาะสม เพราะการเจรจาทำความเข้าใจในปัญหาที่ค้างอยู่กับฝ่ายอเมริกันซึ่งถูกรัฐบาลไทยประกาศสงครามและก่อสร้างสงครามกับเขานั้นมิใช่ทำได้ง่าย ๆ เพียงใช้ปากพูดเท่านั้น หากต้องพิจารณาถึงทางด้านคนอเมริกันหลายคนที่เคยอยู่ในประเทศไทยขณะญี่ปุ่นรุกราน ซึ่งเขาเหล่านั้นได้รับความเสียหายโดยตรงจากการที่รัฐบาลไทยประกาศสงครามต่อ ส.ร.อ. คุณพระและคุณหลวงสุขุมฯ ก็อาศัยความสัมพันธ์ที่เคยมีมาก่อนกับชาวอเมริกันเหล่านั้นเป็นพื้นฐานทำความเข้าใจถึงสิ่งที่ประชาชนไทยมิได้ตั้งตนเป็นศัตรูอเมริกัน คุณพระและคุณหลวงสุขุมฯ มิเพียงแต่ประสบความสำเร็จดังกล่าวแล้ว หากได้ทำให้ชาวอเมริกันเหล่านั้นสนับสนุนความต้องการของประชาชนไทย และพวกเขายังได้ช่วยจัดการให้คณะกรรมการต่างประเทศของรัฐสภาอเมริกันรับฟังคำชี้แจงของคุณพระกับคุณหลวงฯ ตามแนวทางที่กองบัญชาการเสรีไทยมอบหมาย จึงช่วยให้ประเทศไทยได้รับความสนับสนุน

จากคณะกรรมการของฝ่ายนิติบัญญัติต่ออเมริกันอีกด้วย มิฉะนั้นแม้รัฐบาลอเมริกันมีปรารถนาดีต่อประเทศไทย แต่ถ้าวรัฐสภาไม่เห็นด้วย ความยุ่งยากเกี่ยวกับประเทศไทยก็อาจเกิดขึ้นได้ทางรัฐสภาอเมริกัน

10

แม้ว่ารัฐบาล ส.ร.อ. มีความปรารถนาดีต่อประเทศไทยดังกล่าวแล้ว ก็ดี แต่พิธีการที่จะเลิกสถานะสงครามระหว่างประเทศไทยกับ ส.ร.อ. ก็มิอาจทำได้โดยวิธีเร่งรีบหายไประจุกจกกันกระทบฝั่ง เพราะรัฐบาลไทยสมัยนั้นมีการ “ประกาศสงคราม” ต่อ ส.ร.อ. หนึ่ง รัฐบาลไทยสมัยนั้นมิได้แยกทำประกาศสงครามต่อ ส.ร.อ. ฉบับหนึ่ง และทำประกาศสงครามต่อบริเตนใหญ่อีกฉบับหนึ่ง หากรัฐบาลไทยนั้นได้ผูก ส.ร.อ. กับบริเตนใหญ่ไว้ในประกาศสงครามฉบับเดียวกัน

นอกจากที่กล่าวแล้ว หลายคนก็เอาใจใส่ต่อปัญหาการเมืองระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 ก็ทราบกันอยู่แล้วว่าประเทศสัมพันธมิตรได้ทำความตกลงระหว่างกันว่าประเทศใดประเทศหนึ่งจะไม่แยกทำสัญญาสงบศึกกับประเทศที่มีสถานะสงครามกับตน

ฉะนั้นกองบัญชาการเสรีไทยจึงไม่อาจขอให้รัฐบาล ส.ร.อ. แยกออกจากรัฐบาลอังกฤษในการประกาศเลิกสถานะสงครามกับประเทศไทย พิธีการประกาศว่าการประกาศสงครามต่อ ส.ร.อ. และบริเตนใหญ่เป็นโมฆะจึงต้องทำเป็นประกาศฉบับเดียว

กองบัญชาการเสรีไทยได้เจรจาลับเป็นการลับในระหว่างสงครามกับ ส.ร.อ. และอังกฤษถึงการที่ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์จะได้ประกาศโมฆะกรรมแห่งประกาศสงครามต่อประเทศทั้งสอง แต่ ส.ร.อ. ก็ได้ขอให้ยับยั้งไว้ จนกว่าจะถึงเวลาสมควร

ฝ่ายรัฐบาลอังกฤษก็ยั้งเฉยไม่ยอมตกลงด้วยง่าย ๆ เพราะอังกฤษได้รับความเสียหายจากประกาศสงครามดังกล่าวมากกว่า ส.ร.อ. ยิ่งกว่านั้น

“สงครามเสี้ยง” (Phony War) ซึ่งวิทยุกระจายเสียงของรัฐบาลไทยสมัยจอมพลพิบูลฯ ได้ทำต่ออังกฤษได้ดำเนินไปอย่างรุนแรงมาก คนไทยที่ได้ฟังวิทยุกระจายเสียงของรัฐบาลย่อมระลึกได้ว่ามีหลายครั้งที่วิทยุนี้ได้ใช้วิธีโจมตีพระเจ้ากรุงอังกฤษตลอดทั้งบรรพบุรุษของพระองค์ด้วย ชาวอังกฤษส่วนมากที่นับถืออย่างสูงในองค์พระประมุขของเขาจึงแค้นเคืองไม่เพียงแต่ผู้รับผิดชอบในการกระจายเสียงนั้น หากคิดไล่เบียดเอากับประเทศไทยส่วนรวมด้วย เสรีไทยที่ก่อตั้งขึ้นจากอังกฤษก็ดีและเสรีไทยจากประเทศไทยซึ่งกองบัญชาการเสรีไทยได้ส่งไปเจรจาลับกับฝ่ายอังกฤษเกี่ยวกับการประกาศเลิกสถานะสงครามจึงประสบความยากลำบากอย่างยิ่งในการแก้ปัญหาทางการเมืองกับอังกฤษ

การที่จะประกาศโมฆะกรรมแห่งประกาศสงครามจึงไม่อาจทำได้ง่าย ๆ ประดุจ “ตีหัวเข่าแล้วเห็นท่าสู้เขาไม่ได้ก็หลบหนีเข้าบ้าน”

ด้วยความอุตสาหะพยายามของเสรีไทยทั้งหลายในการปฏิบัติภารกิจทั้ง 2 ด้านดังกล่าวข้างต้นจึงเป็นผลให้ฝ่ายอังกฤษมีความเห็นใจประชาชนไทยยิ่งขึ้นตามลำดับ

11

ต่อมาในวันที่ 15 สิงหาคม ค.ศ. 1945 (พ.ศ. 2488) พระจักรพรรดิญี่ปุ่นได้สั่งให้กองทัพและประชาชนญี่ปุ่นยอมจำนน (แพ้) สัมพันธมิตร ลอร์ดเมานท์แบตเทนจึงได้รับอนุญาตจากรัฐบาลอังกฤษ (รัฐบาลแรงงานที่มี มร. แอทลี เป็นนายกรัฐมนตรี) ให้ส่งสาส์นถึงมรด่วนแนะนำให้รีบประกาศว่าการประกาศสงครามต่อบริเตนใหญ่และ ส.ร.อ. นั้นเป็นโมฆะ ตามข้อความตรงกันกับที่กระทรวงการต่างประเทศอังกฤษแจ้งให้อเมริกันทราบ ส.ร.อ. ได้นำความในสาส์นนี้นลงพิมพ์ในหนังสือของรัฐบาลนินชอ **Foreing Relations of The United States** ค.ศ. 1945 เล่ม 6 หน้า 1278-1279 มีความดังต่อไปนี้

740.0011 PW/S-1545: Telegram

The Secretary of State to the Ambassador in the United Kingdom.

(Winant)

Washington, August 15, 1945 – 3 p.m.

6922: British Embassy has informed us.

a) that FonOff has authorized Mountbatten personally to advise RUTH to make announcement as soon as possible after final Japanese surrender disavowing Thai declaration of war upon Great Britain and United States and all measures flowing therefrom which may operate to prejudice of Allies, repudiating alliance and all other agreements with Japan, placing Thailand and its armed forces at service of Allies, and declaring his readiness to send a representative immediately to Kandy to get in touch with Allies. British suggested that announcement might also state that RUTH had informed British and American Governments at an earlier stage that resistance movement wished to initiate overt action against the enemy and refrained only on express request of Allies for operational reasons.

b) that FonOff also informed Mountbatten if RUTH takes necessary initiative as advised, British are disposed, because of support by Thai resistance movement and of Allied request not to take action last May, to forego pressing for separate act of unconditional surrender which under existing circumstances would be considered normal procedure, and to mold their policy according to Thai readiness to make restitution for the past and to cooperate for the future.

c) that if RUTH follows advice and sends representative to Kandy, British propose to communicate with Dept before commencing negotiations regarding the terms on which they would be prepared to terminate state of war.

BYRNES

แปลเป็นภาษาไทย

เลขที่ 740.0011 PW/S-1545 : โทรเลข

ร.ม.ต. การต่างประเทศถึงเอกอัครราชทูตในสหราชอาณาจักร
(ไวแนนท์)

วอชิงตัน, 15 สิงหาคม 1945 เวลาบ่าย 3 โมง
(ตรงกับวันที่ 16 สิงหาคม 1945 เวลา 3 น. กรุงเทพฯ)

6922. สถานเอกอัครราชทูตบริติชแจ้งเราว่า

(ก) กระทรวงการต่างประเทศอังกฤษได้อนุญาตเมานท์แททเทินแนะนำเป็นส่วนตัวยัง “รูธ” ให้ประกาศโดยเร็วที่สุดที่จะเป็นได้ภายหลังญี่ปุ่นยอมจำนนในที่สุดแล้วนั้น บอกปฏิเสธการประกาศสงครามของไทยต่อบริเตนใหญ่และ ส.ร.อ. อีกทั้งมาตรการทั้งหลายที่เกิดขึ้นจากการนั้นที่ดำเนินไปเป็นที่เสียหายแก่สัมพันธมิตร ยกเลิกการเป็นพันธมิตรและข้อตกลงอย่างอื่นที่ลงกับญี่ปุ่น ให้ประเทศไทยและกองกำลังทหารไทยบริการสัมพันธมิตรและแถลงว่าพร้อมที่จะส่งผู้แทนไปยังนครแคนดีทันทีเพื่อติดต่อกับสัมพันธมิตร บริติชได้เสนอว่าประกาศนั้นอาจกล่าวด้วยว่า “รูธ” ได้แจ้งแก่รัฐบาลบริติชและอเมริกาตั้งแต่ระยะนั้นๆ แล้วว่าขบวนต่อต้านต้องการริเริ่มปฏิบัติการต่อสู้ศัตรูอย่างเปิดเผยและยับยั้งไว้ก็เพราะคำร้องขอโดยเฉพาะเจาะจงของสัมพันธมิตรเพื่อการปฏิบัติทางการทหาร

(ข) ให้เมานท์แททเทินแจ้งด้วยว่า ถ้า “รูธ” ริเริ่มที่จำเป็นตามคำแนะนำนั้น บริเตนก็พร้อมแล้วเพราะความอุปการะของขบวนต่อต้านของไทยและคำร้องขอของสัมพันธมิตรที่มีให้ลงมือปฏิบัติการเปิดเผยเมื่อเดือนพฤษภาคมที่แล้วมา ในการที่ (บริติช) ไม่ดำเนินต่อไปซึ่งการบังคับให้ (ไทย) ทำเอกสารการยอมจำนน (ยอมแพ้) โดยไม่มีเงื่อนไขซึ่งตามสภาพการณ์ที่เป็นอยู่ก็เป็นวิฆรรณดา (ที่ต้องทำเช่นนั้น) และ (บริติช) จะปรับปรุเงื่อนไขของตนตามที่ไทยพร้อมจะคืนให้ซึ่งสิ่งที่แล้วมาในอดีตและที่จะร่วมมือในภายหน้า

(ค) ถ้า “รูธ” ทำตามคำแนะนำและส่งผู้แทนไปยังนครแคนดี บริติชเสนอที่จะติดต่อกับกระทรวงการต่างประเทศอเมริกันก่อนที่จะตั้งต้นเจรจาเกี่ยวกับข้อความที่เขา (ไทย) เตรียมทำให้สถานะสงครามสิ้นสุดลง

(ลงนาม) เบิร์นส์

(ร.ม.ต. กระทรวงการต่างประเทศ)

12

ทันใดที่ผมได้รับสาส์นดังกล่าวในข้อ 11 นั้น ผมในฐานะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์จึงได้เชิญนายควง อภัยวงศ์ นายกรัฐมนตรี และนายทวี บุณยเกตุ รัฐมนตรีสั่งราชการสำนักนายกรัฐมนตรีมาปรึกษาที่จะประกาศสันติภาพ และเห็นควรว่່านายทวี บุณยเกตุเป็นผู้เหมาะสมที่จะเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ ประกาศนโนมความดังต่อไปนี้

ประกาศสันติภาพ

ในพระปรมาภิไธยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล

ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์

(ตามประกาศประธานสภาผู้แทนราษฎร ลงวันที่ 1 สิงหาคม พุทธศักราช 2487)

ปรีดี พนมยงค์

โดยที่ประเทศไทยได้เคยถือนโยบายอันแน่วแน่ที่จะรักษาความเป็นกลางอย่างเคร่งครัด และจะต่อสู้การรุกรานของต่างประเทศทุกวิถีทาง ดังปรากฏเห็นได้ชัดจากการที่ได้มีกฎหมายกำหนดหน้าที่คนไทยในเวลารบเมื่อพุทธศักราช 2484 อยู่แล้วนั้น ความจำนงอันแน่วแน่นดังกล่าวนี้ได้แสดงให้เห็นประจักษ์แล้วในเมื่อญี่ปุ่นได้ยึดตราทัพเข้าในดินแดนประเทศไทยในวันที่ 8 ธันวาคม พุทธศักราช 2484 โดยได้มีการต่อสู้การรุกรานทุกแห่งและทหาร ตำรวจ ประชาชนพลเมืองได้เสียชีวิตไปในกรณีอันมาก

เหตุการณ์อันปรากฏเป็นสักขีพยานนี้ ได้แสดงให้เห็นอย่างแจ่มแจ้งว่า การประกาศสงครามเมื่อวันที่ 25 มกราคม พุทธศักราช 2485 ต่อบริเตนใหญ่และสหรัฐอเมริกา ตลอดจนการกระทำทั้งหลายซึ่งเป็นปรปักษ์ต่อสหประชาชาตินั้น เป็นการกระทำอันผิดจากเจตจำนงของประชาชนชาวไทย และฝ่าฝืนพันธัตตอภพบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญและกฎหมายบ้านเมือง ประชาชนชาวไทยทั้งภายในและภายนอกประเทศ ซึ่งอยู่ในฐานะที่จะช่วย

เหลือสนับสนุนสหประชาชาติผู้รักที่จะให้สันติภาพในโลกนี้ ได้กระทำการ
ทุกวิถีทางที่จะช่วยเหลือสหประชาชาติ ดังที่สหประชาชาติส่วนมากยอมทราบ
อยู่แล้ว ทั้งนี้เป็นการแสดงเจตจำนงของประชาชนชาวไทยอีกครั้งหนึ่งที่ไม่
เห็นด้วยต่อการประกาศสงคราม และการกระทำอันเป็นปฏิปักษ์ต่อสหประชา
ชาติดังกล่าวมาแล้ว

บัดนี้ ประเทศญี่ปุ่น ได้ยอมปฏิบัติตามคำประกาศของสหรัฐอเมริกา
บริเตนใหญ่ จีน และสหภาพโซเวียต ซึ่งได้กระทำ ณ นครปอตสدامแล้ว
สันติภาพจึงกลับคืนมาสู่ประเทศไทย อันเป็นความประสงค์ของประชาชนชาว
ไทย

ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ในพระปรมาภิไธยสมเด็จพระเจ้าอยู่
หัว จึงขอประกาศโดยเปิดเผยแทนประชาชนชาวไทยว่า การประกาศสงคราม
ต่อสหรัฐอเมริกาและบริเตนใหญ่ เป็นโมฆะ ไม่ผูกพันประชาชนชาวไทย ใน
ส่วนที่เกี่ยวกับสหประชาชาติ ประเทศไทยได้ตัดสินใจที่จะให้กลับคืนมาซึ่ง
สัมพันธไมตรีอันดีอันเคยมีมากับสหประชาชาติเมื่อก่อนวันที่ 8 ธันวาคม พุทธ
ศักราช 2484 และพร้อมที่จะร่วมมือเต็มที่ทุกทางกับสหประชาชาติในการ
สถาปนาเสถียรภาพในโลกนี้

บรรดาดินแดนซึ่งญี่ปุ่นได้มอบให้ไทยครอบครอง คือ รัฎกฉันทัน
ตรังกานู ไทรบุรี ประริด เขียงตุง และ เมืองพานัน ประเทศไทยไม่มี
ความปรารถนาที่จะได้ดินแดนเหล่านั้น และพร้อมที่จะจัดการเพื่อส่งมอบใน
เมื่อบริเตนใหญ่พร้อมที่จะรับมอบไป

ส่วนบรรดาบทกฎหมายอื่น ๆ ใดอันมีผลเป็นปฏิปักษ์ต่อสหรัฐ
อเมริกา บริเตนใหญ่และเครือจักรวรรดิก็จะได้พิจารณายกเลิกไปในภายหน้า
บรรดาความเสียหายอย่างใด ๆ จากกฎหมายเหล่านั้นก็จะได้รับชดใช้โดย
ชอบธรรม

ในที่สุดนี้ ขอให้ประชาชนชาวไทยทั้งหลาย ตลอดจนชนต่างด้าว
ซึ่งอยู่ในราชอาณาจักรไทย จงตั้งอยู่ในความสงบ และไม่กระทำการใด ๆ

อันจะเป็นการก่อความสงบเรียบร้อย พึงยึดมั่นในอุดมคติซึ่งได้วางไว้
ในข้อตกลงของสหประชาชาติ ณ นครซานฟรานซิสโก

ประกาศ ณ วันที่ 16 สิงหาคม พุทธศักราช 2488 เป็นปีที่ 12
ในรัชกาลปัจจุบัน

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

ทวี บุญยเกษตร
รัฐมนตรี

หมายเหตุ

ฉะนั้นประกาศโมฆะกรรมแห่งประกาศสงครามต่อบริเตนใหญ่และ
ส.ร.อ. ฯลฯ นั้นจึงมิใช่ “การตัดหัวเขาแล้วเห็นท่าว่าสู้เขาไม่ได้ก็วิ่งหลบเข้าบ้าน”
หากเป็นผลแห่งการที่เสรีไทยทั้งหลายได้เสียสละชีวิตและความเหนื่อยยากใน
การปฏิบัติตามวัตถุประสงค์ของขบวนการเสรีไทยดังกล่าว จนกระทั่งสัมพันธ
มิตรเห็นใจแล้วจึงแนะนำมายังผมให้มิประกาศตามความในประกาศสันติภาพ
นั้น

13

ตามเอกสารหลักฐานดังกล่าวในข้อ 10 และข้อ 11 นั้นฝ่ายอังกฤษ
จึงยอมตกลงไม่บังคับให้ประเทศไทยทำเอกสารยอมจำนน (ยอมแพ้) โดยไม่มี
เงื่อนไขดังที่ประเทศแพ้สงครามต้องกระทำอันเป็นการเสียเอกราชและอธิปไตย
สิ้นเชิง แต่ฝ่ายอังกฤษก็บีบบังคับให้ประเทศไทยต้องทำข้อตกลงกับอังกฤษ
ตามที่อังกฤษเรียกว่า “เพื่อคืนสิ่งที่แล้วมาในอดีตและที่จะร่วมมือในภายหน้า”
ในการนั้นอังกฤษได้ยื่นร่างข้อตกลงให้ฝ่ายไทยพิจารณา 21 ข้อ กับภาคผนวก

SIAM

1209

740.0011 P.W./5-2945

Memorandum Prepared in the Department of State

[WASHINGTON,] May 28, 1945.

The following message for the Secretary of State from RUTH was received by the Department of State on May 21, 1945:

"Thai Resistance Movement, in all its dealings, has continually adhered to the advice of American representatives not to take any premature action against the enemy. But at this time, I believe the Jap desire to fight can be weakened if the Resistance Movement no longer tries to remain under cover. The Japs will be more quickly forced to surrender unconditionally to the Allies because of the fear of the dissolution of the so-called co-prosperity sphere. Nevertheless, we were advised that the Resistance Movement should attempt to block every effort of the Japs for assistance from Thailand. We have followed this line as closely as possible, but you realize the Japs are becoming more suspicious all the time. Not long ago the Thai Government would not accede to a Jap demand for an additional credit of 100,000,000 bahts. I have been informed by the present government that they will not remain in office if the Japs persist in this matter. In that event, a new government would have to be installed and it would have to take action against the Japs by first ordering void all debts and agreements the Pibul regime had contracted with the Japs, including the treaty on the incorporation of four states in Malaya and Shan State[s] into Thailand, as well as declaration of war against England and the United States. The basis of relations between these two nations and Thailand will to us [have to?] be set up as they were prior to Pearl Harbor. Before going ahead with this plan I want to keep you advised of the current situation. Although I am positive that the U.S. has good intentions concerning the independence of Thailand and that they have deep regard for the Thais themselves, I believe if the U.S., on the day of the beginning of our action, would declare her respect of Thailand's independence and state that she regards Thailand as a member of the United Nations and not as an enemy, it would greatly encourage the Thai people who are already prepared for any sacrifice. I have also advised the Supreme Commander, SEAC, of this whole matter."

The following reply was sent on May 28, 1945: "

ในหน้า 55 และหน้า 56 นี้คือภาพถ่ายสำเนาบันทึกซึ่งจัดทำขึ้นโดยกระทรวงการต่างประเทศสหรัฐอเมริกาเกี่ยวกับบทบาทของประเทศไทย

อีกหลายข้อ รวมเป็นการบังคับให้ฝ่ายไทยต้องตกอยู่ภายใต้อำนาจเศรษฐกิจและการทหาร ฯลฯ ของอังกฤษ

"Your message to the Secretary is deeply appreciated.

"We understand your desire that Thailand actively oppose the enemy as soon as possible. We are sure you realize, however, that all opposition to our common enemy must be coordinated with the over-all strategy against Japan and that it would be unfortunate if the Thai prematurely and before reasonably assured of success should commence overt action which was not integrated with the strategic plans of

"In a memorandum of May 28 of a conversation with the British Minister (Sansom), the Chief of the Division of Southeast Asian Affairs (Moffat) stated that he had handed copies of the messages of May 21 and May 28 to the Minister "to assure full coordination of British and American action" (80201/8-2645)

SACSEA." We hope, therefore, you will continue your endeavors to prevent premature overt action by resistance movement or action which would precipitate taking over of Thai Government by the Japanese. We are confident you will keep us and the British fully informed should either development become imminent despite your efforts.

"The sincere desire of yourself and the Thai people to repudiate the Pibul declarations of war and agreements is fully understood and appreciated but it is not clear why present government should resign at this time or what compulsion would cause succeeding government to make such repudiation its first act. It would appear that the resistance movement could more effectively accomplish its objectives when emerging from cover by coordinated surprise attack on enemy supplies, communications, forces, and equipment and by seizure of enemy officers, officials, documents and key points. Political acts of repudiation and realignment with the Allies could follow.

"We attach great importance to existence of an effective constitutional Thai Government on Thai soil to work with Allies. We hope that all possible preparations will have been made to forestall seizure or scattering of important pro-Allied personnel so that such government could promptly function in areas free from Japanese, could direct Thai military operations and coordinate them with Allied operations, and could reestablish effective civil governmental machinery as areas are liberated.

"The United States cannot unilaterally declare another nation a member of the United Nations but it will be happy publicly to reiterate at an appropriate time its respect for Thai independence and to declare that it has at no time considered Thailand an enemy. We look forward to the day when both our countries can appropriately make public our common cause against our common enemy.

Grew,
Acting Secretary of State."

หมายเหตุ

เมื่อเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2510 นายทหารไทยผู้ใหญ่คนหนึ่งซึ่งเป็นสมาชิกสภาข้าราชการรวมญาติได้กล่าวในสภานับสนับสนุนผู้เสนอให้เลิก พ.ร.บ. อาชญากรสงครามฉบับ พ.ศ. 2488 นายทหารผู้ใหญ่คนนี้ได้กล่าวเป็น

ใจความว่า มีบุคคลหนึ่งต้องการแก้แค้นจอมพลพิบูลฯ จึงจัดการให้มี พ.ร.บ. อาชญากรรมสงครามฉบับนั้น นายทหารคนนั้นได้กล่าวตามที่ท่านคิดเอาเอง ซึ่งโดยวิธีที่ถูกที่ควรแล้วผู้ที่เบ็นสมาชิกรัฐสภาอันมีเกียรติก่อนที่จะพูดเรื่องใดก็ ต้องอ่านเอกสารหลักฐานเกี่ยวกับเรื่องนั้นให้ถูกต้องครบถ้วนเสียก่อน คือ

ก)

ร่างข้อตกลง 21 ข้อ ซึ่งอังกฤษยื่นต่อรัฐบาลไทยภายหลังสงครามนั้น รัฐบาลดังกล่าวก็ได้เสนอสภาผู้แทนราษฎรทราบแล้ว ผู้ปรารถนาดีก็จะยอมทราบได้ว่าในข้อที่เกี่ยวกับอาชญากรรมสงครามอังกฤษได้เรียกร้องให้รัฐบาลไทยปฏิบัติดังต่อไปนี้

“ร่วมมือในการจับกุมและฟ้องร้องบุคคลที่ต้องหาว่าเป็นอาชญากรรม สงคราม หรือบุคคลที่รู้กันทั่วไปแล้วว่าได้ช่วยเหลืออย่างเอาการเอางานให้แก่ ญี่ปุ่น หรือให้แก่ศัตรูของสัมพันธมิตร”

ข)

ประวัติศาสตร์การทหารที่สอนในโรงเรียนการทหารชั้นสูงของหลาย ประเทศย่อมกล่าวถึงว่าเมื่อ ค.ศ. 1943 (พ.ศ. 2486) ระหว่างสงครามโลกนั้น สัมพันธมิตร 19 ชาติได้ตกลงกันที่กรุงลอนดอน จัดตั้ง “คณะกรรมการอาชญากรรมสงคราม” และได้ตั้ง “อนุกรรมการอาชญากรรมสงครามสำหรับตะวันออกไกล” ขึ้นที่นครจุงกิง ประเทศจีน เพื่อเตรียมสำรวจบุคคลที่ทำการกระทำ เป็นอาชญากรรมสงครามในวันออกไกล ซึ่งจะต้องถูกจับตัวไปชำระที่ศาล อาชญากรรมสงครามของสัมพันธมิตร

14

รัฐบาลอเมริกันทราบเรื่องรัฐบาลอังกฤษยื่นร่างข้อตกลง 21 ข้อไปยังรัฐบาลไทย โดยรัฐบาลอังกฤษมิได้ปรึกษารัฐบาลอเมริกันให้เห็นชอบด้วยก่อน ซึ่งเป็นการผิดต่อคำรับรองของรัฐบาลอังกฤษที่แจ้งต่อรัฐบาลอเมริกันตามเอกสารหลักฐานที่อ้างแล้วในข้อ 10 ว่า “(ค) ถ้าเราทำตามคำแนะนำ (บอกเลิกประกาศสงคราม) และส่งผู้แทนไปยังนครแคนดี, บริติชเสอนที่จะติดต่อกับกระทรวงการต่างประเทศอเมริกันที่จะตั้งต้นเจรจาเกี่ยวกับข้อความที่ เขา (ไทย) เตรียมทำให้สถานะสงครามสิ้นสุดลง” ดังนั้นแม้ว่ารัฐบาลอเมริกันเคยแสดงความเห็นใจให้จับกุมผู้มีการกระทำเป็นอาชญากรสงครามนั้นมาลงโทษก็ดี แต่ข้อเรียกร้องอื่น ๆ ของอังกฤษจากประเทศไทยนั้นรุนแรงมาก รัฐบาลอเมริกันจึงได้ประท้วงรัฐบาลอังกฤษว่าร่างข้อตกลงที่ยื่นต่อฝ่ายไทยนั้น อังกฤษทำในนามสัมพันธไมตรีจึงต้องปรึกษารัฐบาลอเมริกันเสียก่อน ฉะนั้นจึงให้รัฐบาลอังกฤษยับยั้งไว้ก่อน พร้อมกันนั้นรัฐบาลอเมริกันได้แจ้งให้ฝ่ายไทยยับยั้งการลงนามข้อตกลงกับอังกฤษไว้ ระหว่างนั้นรัฐบาลอเมริกันก็ได้พยายามเรียกร้องให้รัฐบาลอังกฤษผ่อนผันการบีบบังคับไทย ส่วนเสรีไทยที่ปฏิบัติงาน ณ กรุงวอชิงตันรวมทั้งคุณพระและคุณหลวงสุขุมฯ ก็ได้อุตสาหะพยายามเต็มที่ถึงที่คุณพระกล่าวไว้ในหนังสือของคุณพระแล้วในการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ รัฐบาลอเมริกันและชาวอเมริกันที่เป็นมิตรของประชาชนไทยนั้น เพื่อสนับสนุนให้รัฐบาลอเมริกันช่วยทำให้อังกฤษผ่อนหนักเป็นเบาในการเรียกร้องเอาจากประเทศไทย

รัฐบาล ทวี บุณยเกตุ ถวายบังคมลาออกจากตำแหน่ง เมื่อวันที่ 17 กันยายน พ.ศ. 2488 แล้วได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้ง ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช เป็นนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการต่างประเทศ ตั้งแต่วันที่ 17 กันยายน นั้นเอง ม.ร.ว. เสนีย์ฯ ได้ปฏิบัติการต่อสู้เป็นอย่างดีในการเจรจาทำข้อตกลงกับอังกฤษ ครั้นถึงวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2488 คณะผู้แทนของรัฐบาลไทย (ม.จ. วิวัฒนไชย ไชยันต์ หัวหน้าคณะ) และผู้แทนรัฐบาลอังกฤษ

(มร. เคนนิง หัวหน้าคณะ) จึงได้ลงนาม “ความตกลงสมบูรณ์แบบ” ซึ่งเป็น การผ่อนหนักเป็นเบาหลายประการจากข้อเสนอเดิมของอังกฤษ

คำปรารภแห่งความตกลงสมบูรณ์แบบนี้ มีความดังต่อไปนี้

“โดยที่ตามประกาศซึ่งได้กระทำ ณ กรุงเพทฯ เมื่อวันที่ 16 สิงหาคม ค.ศ. 1945 ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์แห่งประเทศไทยได้ประกาศในพระปรมาภิไธยของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวแห่งประเทศไทยว่า การประกาศสงครามซึ่งประเทศไทยได้กระทำเมื่อวันที่ 25 มกราคม ค.ศ. 1942 ต่อสหราชอาณาจักรเป็นโมฆะ ด้วยเหตุที่ได้กระทำไปโดยบังคับเจตจำนงของประชาชนไทย และเป็นกรณีฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญและกฎหมายของประเทศไทย และ

“โดยที่ในวันเดียวกัน ประกาศลงวันที่ 16 สิงหาคม ค.ศ. 1945 ดังกล่าวแล้วได้รับความเห็นชอบเป็นเอกฉันท์จากสภาผู้แทนราษฎรของประเทศไทย และโดยที่รัฐบาลไทยได้บอกปฏิเสธพันธไมตรีซึ่งประเทศไทยได้กระทำกับญี่ปุ่น เมื่อวันที่ 21 ธันวาคม ค.ศ. 1941 กับทั้งบรรดาสนธิสัญญา กติกาสัญญา หรือความตกลงอื่น ๆ ซึ่งได้กระทำไว้ระหว่างประเทศไทยกับ ญี่ปุ่น และ

“โดยที่รัฐบาลไทยมีความใฝ่ใจที่จะเข้ามีส่วนอย่างเต็มที่ในการ บรรเทาผลแห่งสงคราม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการดำเนินกระบวนการอันมีความมุ่งหมายที่จะช่วยเหลือการกลับสถาปนาความมั่นคงระหว่างประเทศและ สวัสดิภาพทางเศรษฐกิจทั่วไป และ

“โดยที่รัฐบาลแห่งสหราชอาณาจักรและรัฐบาลอินเดียอาศัยข้อ คำนึงเนื่องด้วยการกระทำในการปฏิเสธซึ่งรัฐบาลไทยได้ปฏิบัติไปแล้ว และ ระลึกอยู่ด้วยเหมือนกันถึงความอุปการะที่ขบวนการเคลื่อนไหวต่อต้านในประเทศไทยได้อำนวยไว้ในระหว่างสงครามกับญี่ปุ่น จึงมีความปรารถนาที่จะให้ สถานะสงครามสิ้นสุดลงโดยทันที”

15

ส่วนพิธีการเลิกสถานะสงครามกับประเทศจีนนั้น แม้ว่าในระยะแรกแห่งสงคราม จีนยอมถ้อยตามนโยบายอเมริกันที่เคารพความเป็นเอกราชของประเทศไทย แต่ภายหลังที่รัฐบาลไทยสมยอมได้ยกกองทัพไปยึดพินชุน (เซียงตุง) และขับไล่ทหารจีนจากดินแดนนั้น แล้วต่อมาได้รับรองรัฐบาลมานจูกัวซึ่งเป็นหุ่นของญี่ปุ่นและรับรองรัฐบาล “วังจิงไว” ว่าเป็นรัฐบาลของจีนนั้น รัฐบาลแห่งชาติจีนจึงต้องการให้ “บทเรียน” แก่ประเทศไทย โดยแสดงเปิดเผยทางวิทยุกระจายเสียงและหนังสือพิมพ์ที่เป็นเครื่องมือของรัฐบาลแห่งชาติจีนเรียกร้องให้ประเทศไทย “ทำพิธีขอแพ้สงคราม” และเอาตัวผู้รับผิดชอบในการก่อสงครามไปชำระที่ศาลอาชญากรสงคราม ดังกล่าวแล้วในข้อ 1

รัฐบาลไทยที่ตั้งขึ้นภายหลังสงครามได้ปฏิบัติการเพื่อประเทศไทยไม่ต้องทำพิธีแพ้สงครามต่อจีน ดังต่อไปนี้

ประการที่ 1

รัฐบาลทวี บุญยเกตุ ได้มอบให้กระทรวงกลาโหมจัดการถอนกองทัพไทยออกจากพินชุนโดยเร็ว ฉะนั้นมูลเหตุที่จีนถือว่าไทยก่อสถานะสงครามกับจีนโดยการทหารได้สิ้นสุดลงไปแล้ว ทหารไทยจึงไม่ต้องทำพิธีแพ้สงครามกับจีน

อนึ่ง นายทหารและพลทหารไทยที่มีใจเป็นธรรมก็ยอมทราบดีอยู่แล้วถึงสภาพความเป็นอยู่ของกองทัพกไทยที่ปฏิบัติงานในแคว้นเซียงตุง ดังที่พลเอกเนตร เขมะโยธิน ได้เขียนไว้ตามสภาพเป็นจริงในหนังสือชื่อ “งานใต้ดินของพันเอกโยธิน” เล่ม 1 หน้า 105 มีความตอนหนึ่งดังต่อไปนี้

“กองทัพกไทยที่ถูกส่งไปปฏิบัติงานในแคว้นเซียงตุงทางภาคเหนือ กังครั่งอยู่กับกองทัพจีน บรรดาทหารทั้งหลายที่อยู่ทางภาคนี้ดูเหมือนจะ

ต้องต่อสู้กับโรคภัยไข้เจ็บ และความอดคัดขาดแคลนยารักษาโรคและเครื่อง
นุ่งห่มมากกว่าการต่อสู้กับกระสุนปืนของข้าศึก ส่วนทางภาคอื่น ๆ ภายใน
ประเทศไทยก็ได้รับภัยทางอากาศเพิ่มขึ้นทุกวัน เส้นทางคมนาคมต่าง ๆ
เฉพาะอย่างยิ่งทางรถไฟถูกตัดขาดเป็นตอน ๆ”

รัฐบาลแห่งชาติจีนได้เตรียมกำลังทหารไว้เป็นจำนวนมากที่จะเคลื่อน
เข้ามายังแคว้นเซียงตุง เพื่อจะลงมายังภาคเหนือของประเทศไทยจนถึงเหนือ
เส้นขนานที่ 16 องศาเหนือซึ่งถือว่าอยู่ในเขตยุทธภูมิจีน ดังปรากฏตามเอก
สารหลักฐานที่ผมได้อ้างแล้วข้างต้นนั้น ฉะนั้นถ้าวินิจฉัยว่า บุนยเกตุมิได้ส่ง
ให้ลอนทหารไทยจากแคว้นเซียงตุงก่อนที่ประธานาธิบดีทรูแมนจะได้ช่วย (ตาม
คำขอร้องของผม) ออกคำสั่งหมายเลข 1 ลงวันที่ 2 กันยายน ค.ศ. 1945 (พ.ศ.
2488) ให้กำลังทหารญี่ปุ่นทั่วทั้งดินแดนไทยยอมจำนนต่อผู้บัญชาการทหาร
สูงสุดสัมพันธมิตรภาคเอเชียอาคเนย์แล้ว ทหารไทยในแคว้นเซียงตุงที่บวย
เจิบจำนวนมากดั่งที่ พล.อ. เนตร เชมะโยธินเขียนตามสภาพจริงไว้นั้นก็จะต้อง
เผชิญต่อกองทัพมหาศาลของจีนอีกด้วย

ประกาศที่ 2

รัฐบาลทวี บุนยเกตุ ได้มอบให้อธิบดีกรมตำรวจ (พล.ต.อ. อุดลเดช
จรัส) จัดการปิดสถานทูตมานจูวะประจำกรุงเทพฯ โดยทันทีที่ได้ประกาศ
สันติภาพแล้ว

ฝ่ายคณะทูตมานจูวะได้หลบหายไปจากสถานทูตตั้งแต่วันที่ 15
สิงหาคม พ.ศ. 2488 โดยรัฐบาลไทยไม่รู้ว่พวกนั้นไปหลบซ่อนอยู่ที่ไหน (จน
ปัจจุบันนี้) รัฐบาลแห่งชาติจีนจึงไม่อาจบังคับรัฐบาลไทยให้จับตัวคณะทูต
มานจูวะส่งให้รัฐบาลจีน

ส่วนสถานทูตไทยซึ่งรัฐบาลพิบูลฯ ได้ตั้งขึ้นที่กรุง “ซินกิง” (ฉาง
ชุน) ของรัฐมานจูวะก็หมดสภาพไปตามความสลายตัวของรัฐนั้น คือในวันที่

๘ สิงหาคม ค.ศ. 1945 (ก่อนญี่ปุ่นยอมแพ้ 9 วัน) สหภาพโซเวียตได้ประกาศสงครามต่อญี่ปุ่น และกองทัพโซเวียตกับกองทัพมองโกเลีย (นอก) ได้รุกอย่างสายฟ้าแลบเข้ามาในดินแดนแมนจูวะ ยึดได้กรุงซินกิงและดินแดนส่วนมากของรั้วนั้น และได้จับพระเจ้าจักรพรรดิญี่ปุ่นกับคณะรัฐบาลของพระองค์ไปกักขังไว้ในไซบีเรีย รั้วแมนจูวะจึงสิ้นสุดลง

ประกาศที่ 3

รั้วบาล “วังจิงไว” นั้นไม่มีสถานทูตในประเทศไทย ความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างรั้วบาลนั้นกับรั้วบาลไทยสมัยจอมพลพิบูลฯ ได้ดำเนินผ่านสถานทูตไทยและสถานทูตวังจิงไวประจำกรุงโตเกียว ต่วนนายวังจิงไวได้ตายใน ค.ศ. 1944 พวกของเขาที่ประกอบเป็นรั้วบาลหุ่นของญี่ปุ่นต่อมาก็ได้สลายไปแล้วโดยการจําหนของญี่ปุ่นต่อสัมพันธ์มิตร

ประกาศที่ 4

ส่วนการที่รั้วบาลแห่งชาติจีนถือว่าตนมีอำนาจได้ตัวผู้รับผิดชอบในการก่อสถานะสงครามไปชำระที่ศาลอาชญากรสงครามของสัมพันธ์มิตรตามข้อตกลงระหว่างสัมพันธ์มิตรเมื่อ ค.ศ. 1943 (พ.ศ. 2486) ซึ่งได้ตั้งอนุกรรมการอาชญากรสงครามสำหรับตะวันออกไกลขึ้นที่นครจุงกิงประเทศจีนดังกล่าวแล้วในหมายเหตุของข้อ 13

แต่เพื่อรักษาอธิปไตยของชาติไทยซึ่งมีสิทธิพิจารณาคนไทยที่มีการกระทำเป็นอาชญากรสงคราม รั้วบาลเสฉวนฯ จึงได้เสนอ พ.ร.บ. อาชญากรสงคราม พ.ศ. 2488 ต่อสภาผู้แทนราษฎร เพื่อให้ศาลฎีกาไทยมีอำนาจชำระคนไทยที่มีการกระทำเป็นอาชญากรสงคราม แทนที่จะส่งผู้ต้องหาให้แก่สัมพันธ์มิตรนำไปชำระที่ศาลของสัมพันธ์มิตร สภาฯ เห็นชอบด้วยแล้วได้มีประกาศใช้ พ.ร.บ. อาชญากรสงครามเมื่อวันที่ 8 ตุลาคม 2488 รั้วบาลนั้นจึงปฏิบัติตาม พ.ร.บ. ดังกล่าวโดยจับผู้ต้องหาหลายคน รั้วบาลแห่งชาติจีน

จึงขยับยั้งการเรียกให้รัฐบาลไทยส่งตัวบุคคลที่จีนถือว่าเป็นอาชญากรสงครามให้แก่นั่น

ประกาศที่ 5

เมื่อรัฐบาลเสฉวนได้ตกลงทำ “สัญญาสมบูรณแบบ” กับอังกฤษและออสเตรเลียเมื่อวันที่ 1 มกราคม ค.ศ. 1946 (พ.ศ. 2489) แล้ว รัฐบาลแห่งชาติจีนได้ส่งผู้แทนมาประเทศไทยเพื่อขอทำสนธิสัญญาทางไมตรีกับประเทศไทย รัฐบาลของ 2 ฝ่ายได้ลงนามในสนธิสัญญาดังกล่าวเมื่อวันที่ 23 มกราคม และได้แลกเปลี่ยนสัตยาบัน ณ นครจุงกิงเมื่อวันที่ 28 มกราคม

16

นอกจากขบวนการเสรีไทยปฏิบัติการณ์ด้านต่อสู้กับด้านปฏิบัติการณ์เพื่อให้สัมพันธมิตรรับเอาว่าประเทศไทยไม่ตกเป็นฝ่ายแพ้สงครามและการผ่อนหนักเป็นเบาดังกล่าวแล้ว ขบวนการเสรีไทยได้คำนึงถึงว่าเท่าที่ประเทศไทยเข้าสู่สงครามโดยยุทธภูมียังมิได้ขยายมาถึงประเทศไทยเต็มพื้นที่ประชาชนก็ได้รับความทุกข์ตักเคียดระอุมโงกและบริโงกมาก อีกทั้งการคมนาคม การไฟฟ้า และการสาธารณูปการอื่น ๆ ก็ถูกทำลายมาก ถ้าสงครามดำเนินต่อไปจนกระทั่งยุทธภูมิได้ขยายมาถึงประเทศไทยเต็มที่แล้วความอดัดขัดสันของประชาชน และการที่ส่งต่าง ๆ ถูกทำลายดังกล่าวก็จะทวมกชน ฉะนั้นจึงเห็นสมควรเตรียมการบรรเทาทุกข์และบูรณะประเทศภายหลังสงครามไว้ล่วงหน้า

สมัยนั้นผู้ที่ติดตามข่าวสงครามก็ทราบกันอยู่ทั่วไปแล้วว่ามหาประเทศสัมพันธมิตร คือ อังกฤษ สหภาพโซเวียต จีน ได้รับความเสียหายภายในประเทศนั้น ๆ มาก ส่วนสหรัฐอเมริกายังไม่ได้รับความเสียหายมากในประเทศจึงเป็นแหล่งที่ประเทศอื่น ๆ ฝ่ายสัมพันธมิตรขอความช่วยเหลือที่สุดถึงของ

เพื่อบรรเทาทุกข์และเพื่อที่จะบูรณะประเทศของตนเมื่อสงครามได้สิ้นสุดลง
ณ่นั้น ในการทักท้วงบัญชาการเสรีไทยได้ส่งคุณพระและคุณหลวงสุขุม ฯ ไป
ปฏิบัติภารกิจ ณ กรุงวอชิงตัน กองบัญชาการ ฯ จึงได้มอบภารกิจอีกประการ
หนึ่งให้คุณพระและคุณหลวงปฏิบัติ คือ ติดต่อกับองค์การอเมริกันไว้วง
หน้าถึงการบรรเทาทุกข์และบูรณะประเทศไทยภายหลังสงคราม คุณพระและ
คุณหลวงก็ได้ปฏิบัติภารกิจจนสำเร็จสมความมุ่งหมายของกองบัญชาการ ฯ ดังที่
คุณพระได้พรรณนาไว้ในหนังสือของคุณพระแล้ว

หมายเหตุ

บางคนเข้าใจผิดว่าเงินไม่ต้องการตั้งของจาก ส.ร.อ. ในการบรรเทา
ทุกข์และบูรณะประเทศของตนภายหลังสงคราม ผมจึงขอชี้แจงตามที่ผมประ
สบพบเห็นเมื่อผมไปอาศัยลี้ภัยอยู่ในปักกิ่งตั้งแต่ ค.ศ. 1949 (พ.ศ. 2492) ใน
ระหว่าง 2-3 ปีแรกก็มตลาดขายของอเมริกันที่เหลือใช้จากสงครามและมีตู้รถ
ไฟที่ใช้บรรทุกของหลายคันมีรอยเครื่องหมายรถไฟอเมริกันซึ่งเหลือใช้จาก
สงคราม ส่วนนโยบายของพวก “แก๊ง 4 คน” ของจีนที่ไม่ต้องการทุนและ
เทคนิคจากต่างประเทศนั้น ต่อมาภายหลังที่พวกแก๊งคนล้มแล้วรัฐบาลจีน
ชุดใหม่ก็ได้ใช้นโยบายใหม่ ดังปรากฏตามข่าวซินหัวเมื่อวันที่ 8 มิถุนายน
ค.ศ. 1979 (พ.ศ. 2522) ที่กระจายไปทั่วโลกถึงนโยบายของจีนในการเร่งการ
พัฒนาสมัยใหม่ 4 อย่าง คือ “การเกษตร การอุตสาหกรรม การวิทยาศาสตร์
และเทคนิค การทหาร” ว่า “เป็นที่แน่นอนว่าเราต้องรับทุนของต่างประเทศ
และซึ่มีชาวเทคนิคที่ก้าวหน้าของต่างประเทศ และศึกษาความสันักัดจัดเจนใน
การจัดการของเขา”

ผมขอเรียนเพิ่มเติมถึงเรื่องสหประชาชาติรับประเทศไทยเป็นสมาชิก
ขององค์การนี้ภายหลังที่คุณพระได้กลับมากองกรุงเทพ ฯ แล้ว ดังต่อไปนี้

คุณพระย่อมทราบแล้วว่าเมื่อ ค.ศ. 1942 (พ.ศ. 2485) สัมพันธมิตร 26 ประเทศได้แถลงร่วมกันประกาศวัตถุประสงค์ประสงค์ของสัมพันธมิตร ต่อมาเมื่อวันที่ 24 เมษายน ค.ศ. 1945 (พ.ศ. 2488) ก่อนสงครามโลกสิ้นสุดลงสัมพันธมิตรได้ประชุมกันที่นครซานฟรานซิสโก (ส.ร.อ.) จัดตั้งองค์การสหประชาชาติขึ้น

ตามโทรเลขลับของผมถึงรัฐบาลอเมริกันเมื่อวันที่ 21 พฤษภาคม ค.ศ. 1945 (ภายหลังการประชุมซานฟรานซิสโก 26 วัน) ผมได้ขอร้องรัฐบาลอเมริกันให้ประกาศว่าประเทศไทยเป็นสมาชิกสหประชาชาติ มิใช่เป็นประเทศศัตรู แต่รัฐบาลอเมริกันตอบว่า ส.ร.อ. ประเทศเดียวไม่อาจประกาศว่าประเทศไทยเป็นสมาชิกของสหประชาชาติได้ ขบวนการเสรีไทยจึงได้พยายามต่อมาที่จะให้สัมพันธมิตรรับประเทศไทยเป็นสมาชิก

ในเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2489 (ค.ศ. 1946) ผมได้กราบถวายบังคมลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี แล้วทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ พล.ร.ต. ถวัลย์ ธำรงนาวาสวัสดิ์เป็นนายกรัฐมนตรีและจัดตั้งรัฐบาลขึ้นใหม่ รัฐบาลสัมพันธมิตร 4 ประเทศซึ่งมีผู้แทนประจำสภาความมั่นคงของสหประชาชาติ คือ จีน ส.ร.อ. อังกฤษ ฝรั่งเศส ได้เชิญผมกับภรรยาไปเยือนประเทศทั้ง 4 นั้น คุณหลวงสุขุมฯ ก็ได้ปฏิบัติหน้าที่เลขานุการของผมร่วมเดินทางไปด้วย รัฐบาลทั้ง 4 ได้มอบภารกิจให้ผมขอร้องรัฐบาลดังกล่าวให้สนับสนุนประเทศไทยในการสมัครเป็นสมาชิกสหประชาชาติ

โดยที่ประเทศไทยได้ชำระสะสางเรื่องค้างอยู่เนื่องจากสถานะสงครามกับประเทศดังกล่าวเสร็จสิ้นไปแล้ว ดังนั้นในเดือนธันวาคม ค.ศ. 1946 (พ.ศ. 2489) องค์การสหประชาชาติจึงรับประเทศไทยเป็นสมาชิกขององค์การตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา ส่วนอีก 20 กว่าประเทศซึ่งไม่ใช่ประเทศศัตรูที่สมัครเป็นสมาชิก องค์การสหประชาชาติก็ยังมีได้รับเข้าเป็นสมาชิกในขั้นนี้ จึงต้องรอคอยต่อมาอีกไม่เนิ่นนานบ้างและช้านานบ้างต่าง ๆ กัน โดยเฉพาะประเทศโปรตุเกสซึ่งเป็นพันธมิตรอังกฤษที่มีคุณูปการแก่สัมพันธมิตรที่ได้ใช้ฐานทัพ

โปรตุเกสก็ต้องรอกอยจนถึง ค.ศ. 1955 (พ.ศ. 2499) จึงได้เป็นสมาชิกแห่งองค์การสหประชาชาติ

ส่วนมองโกเลียนอก (Outer Mongolia) ที่ได้เสียสละต่อญี่ปุ่นอย่างอาภายาญเป็นรูปธรรมที่ประจักษ์ว่าเป็นคนประโยชน์แก่สัมพันธมิตรหลายประการในระหว่างสงครามโลก รวมทั้งในเดือนสิงหาคม ค.ศ. 1945 กองทัพทหารม้ามองโกเลียอันลือชื่อตั้งแต่สมัย “เจงกิสข่าน” ก็ได้แสดงอิทธิฤทธิ์ประจักษ์อีกครั้งหนึ่งด้วยการบุกทะลวงขับไล่กองทัพทหารญี่ปุ่นที่ยึดครองดินแดนระหว่างมานจูเรียกับดินแดนส่วนเหนือของจีนแตกพ่ายไป กองทัพทหารม้ามองโกเลียก็รุกไปยึดแหลมเลียวไนง์ได้ เสร็จสงครามแล้วมองโกเลียสมัครเป็นสมาชิกสหประชาชาติ แต่รัฐบาลแห่งชาติจีนในฐานะเป็นสมาชิกสภาความมั่นคงแห่งองค์การนั้นก็ได้ใช้สิทธิยับยั้งตลอดมาจนถึง ค.ศ. 1961 (พ.ศ. 2504) “มองโกเลียนอก” จึงได้เป็นสมาชิกสหประชาชาติ

18

เมื่อ ค.ศ. 1949 (พ.ศ. 2492) ผู้แทนกรรมกรไทยคนหนึ่งได้แถลงในที่ประชุมกรรมกรระหว่างประเทศ (นายหลุยส์ ซายของต์ คอมมิวนิสต์ฝรั่งเศสเป็นเลขาธิการ) ซึ่งได้จัดให้ผม ณ กรุงปักกิ่ง มีใจความตอนหนึ่งว่า “ในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 พรรคของผู้แทนกรรมกรไทยคนนั้นได้จัดตั้งกรรมกรในประเทศไทยอันทำให้ปัญญาชนต่อสู้ญี่ปุ่นได้สำเร็จ” ข้อเท็จจริงจะเป็นอย่างไรก็ตาม แต่ในระหว่างสงครามโลกที่ไซเวียตถูกฝ่ายอักษะ (เยอรมนี อิตาลี ฯลฯ) รุกราน สตาลินซึ่งชาวคอมมิวนิสต์สมัยนั้นนับถือเป็นปรมาจารย์ผู้ทรงนามก็ได้ไซเวียตต่อสู้ระหว่างชนชั้นหรือถือว่าชนชั้นกรรมกรไซเวียตเป็นพลังสำคัญในการต่อสู้ฝ่ายอักษะ หากสตาลินถือว่าการต่อสู้นั้นเป็น “สงครามเพอปิตูมิ” (Patriotic War) ของชาวไซเวียตทั้งปวง ชาวไซเวียตทุกคนชนรวมทั้งคนเชื้อสายเจ้าศักดิ์นิารุสเซียหลายคนก็ได้สมัครร่วมในสงครามเพอปิตูมิ ดังนั้นแนวทางที่ผู้แทนกรรมกรไทยคน

นั้นขัดแย้งต่างกับแนวทางของสตาลิน

ก)

ขบวนการเสรีไทยก็มีได้ใช้วิธีต่อสู้ทางชนชั้นในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 หากเป็นขบวนการซึ่งรวมคนไทยที่รักชาติทุกคนชนรวมทั้งเจ้านายหลายพระองค์แห่งพระราชวงศ์จักรี ดังปรากฏในสุนทรพจน์ของผมที่กล่าวต่อผู้แทนเสรีไทยในวันที่ 25 กันยายน พ.ศ. 2488 ก่อนที่จะเลิกขบวนการเสรีไทยนั้นมีความตอนหนึ่งดังต่อไปนี้

“การกระทำควรมิได้ก่อตั้งเป็นคณะหรือพรรคการเมือง แต่เป็นการร่วมกันประกอบกิจ มิได้ถือว่าเป็นสัญชาติ การกักขังเป็นการกระทำของคนไทยทั้งปวง ซึ่งแม้ผมจะไม่ได้ร่วมในองค์การนี้โดยตรงก็ยังมีอีกประมาณ 17 ล้านคน (สถิติพลเมืองไทยขณะนั้น) ที่ได้กระทำโดยอิสระของคนในการต่อต้านด้วยวิถีทางที่เขาเหล่านั้นสามารถทำได้ หรือเอากำลังใจช่วยขังไว้ให้ผู้นับพันไปจากประเทศไทยโดยเร็วก็มี หรือแม้แต่คนไทยที่นั่งอยู่ (Passive Resistants) โดยไม่ทำการขัดขวางผู้ต่อต้านผู้นับพันหรือผู้รับใช้ชาติ ซึ่งเท่ากับเปิดโอกาสให้ผู้รับใช้ชาติทำงานได้สะดวก ฯลฯ เป็นต้น คนไทยทั้งปวงเหล่านั้นทุกคนร่วมกันทำการกักขังชาติของตนด้วยกันทั้งสิ้น ส่วนผู้ที่คอยขัดขวางการต่อต้านของผู้รับใช้ชาติ จะเป็นโดยทางกาย ทางวาจา หรือทางใจนั้นก็มีบ้างเล็กน้อยเป็นธรรมดา แต่การกระทำของเขาเหล่านั้นมิใช่การกระทำของคนที่เป็นไทย เขามีสัญชาติไทยแต่เพียงโดยนิตินัย คือเป็นคนไทยเพราะถูกกฎหมายกำหนดไว้เท่านั้น . . .”

ข)

ภายหลังที่ผู้แทนกรรมกรไทยคนนั้นได้แถลงดังกล่าวแล้วก็ปรากฏว่ามีบุคคลเขียนไปลงพิมพ์ในหนังสือชื่อ “วัฒนธรรมแห่งโลก” ที่พิมพ์ออกประจำทำนอง “เซียร์บุค” ของประเทศหนึ่งในอาเซียได้ลงพิมพ์ว่าพรรคของผู้แทนกรรมกรไทยคนนั้นได้นำมวลชนไทยต่อสู้กับระหว่างสงครามโลกครั้งที่

ที่ 2 แต่มีได้แจ้งว่าพรรคคนได้นำมวลชนไทยต่อสู้อย่างไรบ้าง เป็นการต่อสู้ โดยลำพัง หรือโดยร่วมมือกับสัมพันธมิตรประเทศใด และได้ผลอย่างไร

ต่อมาก็มีสิ่งพิมพ์ภาษาไทยทำนองที่หนังสือประจำดังกล่าวนั้นได้ พิมพ์เผยแพร่ออกหลายครั้ง

เมื่อ พ.ศ. 2521 ได้มีสิ่งพิมพ์ดังกล่าวซึ่งแจ่มเพิ่มเติมไว้ว่าภายหลัง สงครามโลกพรรคคนได้จัดตั้งองค์การต่อสู้สัญญาสมบูรณแบบซึ่งอังกฤษบังคับ ให้ฝ่ายไทยต้องยินยอม สิ่งพิมพ์ดังกล่าวก็มีได้แจ้งไว้ว่าองค์การนั้นได้ต่อสู้ อย่างไรบ้าง จึงน่าเสียดายที่พิมพ์ถึงทราบดีถึงองค์การนั้นเมื่อเหตุการณ์ผ่านพ้นมา แล้ว 32 ปี เพราะภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 จนถึงรัฐประหาร 8 พ.ย. 2490 พรรคการเมืองที่นับถือลัทธิใดๆ ก็ได้สทิตตั้งขึ้นได้อย่างเปิดเผย และได้มี นิติสารจำหน่ายจ่ายแจกอย่างเปิดเผยซึ่งท่านทั้งหลายคงจะไม่ลืม แต่เหตุไฉน จึงไม่ปรากฏว่านิติสารของเขาได้แจ้งให้ประชาชนไทยสมัยนั้นทราบว่าพรรค ของเขาได้ตั้งองค์การต่อสู้สัญญาสมบูรณแบบชน อีกประการหนึ่ง พรรคของเขา ก็มีการผู้หนึ่งซึ่งเบนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ก็น่าที่จะแจ้งให้ผมและ รัฐบาลภายหลังสงครามโลกทราบบ้างว่าพรรคของเขาได้ตั้งองค์การเช่นว่านั้น ขนเพื่อจะได้มีแนวร่วมอันกว้างใหญ่ในการต่อสู้สัญญาสมบูรณแบบ เพราะ เป็นเรื่องส่วนรวมของชาติไทยหรือจะเรียกว่า "ปิตุภูมิ" ก็ได้ (สตาลินนั่นเอง ก็ถือหลักที่ว่าสงครามเพื่อปิตุภูมิเป็นเรื่องของชาวโซเวียตทุกคน รวมทั้งทายาท เจ้าศักดินารุสเซีย)

ค)

ผมหวังว่าคนไทยที่ทราบสถานะแท้จริงของประเทศไทยตามเอกสาร หลักฐานที่ผมส่งมาแล้วในข้อก่อนๆ นั้น ก็คงเห็นใจว่าขบวนการเสรีไทยและ รัฐบาลไทยภายหลังสงคราม ได้อุตสาหะเต็มกำลังปัญญาของตนแล้วที่จะทำให้ สถานะสงครามกับอังกฤษและออสเตรเลียสิ้นสุดลงทันทีตามสัญญาสมบูรณ แบบ เพื่อจะได้ฟื้นฟูและบูรณะประเทศไทย

แม้ว่ารัฐบาลไทยจำเป็นต้องตกลงทำสัญญาสมบูรณ์แบบกับอังกฤษ แต่รัฐบาลเสนาฯ กัด รัฐบาลทอมเป็นนายกรัฐมนตรีกัด และรัฐบาลธำรงฯ ที่สืบต่อจากสมณนถัด ก็ได้อุตส่าห์เพื่อแก้ไขพันธะสัญญาอังกฤษฉบับบังคับสำเร็จหลายประการ อาทิได้เปลี่ยนพันธะจากการให้ข่าวสารแก่อังกฤษมาเป็นกรขายข่าวสารให้อังกฤษซึ่งต้องจ่ายราคาให้ไทย ฯลฯ

ใน พ.ศ. 2490 รัฐบาลธำรงฯ ได้แต่งตั้งให้นายดิเรก ชัยนามเป็นเอกอัครราชทูตไทยประจำกรุงลอนดอนโดยมอบนโยบายสำคัญแก่นายดิเรกฯ ว่าให้ “เจรจายกเลิกความตกลงสมบูรณ์แบบให้ได้เร็วที่สุด เพื่อให้ความสัมพันธ์กับอังกฤษสู่สภาพปกติเหมือนก่อนสงคราม เพราะจะเป็นทางให้เราฟื้นตัวได้เร็วที่สุดโดยหมดกังวลภาวะจะต้องปฏิบัติพันธกรณีให้อังกฤษไม่มีที่สิ้นสุด”

ภายหลังที่นายดิเรกได้เจรจาได้ราคาข่าวสารเพิ่มขึ้นนอกจากอังกฤษแล้ว นายดิเรกฯ ได้เขียนไว้ในหนังสือชื่อ “ไทยกับสงครามโลกครั้งที่ 2” หน้า 737 มีความดังต่อไปนี้

“7 วันหลังจากตกลงเรื่องราคาข่าว หลวงอรรถกิติกำจร (กลิ่งพนมยงค์) รัฐมนตรีว่าการต่างประเทศโทรเลขถึงข้าพเจ้า (นายดิเรกฯ) ในวันที่ 7 กันยายน พ.ศ. 2490 (ค.ศ. 1947) ว่า ตามที่ทราบอยู่แล้วว่ารัฐบาลดำริจะขอแก้ไขหรือยกเลิกความตกลงสมบูรณ์แบบนั้น บัดนี้รัฐบาลได้ตกลงใจแล้วที่จะดำเนินการ ฉะนั้นเมื่อวันที่ 6 กันยายนศกเดียวกันนั้นได้ยื่นบันทึกช่วยจำต่อเอกอัครราชทูตอังกฤษและอุปทูตอินเดียแล้วในเรื่องนี้ โดยที่เราจะพบกันที่นวยอร์ค ฉะนั้นจะได้อธิบายให้ข้าพเจ้าทราบโดยละเอียดพร้อมด้วยบันทึกเหตุผล”

ง)

การเจรจายกเลิกความตกลงสมบูรณ์แบบที่เริ่มไว้ในสมัยรัฐบาลธำรงฯ ต้องชะงักงันโดยการรัฐประหาร 8 พ.ย. 2490 เพราะรัฐบาลอังกฤษไม่ยอมรับ

รองรัฐบาลไทยที่ตั้งขึ้นตามรัฐธรรมนูญฉบับ 9 พ.ย. พ.ศ. 2490 (ฉายาว่า “รัฐธรรมนูญฉบับใต้ตุ่ม”)

นายดิเรกฯ ได้บันทึกไว้ในหนังสือเล่มที่อ้างข้างต้นนี้ หน้า 362-363 มีความดังต่อไปนี้

“ส่วนการเจรจาเลิกหรือแก้ไขความตกลงสมบูรณ์แบบก็เป็นอันระงับชั่วคราว ต่อมาในสมัยรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงครามได้มีการแลกเปลี่ยนแก้ไขหนังสือบางเรื่อง เมื่อวันที่ 4 พฤษภาคม และ 8 พฤศจิกายน พ.ศ. 2493 (ค.ศ. 1950) และวันที่ 3 มกราคม พ.ศ. 2494 (ค.ศ. 1951) รัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงครามยอมชำระเงินก้อนที่เจรจาค้างอยู่ในสมัยข้าพเจ้าเป็นทูตที่ลอนดอนดังกล่าวแล้ว เงินก้อนที่รัฐบาลตกลงชำระในครั้งนั้นเป็นเงิน 5,224,220 ปอนด์ แม้จะชำระเงินให้แล้วก็ดี แต่ต่อมาอีก 3 ปีจึงได้มีการแลกเปลี่ยนหนังสือเลิกความตกลงสมบูรณ์แบบเมื่อวันที่ 14 มกราคม พ.ศ. 2497 (ค.ศ. 1954)”

19

เมื่อประเทศไทยได้หลุดพ้นจากการตกเป็นฝ่ายแพ้สงครามจนกระทั่งได้เป็นสมาชิกสหประชาชาติอย่างประเทศเอกราชสมบูรณ์ในเดือนธันวาคม พ.ศ. 2489 (ค.ศ. 1946) แล้ว ต่อมาอีก 11 เดือนคือในวันที่ 8 พฤศจิกายน พ.ศ. 2490 (ค.ศ. 1947) ได้มีบุคคลคณะหนึ่งทำรัฐประหารล้มระบบปกครองประชาธิปไตยที่สถาปนาขึ้นโดยรัฐธรรมนูญฉบับ 10 พฤษภาคม พ.ศ. 2489 แล้วคณะรัฐประหารนั้นก็ได้สถาปนารัฐธรรมนูญชั่วคราวฉบับ 9 พฤศจิกายน พ.ศ. 2490 (ฉายา “รัฐธรรมนูญฉบับใต้ตุ่ม”) โดยจอมพลพิบูลสงครามอ้างตำแหน่งผู้บัญชาการทหารไทยซึ่งคณะรัฐประหารแต่งตั้งให้เป็นผู้รับสนองพระบรมราชโองการ (รัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวนี้ได้เป็นแม่บทของรัฐธรรม

นุญฉบับ พ.ศ. 2492 ด้วย เพราะรัฐสภาที่ตั้งขึ้นตามรัฐธรรมนูญ 9 พ.ย. 2489
นั้นเป็นผู้ลงมติให้ใช้รัฐธรรมนูญฉบับ 2492)

เสรีไทยหลายคนต้องถูกจับกุมคุมขัง หลายคนต้องลี้ภัยไปอาศัยอยู่ใน
ในต่างประเทศ และหลายคนถูกทำลายชีวิตโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐบาล สมัยจอม
พลพิบูลฯ

ต่อมาเมื่อผมได้จากประเทศจีนมาอาศัยอยู่ในฝรั่งเศสตั้งแต่ พ.ศ.
2513 ผมได้พยายามติดต่อกับเสรีไทยหลายคนให้ช่วยรวบรวมเอกสารหลักฐาน
เกี่ยวกับขบวนการเสรีไทยเพื่อผมจะได้รวบรวมเรียบเรียงจากเอกสารหลักฐาน
นั้นพิมพ์เป็นหนังสือรายงานความจริงเกี่ยวกับขบวนการเสรีไทยต่อประชาชน
เอกสารหลักฐานของทางราชการหลายเรื่องนั้นได้สูญหายไป แต่โดยเดชแห่ง
สังขกรรมจึงมีเอกสารหลักฐานสำคัญที่ค้นพบบางฉบับ อาทิคำให้การของพล.
ต.อ. อุดล อุดลเดชจรต ของพระองค์เจ้าอาทิตย์ทิพอาภา ของนายทวี บุญย
เกตุ ฯลฯ ที่ได้ปฏิญาณตนแล้วให้การต่อคณะกรรมการอาชญากรรมสงครามเมื่อ
พ.ศ. 2488-89 โดยมีอัยการผู้ทรงความยุติธรรม เช่น พันเอกสุวรรณ เพ็ญจันทร์
แห่งกรมพระธรรมนูญทหาร หลวงอรรถไกรลิวที่ ฯลฯ เป็นฝั่งสอบสวนพยาน
ส่วนเอกสารหลักฐานทางสัมพันธมิตรก็ได้จากหนังสือของรัฐบาลอเมริกันที่ผม
อ้างขอแล้ว และเอกสารของรัฐบาลอังกฤษที่เปิดเผยแล้ว

อนึ่งคุณหลวงสุขุมฯ ได้ทำบันทึกการสนทนาระหว่างประธานาธิบดี
เจียงไคเช็คกับผมที่กรุงนานกิงเมื่อวันที่ 5 พฤศจิกายน ค.ศ. 1947 (พ.ศ.
2489) ซึ่ง ดร. ท.ว. ชุง นายกรัฐมนตรีรับรองว่าถูกต้องแล้ว ดังที่ผมได้ยื่น
เป็นเอกสารท้ายพ้องหมายเลข 10 ในคดีศาลแพ่งหมายเลขดำที่ 4226/2521
บันทึกนั้นแสดงให้เห็นถึงเจตนาแท้จริงของฝ่ายทหารจีนว่ามีต่อนายทหารไทยที่
ไปติดต่อนั้นอย่างไรบ้าง

หนังสือของคุณพระมีคุณูปการแก่สังขจะดังกล่าวในตอนต้นแห่ง
จดหมายฉบับนี้ของผมแล้ว ผมขอให้คุณพระช่วยติดต่อกับเพื่อนเสรีไทยคนอื่น

เท่าที่คณพระจะติดต่อได้ช่วยรวบรวมเอกสารหลักฐานและเขียนเรื่องที่บันทึกจะเกี่ยวกับเสรีไทยเสนอประชาชนไทยด้วย

โอกาสนี้ผมขอขอบคุณเป็นอันมากอีกครั้งหนึ่งมายังคณพระ พร้อมทั้งขอเดชะคณพระศรีรัตนตรัย และอานิสงส์ที่คณพระได้อุทิศตนเพื่อชาติและราษฎรไทยและได้มีส่วนปฏิบัติภารกิจซึ่งขบวนการเสรีไทยได้มอบหมายให้ฉันโปรดดลบันดาลให้คณพระประสบสิริสวัสดิ์พัฒนามงคล เจริญด้วยอายุ วรรณะ สุขะ พละ ทุกประการเทอญ

ด้วยความรักและนับถือ

ม.ร.ด. ทนอด

ภาคผนวก

ภาคผนวก 1

สำเนาจดหมายอุปทูตอังกฤษถึงนายปรีดีฯ
พร้อมด้วยคำแปลภาษาไทย หน้า 76

ภาคผนวก 2

สำเนาจดหมายของสโมสรกองกำลังพิเศษแห่งอังกฤษ
ถึงนายปรีดีฯ พร้อมด้วยคำแปลภาษาไทย หน้า 78

ภาคผนวก 3

คำเปิดเผยของลอร์ดเมาน์แบตเตน
เกี่ยวกับนายปรีดีฯ พร้อมด้วยคำแปล..... หน้า 80

ภาคผนวก 4

รายงานคณะกรรมการวิสามัญฯ
สอบสวนทรัพย์สินของชาติซึ่งเสรีไทยใช้จ่าย หน้า 88

ภาคผนวก 5

คำชี้แจงเพิ่มเติมของนายปรีดีฯ
เรื่องค่าใช้จ่ายของเสรีไทย หน้า 100

ภาคผนวก 6

นายแรเดยส์ พลัด เขียนฝ่าฝืนความจริง
เกี่ยวกับการต่อต้านญี่ปุ่น ... หน้า 108

คำแปลภาษาไทย

ลับเฉพาะ

กรุงเทพฯ

๒๔ ตุลาคม ค.ศ.๑๙๔๔ (พ.ศ.๒๔๘๘)

หลวงประดิษฐ์ พิทักษ์,

เนื่องจากการสนทนาระหว่างเราทั้งสองเมื่อวานนี้ ข้าพเจ้าได้รับคำสั่งจากรัฐบาลของข้าพเจ้าให้ยืนยันซ้ำมาซึ่งท่านว่า เจื่อนโซที่เสนอโดยรัฐบาลอังกฤษที่เมืองแกนคินั้น ใ้ค้ำประกันถึงความอุปการะช่วยเหลือจากขบวนการต่อต้านสยาม (เสรีไทย) ก่อนที่ญี่ปุ่นแตกสลาย, และเป็นเจื่อนโซขั้นค่าที่สุดซึ่งตามความเห็นของรัฐบาลอังกฤษต้องเรียกร้องเพื่อชำระให้อดีตกมลทินไป และเปิดทางใหม่เพื่อความร่วมมือของสยามต่อสัมพันธมิตรในกาละอันใกล้นี้ ข้าพเจ้าได้รับอำนาจให้ชี้แจงว่า ถ้าท่านรับเจื่อนโซดังกล่าวแล้ว ท่านจะพบว่ารัฐบาลของสมเด็จพระราชาธิบดี (อังกฤษ) มุ่งปรนตามเหตุผลสมควรในการปฏิบัติและในการแสดงจุดหมายปลายทางต่อสาธารณชนในข้อตกลงสมบูรณ์แบบ

ในขณะเดียวกันข้าพเจ้าขอกล่าวว่า, ข้าพเจ้าไม่สงสัยว่าท่านจะสามารถทำความเข้าใจแจ่มแจ้งต่อวงการที่เหมาะสมว่า ถ้ารัฐบาลของสมเด็จพระราชาธิบดี (อังกฤษ) ต้องเจรจากับรัฐบาลสยามซึ่งนำโดยจอมพลพิบูลฯ ไชรี เจื่อนโซจะต่างกันมากกับที่เสนอ ณ เมือง-แกนค์ คือ ตามความจริงสยามจะต้องถูกปฏิบัติฐานเป็นประเทศศัตรูพร้อมทั้งทุกสิ่งทุกอย่างที่ติดตามมา คือ (สยาม) จะเหมือนเยอรมนีกับญี่ปุ่น

ผู้รับผิดชอบของท่าน

(ลงนาม). เอช.อาร์. เบอรัค

(อุปทูตราชอาณาจักรสยามชุดอังกฤษ)

ฯพณฯ หลวงประดิษฐ์

สำเนาภาพถ่ายจดหมายของสโมสรกองกำลังพิเศษแห่งอังกฤษ ฉบับที่ 17 ธันวาคม ค.ศ. 1970
ถึงนายปรีดี พนมยงค์

01-589 0490
01-589 4315

SPECIAL FORCES CLUB

6, HERBERT CRESCENT,
KNIGHTSBRIDGE,
LONDON, S.W.1

17th December 1970

H.E. Nai Pridi Banamyong,
E.c. 3 - 5,
17, rue Emile Dubois,
PARIS XIVe,

Your Excellency,

It was the unanimous decision of the Committee that I should write to express the wish that you would accept our invitation to be an Honorary Member of this Club.

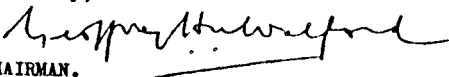
As you may know, the Club was formed in 1945 by and for those who served in Special Forces and who were engaged in resistance and underground movements during the 1939/45 war.

It would give us, and all members of the Club, great pleasure to learn that Your Excellency will accept this Honorary Membership. I know that it would give particular pleasure to those members, both Thai and British formerly in the Siam Country Section of Force 136 who in the war years worked so closely with and received at all times such steadfast support and encouragement from you.

This invitation is offered as a mark of our acknowledgement and high appreciation of the outstanding part played by Your Excellency in promoting and sustaining the resistance movement which in days of peril and hazard rendered service to both our countries.

I am, Your Excellency,

Yours sincerely,

CHAIRMAN.

คำแปลภาษาไทย

สโมสรวงกอล์ฟพิเศษ

8 เฮอร์เทอเรเซนท์

ไนท์มอร์ริจ

ลอนดอน เอส คัมเบิลยู 1

17 ธันวาคม ค.ศ. 1970 (พ.ศ. 2513)

๑ พณ ๑ ปรีที พมยงค์

อี.ซี. 3 - 5

17 ถนนเอมิล ญิวส์

ปารีส 16

ทพณา

คณะกรรมการไทม์ตีเป็นเอกฉันท์ ให้ข้าพเจ้ามีหนังสือขอร้องให้ท่านรับค่าเช่าของเรา
ที่ขอให้ท่านเป็นสมาชิกกติกาคัดกอล์ฟของสโมสรนี้

ทั้งนี้ ทพณา คงจะทราบแล้ว สโมสรนี้ได้ก่อตั้งขึ้นเมื่อปี ค.ศ. 1945 โดยและเพื่อบุคคล
ซึ่งได้ปฏิบัติ-การอยู่ในกองกอล์ฟพิเศษและบุคคลซึ่งได้ทำงานอยู่ในชมรมการต่อต้านและชมรมการให้กินใน
ระหว่างสงคราม ค.ศ. 1939 - 1945 (พ.ศ. 2482 - 2488)

เราและสมาชิกทั้งหลายของสโมสรนี้ มีความชื่นชมยินดีเป็นอย่างยิ่งที่ได้ทราบว่าทพณาจะ
ยอมรับเป็นสมาชิกกติกาคัดกอล์ฟของสโมสรนี้ ข้าพเจ้าทราบว่าสมาชิกเหล่านี้ทั้งที่เป็นคนไทยและคน
อังกฤษซึ่งเคยทำงานอยู่ในแผนกประเทศสยามของกองกอล์ฟ 136 ซึ่งเป็นผู้ที่ทำงานอย่างใกล้ชิดกับท่าน
และได้รับการสนับสนุนอย่างแข็งขันและได้รับการส่งเสริมกำลังใจจากท่านตลอดระยะเวลาในระหว่างหลายปี
ของการทำสงครามกับคงจะมีความชื่นชมยินดีเป็นพิเศษ

การที่ส่งค่าเช่าถึงกล่าวมายัง ทพณา ในครั้งนี้ก็เพื่อเป็นเครื่องหมายแสดงถึงการยอมรับ
นับถือและการยกย่องอย่างสูงของเราต่อมหาพินเคอซิกของ ทพณา ในการสนับสนุนและคำจูนชมรมการ
ต่อต้านซึ่งได้รับใช้ประเทศของเราทั้งสอง ในยามที่ตกอยู่ในอันตรายและการเสี่ยงภัย

ด้วยความจริงใจของข้าพเจ้า

ยอฟเฟรย์ เอ็ช วอลฟอว์ค

ประธานกรรมการ

คำเบ็ดเตล็ดของลอร์ดหลุยส์ เมานท์แบตเตน เกี่ยวกับนายปรีดี พนมยงค์

ภาคผนวก 3

Times 18/12/1946

A VISITOR FROM SIAM

Campaign of Luang Pradit Lord Mountbatten's Disclosures

Lord Mountbatten of Burma, lately Supreme Allied Commander, South-East Asia, who was entertained at luncheon by the City Livery Club yesterday at Sion College, described in his speech the great part played by Luang Pradit, Senior Statesman of Siam, in the overthrow of the Japanese army of occupation there. He elaborated in detail the account published in *The Times* on December 22, almost a year ago, and announced that Pradit, 'one of the romantic figures of the war in South-East Asia,' is due to arrive in England by the Queen Elizabeth to-morrow morning.

Pridi Panomyong, Senior Statesman of Siam [Lord Mountbatten said], is better known to the world as Luang Pradit, and to many of us in S.E.A.C. by the code name of 'Ruth'. He is paying a short good will visit to this country as the guest of the Government, and I hope we shall use the occasion to give him a very warm welcome. For Pradit is one of the most romantic figures of the war in South-East Asia. During the war, of course, his name could only be mentioned in whispers and the whole story was 'top secret' — even now the British public may be largely unaware of his exploits.

When the Japanese overran Siam Pradit was a member of the Government, but refused to put his signature to the declaration of war on us. Pibul knew he was one of the most powerful and popular personalities in the country, and hopes to make a figurehead of him by promoting him to the Council of Regency. He accepted. Little did Pibul or the Japanese realize that from the moment Pradit took on the job he began to organize and direct the Siamese resistance movement.

Vanished Missions

We knew from various sources that Pibul was not having it all his own way in Siam, but contact was very difficult, and it was hard to find out what was really going on. Two missions from Pradit got lost on the hazardous journey to China and were never seen again. At last a rendezvous was made. It coincided almost to the day with my own appointment as Supreme Commander. From that time on we were in constant touch. It was a unique relationship, because a Supreme Allied Commander was exchanging vital military plans with the head of a State technically at war with us.

A force of Free Siamese, trained in this country and operating with detachments of British V Force and Force 136 as well as with American O.S.S. Detachments, were parachuted in to help him. Some were caught by Pibul's men and imprisoned. In order to allay Japanese suspicions they remained nominally in prison, but had secret meetings with Pradit and established wireless contact with my Command.

In January, 1945, he sent a body of his key resistance leaders under the command of the present Foreign Minister of Siam for consultations with me in Kandy. We got them out and back again by seaplane, or by flying-boats. During our talks we laid concrete plans for future action in conjunction with the main forces of my theatre. I had constantly under review the need for Pradit himself to be flown out in an emergency. By the end of the war he had organized sabotage and guerrilla forces comprising some 60,000 fighting men and numerous passive supporters, who were in positions at all the key strategic points in Siam and poised to strike.

'Never Failed Us'

I realized the difficulty he had to hold these forces in leash, but I had also to keep in mind the tremendous danger of a premature move which

would bring down crushing Japanese counter action and disturb my strategic plans for the theatre as a whole. The strain imposed on Pradit and the risks he ran for over three years were very formidable, but his own discipline and that which he inspired in his followers won out. He never failed us.

There are, I know, many who were prisoners of war in Siam who have good reason to be grateful for Pradit's good will to us. So let us honour a man who has rendered high service to the allied cause and to his own country, and who from my personal knowledge of him is a firm advocate of Anglo-Siamese friendship. The chain of local resistance to Japanese oppression in the occupied lands of South-East Asia had very few gaps in it, and one of the strongest links was forged by Pradit in Siam. [Loud and prolonged cheers.]

แปลเป็นภาษาไทย

ไทมส์ 18/12/1946

อาคันตุกะผู้หนึ่งจากสยาม การณรงค์ของหลวงประดิษฐ์ ๗

คำเปิดเผยของ ลอร์ด เมาน์ทแบตเตน

ลอร์ด เมาน์ทแบตเตนแห่งพม่า ผู้ซึ่งเมื่อไม่นานมานี้เป็นผู้บัญชาการทหารสูงสุดสัมพันธ์มิตรภาคเอเชียอาคเนย์ ได้รับการต้อนรับเลี้ยงอาหารกลางวันโดย ชิต ไลเวอร์ คลับ ณ ไชยอน คอลเลจ เมื่อวานนี้ ได้บรรยายไว้ในสุนทรภพของท่านถึงบทบาทอันยิ่งใหญ่ของหลวงประดิษฐ์ ๗ รัฐบุรุษอาวุโสแห่งสยามในการกำจัดการกบฏที่พยุ่งซึ่งยึดครองประเทศนั้น ท่านลอร์ดได้บรรยายเกี่ยวกับรายละเอียดซึ่งหนังสือพิมพ์ ไทมส์ ได้เคยลงพิมพ์ในฉบับประจำวันที 22 ธันวาคม ก็ประมาณหนึ่งปีมาแล้ว และได้ประกาศแถลงว่า

ประดิษฐ์ บุคคลผู้มืบทบาทที่นำต้นเตนคนหนึ่งแห่งสงครามในอาเซียอาคเนย์
นั้นกำหนดจะมาถึงประเทศอังกฤษโดยเรือเดินสมุทรควีน เอลิซาเบธ พรุ่งนี้เช้า

ลอร์ด เมานท์แบทเตน กล่าวว่า ปรีดี พนมยงค์ รัฐบุรุษอาวุโส
แห่งสยามได้เป็นที่รู้จักของโลกในนาม “หลวงประดิษฐ์” มากกว่า และพวก
เราหลายคนแห่งกองบัญชาการทหารสูงสุดสัมพันธ์มิตรภาคอาเซียอาคเนย์รู้จัก
เขาตามชื่อรหัสว่า “รัฐ” เขามาเยี่ยมประเทศสน (อังกฤษ) ด้วยสันถวไมตรี
ในระยะสั้นๆ ในฐานะแขกของรัฐบาล (อังกฤษ) และข้าพเจ้าหวังว่าเราจะใช้
โอกาสนี้ให้การรับรองเขาอย่างอบอุ่น เพราะเหตุที่ประดิษฐ์เป็นบุรุษผู้มืบทบาท
อันนำต้นเตนคนหนึ่งแห่งสงครามในอาเซียอาคเนย์ ในระหว่างกาละแห่ง
สงครามนั้น เป็นการแน่นอนทีเดียวว่าชื่อของเขาจะมีการระบุดังได้ก็แต่โดย
การกระซิบกระซาบกันเท่านั้น และเรื่องราวทั้งปวงเกี่ยวกับเขาก็ถูกถือว่าเป็น
“ความลับสุดยอด” ทั้งนี้แม้ว่าในปัจจุบันมหาชนบริติชส่วนใหญ่อาจจะไม่
ค่อยทราบเท่าไรนักถึงพฤติกรรมอันอาจหาญที่เขาได้เคยกระทำสำเร็จมาแล้ว

ในตอนที่ยู่ป็นุกรานยึดครองสยาม ประดิษฐ์เป็นคนหนึ่งในรัฐบาล
แต่เขาได้ปฏิเสธที่จะลงนามในการประกาศสงครามต่อเรา พิบูล... รู้ว่าเขา
(ประดิษฐ์) เป็นคนหนึ่งที่ทรงอำนาจอย่างยิ่งและได้รับความนิยมอย่างยิ่งใน
ประเทศ และก็หวังที่จะทำให้เขาเป็นตัวหุ่นโดยยกเขาขึ้นไปสู่คณะผู้สำเร็จราช
การแทนพระองค์ เขายอมรับ พิบูลหรือผู้นั้นมิได้ตระหนักแม้แต่น้อยว่า
ขณะที่ประดิษฐ์ยอมรับตำแหน่งหน้าที่นั้นเขาก็ได้เริ่มต้นดำเนินการจัดตั้งและ
อำนวยการขบวนการต่อต้านของชาวสยามขึ้น

คณะผู้แทนหายสาบสูญไป

เราได้รับรู้จากแหล่งต่างๆ ว่า พิบูลมิได้ประสบผลทุกอย่างตาม
วิถีทางของเขาในประเทศสยาม แต่การจะติดต่อกับขบวนการต่อต้านภายใน
สยาม) นั้นก็ลำบากมาก และฟังก็เป็นการยากที่จะล่วงรู้ได้ด้วยว่าจะไรได้ดำเนิน
ไปโดยแท้จริงอย่างไร คณะผู้แทนของประดิษฐ์สองคณะได้หายไปในช่วง

การเดินทางซึ่งเต็มไปด้วยอันตรายเพื่อไปยังประเทศจีน และแล้วก็ไม่ได้พบเห็นอีกเลย แต่ในที่สุดจุดนัดพบอันหนึ่งก็ได้สถาปนาขึ้นเป็นผลสำเร็จ เหตุการณ์หนึ่งได้เกิดขึ้นในช่วงวาระเดียวกันกับที่ข้าพเจ้าได้รับการแต่งตั้งให้เป็นผู้บัญชาการทหารสูงสุดสัมพันธมิตร นับแต่บัดนั้นเป็นต้นมาเราก็ได้ติดต่อกันเป็นประจำ การติดต่อกันนับได้ว่าเป็นความสัมพันธ์อันพิเศษอย่างหนึ่ง เพราะผู้บัญชาการทหารสูงสุดของสัมพันธมิตรได้แลกเปลี่ยนแผนการทหารที่สำคัญ ๆ กับประมุขแห่งรัฐซึ่งโดยทางเทคนิคแล้วถือว่าอยู่ในสถานะสงครามกับเรา

กองกำลังเสรีไทยที่ได้รับการฝึกฝนในประเทศจีน (อังกฤษและจักรภพ) และได้ปฏิบัติการร่วมกับกองกำลังบริติชที่ 5 และกองกำลังที่ 136 รวมทั้งกองกำลังอเมริกัน โอ.เอส.เอส. นั้น ได้ถูกส่งไปโดยวีรกระโดดร่มชูชีพเพื่อช่วยเหลือ (ประคิษฐ์) บางคนถูกจับโดยคนของพิบูลแล้วก็ถูกขังไว้เพิ่มให้ผู้นับระวางสงฆ์ พวกเขาถูกจำขังไว้นั้นก็อยู่ในที่คุมขังแต่เพียงในนามเท่านั้น เพราะพวกเขาที่พบปะกับประคิษฐ์ได้อย่างลับ ๆ และได้ตั้งสถานวิหิตติดต่อกับกองบัญชาการของข้าพเจ้า

ในเดือนมกราคม ค.ศ. 1945 เขาได้ส่งหัวหน้าคณะสำคัญแห่งขบวนการต่อต้านภายใต้การบังคับบัญชาของรัฐมนตรีต่างประเทศสยามคนปัจจุบัน (ดิเรก ชัยนาม) เพื่อปรึกษาหารือกับข้าพเจ้าที่เมืองแคนดี เราให้เขาออกมาและส่งเขากลับโดยเครื่องบินทะเล หรือโดยเรือบิน (ชนิดที่ต่อเป็นลำเรือ ไม่ใช่ทุ่น) ในระหว่างการสนทนาเราก็ได้วางแผนการที่เป็นรูปธรรมสำหรับการปฏิบัติการภายหลังเพื่อให้เชื่อมสนิทกับพลังหลักสำคัญแห่งยุทธภูมิของข้าพเจ้า ข้าพเจ้าเองได้เคยใคร่ครวญอย่างไม่ละวางตลอดมาถึงความจำเป็นที่จะให้ประคิษฐ์บินออกมาในกรณีที่เกิดฉุกเฉิน ตราบจนถึงตอนปลายสงครามเขาได้จัดตั้งกองกำลังเพื่อการบ่อนทำลายและจัดตั้งกำลังพลพรรคประมาณ 6 หมื่นคน กับทั้งผู้สนับสนุนแบบสุ้อย่างสงบไม่หวั่นไหวอีกมากมาย ซึ่งล้วนแต่อยู่ในคำ

แห่งแห่งทอนเป็นจุดยุทธศาสตร์สำคัญๆ ในสยาม และก็พร้อมอยู่เสมอที่จะ
ลงมือโจมตี

ไม่เคยทำให้เราผิดหวัง

ข้าพเจ้าเข้าใจดีทีเดียวถึงความยากลำบากที่เขาต้องควบคุมพลังเหล่านี้ให้ตั้งสงบงีบอยู่ได้ แต่ข้าพเจ้าเองก็ต้องระลึกรู้เสมอเช่นเดียวกันถึงภัยอันตรายอันใหญ่หลวงแห่งการเคลื่อนไหวโดยที่ยังไม่ถึงเวลา ซึ่งจะเป็นผลให้ถูกญี่ปุ่นตอบโต้ทำลายและจะทำให้แผนยุทธศาสตร์แห่งยุทธภูมิทั้งปวงของข้าพเจ้าเกิดผลกระทบอันปั่นป่วนวุ่นวาย ความเครียดที่บังคับให้ประดิษฐ์ต้องแบกรับไว้และภัยอันตรายที่เขาต้องเผชิญตลอดเวลา ๘ ปีนี้ว่าเบนส่งซ่งนำพรินพริงอย่างยัง แต่ก็อาศัยที่ความมีวินัยของเขาเองพร้อมกับที่เขาได้ชักจูงให้บรรดาผู้ซึ่งเชื่อถือเลื่อมใสในเขาปฏิบัติตามที่เขาประสงค์นั่นเองที่ทำให้ได้ประสบชัยชนะอันที่สุดในที่สุด เขาไม่เคยทำให้เราผิดหวังเลย

ข้าพเจ้ารู้ว่าบุคคลมากมายที่เคยตกเป็นเชลยศึกในสยามได้มีความสำนึกอันถูกต้องในแง่ที่มีความกตัญญูรู้คุณต่อความปรารถนาดีของประดิษฐ์ซึ่งมีต่อเรา ดังนั้น จึงขอให้เราให้เกียรติแก่บุคคลผู้หนึ่งที่ได้ให้บริการอย่างสูงต่ออุดมการณ์ของสัมพันธมิตรและต่อประเทศของเขาเอง และโดยความรู้เห็นเป็นส่วนตัวของข้าพเจ้า เขาก็เป็นบุคคลที่ได้ส่งเสริมมิตรภาพระหว่างอังกฤษกับสยามเป็นอย่างดีแน่นอนมากด้วย สายระยางแห่งการต่อต้านในท้องถิ่นต่อการกดขี่ของญี่ปุ่นในดินแดนอาเซียอาคเนย์ภายใต้การยึดครองของญี่ปุ่นนั้นถึงจะมีช่องว่างอยู่บ้างก็มีอยู่อย่างเล็กน้อยเหลือเกิน และสายระยางที่เข้มแข็งที่สุดอันหนึ่งก็ได้แก่สายระยางซึ่งได้บากบั่นสร้างสรรค์ขึ้นโดยประดิษฐ์ในสยามนั่นเอง

(เสียงแห่งความชื่นชมยินดีได้ให้รังกองชนเป็นเวลายาวนาน)

รายงานคณะกรรมการวิสามัญฯ สอบสวนทรัพย์สินของชาติซึ่งเสรีไทยใช้จ่าย

ภาคผนวก 4

รายงานลงวันที่ 7 พฤษภาคม พ.ศ. 2489 ของคณะกรรมการวิสามัญ (แห่งสภาผู้แทนราษฎร) สอบสวนสะสางทรัพย์สินของชาติซึ่งคณะเสรีไทยได้ใช้จ่ายทั้งภายในและภายนอกประเทศ

คณะกรรมการวิสามัญประกอบด้วย

(1) พระยาเทพวิฑูรพหุลศรุตาบดี	(อดีตอธิบดีศาลฎีกา และอดีตเสนาบดีกระทรวงยุติธรรม และอดีตรัฐมนตรีว่าการยุติธรรม)	ประธาน
(2) พระยานทรราชสุวัจน์	(อดีตอธิบดีหลายศาล และอดีตรัฐมนตรียุติธรรม)	กรรมการ
(3) พระยาวิกรมรัตนสุภาส	(อดีตประธานศาลฎีกา)	กรรมการ
(4) พระยานิติศาสตร์ไพศาล	(อดีตอธิบดีกรมกฤษฎีกา และอดีตอธิบดีศาลอาญา และอดีตรัฐมนตรียุติธรรม)	กรรมการ
(5) นายพิชาญ บุลง	(มองซีเออร์ เรอเน ก็ยอง ที่ปรึกษาคณะกรรมการกฤษฎีกา)	กรรมการ

รายงานคณะกรรมการวิสามัญนั้นมีความดังต่อไปนี้

คัดจากหนังสือของนายดิเรก ชัยนาม ชื่อ “ไทยกับสงครามโลกครั้งที่ 2” หน้า 1118-11๒4

ตามที่คณะกรรมการได้รับมอบหมายมาสอบสวนเสนาสงครามของชาติ ซึ่งคณะเสรีไทยได้ใช้ภายในและภายนอกประเทศนั้น เบื้องต้นคณะกรรมการอยากเสนอเสียก่อนว่า คำว่า ทรัพย์สิน ของชาติที่ให้สอบสวนเสนาสงครามหมายถึงอะไรบ้าง คณะกรรมการได้เชิญผู้เสนอผู้ตีมาชี้แจงต่อที่ประชุม นายบุญช่วย อรรถากร ชี้แจงว่า ไม่มีหลักฐานอันใดว่าใครทุจริตในข้อไหนอันใด แต่ได้มีการซบซิบในทำนองไม่งดงาม เห็นจะหมายความว่า ได้มีใครในคณะเอาเงินทองไปใช้เป็นประโยชน์ส่วนตัวในเมื่อได้รับเงินมาจากกองบัญชาการเสรีไทย ส่วนในเรื่องทรัพย์สินอย่างอื่น เช่น เครื่องยุทโธปกรณ์นั้นไม่มีใครกล่าวอ้างถึง แต่ตามคำชี้แจงของฯลฯ ประดิ พนมยงค์ ว่า เครื่องยุทโธปกรณ์เหล่านี้ได้รับมาจากฝ่ายสัมพันธมิตรโดยมิได้เบิกจ่ายจากรัฐ เครื่องยุทโธปกรณ์เหล่านี้บางที่จะยกให้แก่ประเทศไทย ดังนี้ เป็นที่เข้าใจว่า ทางเสรีไทยมิได้รับเครื่องยุทโธปกรณ์ของรัฐมาใช้สอยในกิจการเครื่องยุทโธปกรณ์เหล่านี้จึงไม่อยู่ในข่ายพิจารณาของกรรมการ

ต่อไปจะได้อายางถึงเรื่องจำนวนเงินต่างๆที่เสรีไทยได้รับและใช้จ่ายไปในกิจการของเสรีไทยทั้งในและนอกประเทศตามที่ผู้ตีเสนอในเรื่องนี้ ซึ่งเดิมขอสอบสวนเสนาเฉพาะภายในประเทศ แล้วจึงมี ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช ขอให้ขยายไปถึงกิจการภายนอกประเทศด้วย

คณะกรรมการได้ตรวจพิจารณาตามเอกสารต่างๆที่ได้ยื่นไว้ต่อคณะกรรมการ ปรากฏว่าตามเอกสารหมาย ง. หน้า 2 ว่า รายรับและจ่ายตั้งแต่ พ.ศ. 2485 มีรายการว่า เงินของประเทศไทยอยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งฝากไว้ในแนชแนลซิตีแบงก์แห่งนิวยอร์ก เป็นเงิน 2,730,478.61 เหรียญ ได้จ่ายไปแล้วคือ (1) จ่ายทางสถานทูต ณ กรุงวอชิงตัน 657,092.39 เหรียญ

(2) จ่ายทาง โอ.เอส.เอส. สำหรับหน่วยเสรีไทย 411,557.95 เหรียญ (3) จ่ายทาง โอ.เอส.เอส. สำหรับส่งทองไปเป็นค่าใช้จ่ายในเมืองไทย 63,124.18 เหรียญ

จำนวนเงินยอดที่ (1) ที่ว่าจ่ายทางสถานทูตไทย คือ 6 แสนเศษนั้น ไม่เกี่ยวข้องกับเรื่องโดยตรง เพราะเป็นค่าใช้จ่ายทางสถานทูตไทยทั่วซึ่งตั้งสำหรับกิจการของสถานทูต ดังปรากฏในหน้า 4 แห่งเอกสารหมายเลข จ. ฉบับเดียวกันว่า จ่ายไปสำหรับเงินเดือนข้าราชการ และค่าใช้จ่ายของสถานทูต เงินค่าดูแลนักเรียน เงินค่าใช้จ่ายสำหรับนักเรียนรัฐบาล และนักเรียนส่วนตัว เงินเดือนนายคอลแบร์ เงินค่าเดินทางของครอบครัว ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช กลับเมืองไทย เงินบำนาญ ดร. เอลดิส บำนาญพระยานิเทศวิรัชกิจ เงินเดือน และค่าเดินทางนายเลอเคาท் ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับเสรีไทยในอังกฤษ ค่าเครื่องแบบนายทหารเสรีไทยในอเมริกา และทรงจ่ายให้แก่ผู้ซึ่งถูกส่งออกไปจากเมืองไทย

จริงอยู่ เงินจำนวน 6 แสนเศษนั้นไม่เกี่ยวกับประเด็นโดยตรง แต่มีที่น่าสังเกตในยอดต่างๆ ยอด คือ (ก) ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับเสรีไทยในอังกฤษ ที่เป็นจำนวนเงิน 34,747.00 เหรียญ กับ (ข) ค่าเครื่องแบบนายทหารเสรีไทยในอเมริกา 13,451.44 เหรียญ และ (ค) เงินทรงจ่ายให้ผู้ซึ่งถูกส่งออกไปจากเมืองไทย เป็นจำนวนเงิน 63,417.55 เหรียญ สำหรับเงินยอด (ก) และ (ข) นั้น คงไม่มีปัญหาอันใด เพราะหลวงนิติธาดา ผู้เป็นเจ้าหน้าที่การเงินในเรื่องนี้ลงนามรับรองมา เป็นอันว่าได้จ่ายจริงถูกต้องแล้ว แต่ตามยอด (ค) นั้นว่าเป็นเงินทรงจ่าย ซึ่งในที่สุดทางสถานทูตอาจเรียกคืนได้ จึงไม่น่าจะเกี่ยวกับหน้าที่ของกรมการทูต

จำนวนเงินยอดที่ (2) ที่ว่าจ่ายทาง โอ.เอส.เอส. สำหรับหน่วยเสรีไทย 411,557.95 เหรียญนั้น ต้องเป็นที่เข้าใจว่าจ่ายสำหรับเสรีไทยนอกประเทศ ซึ่งหมายถึงเสรีไทยในอเมริกาโดยเฉพาะ เพราะตามยอดเงินหมายเลข (1) ได้แยกรายการค่าใช้จ่ายสำหรับเสรีไทยในอังกฤษไว้ต่างหาก ดังปรากฏในหน้า 4 ที่รายการหมายเลข 14 ซึ่งในเอกสารหมายเลข จ. หน้า 5 ชี้แจง

ว่า นายมนตรี สาณะเสน จะรวบรวมบัญชีส่งเข้ามาตรวจสอบ (ทางสถานทูตในอเมริกา) และส่งเงินคืนถ้าเหลือ จำนวนเงินตามยอดที่ (2) นมรยละเอียดตามเอกสารหมายเลข ข. ตอน 2 ว่า โอ.เอส.เอส. ได้รับเงิน 500,000 เหรียญมาแล้ว ได้ใช้จ่ายไปเป็น 6 รายการ มีเงินเดือนค่าใช้จ่ายในการปฏิบัติการ-ค่าอควิบเมนต์-ค่าตักบัญชีการเงิน-ค่าขนส่ง-ค่าใช้จ่ายรายวันนอกทะเล คงเหลือเงิน 88,442.05 เหรียญ ซึ่งได้ส่งคืนเข้าบัญชีของรัฐบาลแล้ว เงิน 6 รายการเหล่านี้ ทางสถานทูตสหรัฐอเมริกา มีนายพันตรี เจมส์ เอช. ดับบลิว. ทอมป์สัน ลงนามในจดหมายลงวันที่ 17 เมษายน 1946 มาว่า ทางกรมได้จ่ายจริงตามนี้ และเงินจำนวน 411,557.95 เหรียญนี้ ทางสถานทูตไทยในวอชิงตันมีหลวงศิริการฯ ลงนามรับรองรายจ่ายนี้ไว้ดังปรากฏในเอกสารหมายเลข หน้ 2 และในเอกสารหน้าเดียวกันนี้ หลวงศิริการฯ ลงนามรับรองว่า โอ.เอส.เอส. ได้ส่งคืนเงินที่เหลือเป็นจำนวน 88,442.05 เหรียญเข้าบัญชีคลัง (ของไทย) ที่แผนกคลังแห่งชาติแห่งนิวยอร์ก เมื่อวันที่ 24 มีนาคม 2489 เงิน 2 ยอดนี้ทั้งที่จ่ายไปและส่งคืนนี้ ถ้ารวมกันก็เป็น 500,000 เหรียญ เท่าที่ โอ.เอส.เอส. ได้รับไป

คณะกรรมการเห็นว่า จำนวนเงิน 500,000 เหรียญ ซึ่ง โอ.เอส.เอส. ได้รับไปเพื่อใช้จ่ายในการเสรีไทยนอกประเทศนั้น ได้ใช้จ่ายไปจริงถูกต้องแล้วตามหลักฐานที่ได้นมา และเงินที่เหลือก็ได้คืนให้รัฐบาลไทยแล้ว ยอดที่ใช้จ่ายไปเป็นเงิน 441,577.95 เหรียญ และส่งคืนเป็นเงิน 88,442.05 เหรียญ คงรวมกันเท่ากับยอดเงิน 500,000 เหรียญ ที่ โอ.เอส.เอส. ได้รับไปถูกต้องตรงกันแล้ว

คราวว่าถึงเงินยอดที่ (3) ตามหนังสือสถานทูตในวอชิงตันหน้า 2 คือเงินที่ใช้จ่ายเกี่ยวกับเสรีไทยอีกจำนวนหนึ่ง ซึ่งเกี่ยวกับกิจการทางในเมืองไทยเป็นจำนวน 63,124.18 เหรียญ เงินจำนวนนี้มีค่าอธิบายในหน้า 6 ว่าได้ขอทองคำส่งไปเป็นค่าใช้จ่ายสำหรับการต่อต้านในเมืองไทย งวดแรกเป็นเงิน 49,957.06 เหรียญ และค่าใช้จ่ายในการนี้ 128.62 เหรียญ กับส่งไปให้นายถวิล อุดล ในเมืองจีนอีก 13,038.50 เหรียญ รวมเป็นเงิน 63,124.18 เหรียญ

เมื่อได้หักเงินจำนวนนี้ออกจากเงินที่จัดสรรไว้สำหรับเสรีไทยในประเทศ 500,000 เหรียญแล้ว คงเหลือเงิน 436,875.82 เหรียญ ซึ่งมีรายการแจ้งอยู่ในบัญชีรายละเอียดของ โอ.เอส.เอส. เรียกว่าบัญชีเงินไทย เอฟ.อ. 2 ค่าใช้จ่ายระหว่าง 17 เมษายน 1945 ถึง 19 พฤศจิกายน 1945 ทั้งนี้ตามเอกสารหมายเลข 7 หน้า 7

คณะกรรมการเห็นว่า เงินจำนวน 49,957.06 เหรียญ เป็นจำนวนที่ถูกต้องซึ่งกองบัญชาการเสรีไทยในประเทศได้รับไว้ ดังที่ปรากฏในเอกสารหมายเลข ก. ซึ่งเป็นจดหมายของสถานทูตสหรัฐอเมริกา ซึ่งลงนาม ชาลส์. ดับบลิว. โยสต์ ลงวันที่ 17 เมษายน 1946 ถึงนายดิเรก ชัยนาม รัฐมนตรีว่าการต่างประเทศ ยืนยันว่าทองคำซึ่งทาง โอ.เอส.เอส. ได้ส่งมายังกรุงเทพฯ เพื่อใช้จ่ายสำหรับขบวนการเสรีไทยในฤดูใบไม้ผลิ ค.ศ. 1945 เป็นจำนวนเงิน 49,957.06 เหรียญ นอกจากนี้เอกสารหมายเลข ก. นี้ยังมีบัญชีรายการละเอียดส่งมาประกอบการใช้จ่ายเงินรายอื่นอีก คือจดหมายสถานทูตสหรัฐอเมริกา ลงนาม นายพันตรี เจมส์ เอช. ดับบลิว. ทอมป์สัน ลงวันที่ 17 เมษายน 1946 ถึง ฯพณฯ ปรีดี พนมยงค์ ซึ่งกรรมการหมายเลข ข. ในรายการหมายเลข 3 ว่า ทองคำส่งมอบที่กรุงเทพฯ ราคา 49,957.06 เหรียญ ทองคำรายนี้ นายวิจิตร ลีลิตานนท์ ประจำกองบัญชาการเสรีไทยในประเทศ พร้อมด้วยนายทวี ตะเวทีกุล ได้ส่งนามรับมอบไว้จาก พ.ต. เวสเตอร์ เมื่อวันที่ 7 เมษายน 2488 ซึ่งมีหลักฐานนายดิเรก ชัยนาม บันทึกไว้ว่า "ข้าพเจ้าได้เห็นถูกต้องแล้ว วันที่ ๓๑ เมษา 88" ทองคำนี้หนักประมาณ 50 ก.ก. มีราคาเป็นเงินอเมริกัน 49,957.06 เหรียญ ทั้งนี้ต่ำกว่าจำนวนที่ระบุมาในจดหมายสถานทูตสหรัฐอเมริกาและรายงานสถานทูตไทยในวอชิงตันเพียง 50 เซ็นต์ กรรมการได้สอบถามนายวิจิตร ลีลิตานนท์แล้ว ซึ่งแจ้งว่าการรับมอบกันครั้งนั้นผู้นำมาไม่มีบัญชีกำกับ เร็งนับจำนวนกันโดยด่วนในบ้านลับซ่อนเร้นแห่งหนึ่ง ซึ่งใช้เป็นสถานแห่งกิจการของเสรีไทย คณะกรรมการเห็นว่าผิดกันเพียงจำนวนเล็กน้อย (50 เซ็นต์เท่านั้น) ทั้งนี้ปรากฏตามเอกสารหมายเลข ก.

นายวิจิตร ลุคิตานนท์ ได้จัดการให้ธนาคารจำหน่ายทองคำ^๕ โดยหักค่าบวการของธนาคารแล้วได้เงิน 1,460,184.84 บาท ตามเอกสาร
 หมายเลข หน้า 2 เงินจำนวนนี้ทางกองบัญชาการเสรีไทยในประเทศได้ใช้
 จ่ายไปรวม 18 รายการ ตามเอกสารหมายเลข ๘ คือ

1. ค่าใช้จ่ายส่งคนไปต่างประเทศ	184,605.00 บาท
2. ค่าใช้จ่ายหน่วยอัครดิคตล์-สุโขทัย	20,000.00 บาท
3. ค่าใช้จ่ายหน่วยบางกะปิ	20,000.00 บาท
4. ค่าใช้จ่ายหน่วยเลย	36,000.00 บาท
5. ค่าใช้จ่ายหน่วยกาญจนบุรี	3,500.00 บาท
6. ค่าใช้จ่ายหน่วยนครศรีธรรมราช-เพชรบุรี	42,100.00 บาท
7. ค่าใช้จ่ายหน่วยชัยภูมิ	5,000.00 บาท
8. ค่าใช้จ่ายหน่วยหัวหิน-ปราณบุรี	1,000.00 บาท
9. ค่าใช้จ่ายหน่วยระนอง	80,000.00 บาท
10. ค่าใช้จ่ายหน่วยสกลนคร-นครพนม-หนองคาย- มหาสารคาม-อุดร-อุบล	165,200.00 บาท
11. ค่าใช้จ่ายสายลับพิเศษ	47,000.00 บาท
12. ค่าใช้จ่ายในการเรือขนส่งทางน้ำ	168,253.30 บาท
13. ค่าใช้จ่ายค่ายอังกฤษ	158,292.10 บาท
14. ค่าใช้จ่ายค่ายอเมริกัน	165,510.00 บาท
15. ค่าใช้จ่ายในการวิทยุสื่อสารลับ	211,127.00 บาท
16. ค่าใช้จ่ายสายจีน	57,197.51 บาท
17. ค่าใช้จ่ายน้ำมันเชอเพลิง	30,800.00 บาท
18. ค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด-รับรอง-พาหนะ-เบี้ยเลี้ยง ซ่อมแซมพาหนะ	124,599.93 บาท
รวมทั้งสิ้น	1,410,184.84 บาท

เป็นอันว่าเงินจำนวน 4 หมื่น 9 พันเหรียญเศษนั้น ได้จ่ายหมดสิ้นไปแล้ว ตามเอกสารหมายเลข ๘. ซึ่งนายวิจิตร ลุลิตานนท์ ลงนามรับรองว่าได้ใช้จ่ายไปในการรับรองเสรีไทยจริง

ส่วนเงินอัครายการหนึ่ง ตามจดหมายของสถานทูตสหรัฐอเมริกา เอกสารหมายเลข ข. คือค่าปฏิบัติการ (Operating expenses) 128.62 เหรียญนี้มีค่าสนับสนุนในรายงานของสถานทูตไทยในวอชิงตันหมายเลข ร. หน้า 5 ว่าค่าใช้จ่ายในการนั้น (หมายถึงการขอทองคำส่งมาให้เสรีไทยในประเทศ) เงิน 128.62 เหรียญ และในเอกสารหมายเลข ง. หน้า 7 ยังแสดงรายละเอียดในเงินจำนวนว่า (1) ค่าหลอมทองคำของโรงกษาปณ์ เงิน 72.08 เหรียญ กับ (4) ค่าขนส่งในสหรัฐอเมริกาเงิน 56.54 เหรียญ ซึ่งเมื่อกำหนดบวกกันก็เงิน 128.62 เหรียญตรงกัน เอกสารเหล่านี้มีเจ้าหน้าที่เป็นผู้ลงนามยืนยันมาโดยเรียบร้อย ฉะนั้นจึงถือได้ว่าได้จ่ายไปจริง

กับอีกจำนวนหนึ่ง คือเงิน 13,038.50 เหรียญ ซึ่งในเอกสารหมายเลข ข. ระบุไว้ในรายการหมายเลข 4 ว่า ทองคำส่งให้ ถวิล อุดล เงิน 13,038.50 เหรียญ ทั้งนี้เอกสารหมายเลข ง. ซึ่งเป็นรายงานของสถานทูตไทยในวอชิงตัน หน้า 6 ว่า “ส่งมอบทองให้นายถวิล อุดล รวมเป็นราคา 13,038.50 เหรียญ” และในเอกสารฉบับเดียวกันนี้ หน้า 7 ว่า “ขอทองคำส่งไปให้นายถวิล อุดล เมื่อวันที่ 30 สิงหาคม 1945 เงิน 11,783.54 เหรียญ กับเมื่อวันที่ 5 ตุลาคม 1945 อีก 1,255.96 เหรียญ เงินสองจำนวนรวมกันเป็น 13,038.50 เหรียญ เอกสารสองฉบับนี้มีเจ้าหน้าที่ลงนามรับรองยืนยันมา ฉะนั้นจึงเป็นอันถูกต้องว่าได้ใช้จ่ายไปจริงในกิจการของเสรีไทย

เมื่อรวมเงินรายย่อย 3 ราย คือขอทองคำส่งมาให้กองบัญชาการเสรีไทยในประเทศ 49,957.06 เหรียญ กับค่าใช้จ่ายในการนั้นอีก 128.62 เหรียญ และจ่ายให้นายถวิล อุดล อีก 13,038.50 เหรียญแล้ว คงรวมเป็นจำนวนเงิน 63,124.18 เหรียญ และเมื่อเอาเงินจำนวนที่ โอ.เอส.เอส. ส่งคืนเข้าบัญชีรัฐบาลตามเอกสารหมายเลข ง. หน้า 7 เป็นเงิน 436,875.82 เหรียญ มาคำนวณบวก

กันเข้า คงได้จำนวนเลข 500,000 เหรียญ เท่ากับจำนวนเงินที่จัดสรรสำหรับ
เสรีไทยในประเทศจ่ายให้ โอ.เอส.เอส. ไป ฉะนั้นจึงเป็นอันว่าเงินค่าใช้จ่าย
ของเสรีไทยในประเทศที่เอามาจากเงินเหรียญที่ถูกกักไว้ในอเมริกานั้นเป็นอัน
ถูกต้องแล้ว ไม่มีการหายหกดกเหลือประการใด เงินจำนวน 4 แสนเหรียญ
เศษปรากฏในเอกสารหมาย ง. หน้า 3 ว่า ส่งคืนเมื่อวันที่ 31 ธันวาคม 2488

สรุปความว่า เงินที่ ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช ได้จัดสรรจ่ายให้
โอ.เอส.เอส. ไป 2 จำนวนจากเงินของรัฐบาลที่ถูกกักอยู่ที่อเมริกา เป็นเงิน
คราวละ 5 แสนเหรียญ รวม 1 ล้านเหรียญนั้น เจ้าหน้าที่จำหน่ายบัญชีได้ถูก
ต้องตรงกันแล้ว ไม่มีสูญหายประการใดเลย

ส่วนเงินในงบประมาณแผ่นดินที่เรียกว่า งบช่วยประชาชน หรือที่
เรียกในภายหลังว่า งบสานติภาพ นั้น มีรายการเลข 1 ว่า เงินใช้ในการต่อต้าน
ญี่ปุ่น ถึง 10 สิงหาคม 2488 เป็นเงิน 8,867,989.87 บาท ตามเอกสารหมาย
ฉ. นั้น เจ้าหน้าที่ได้ใช้จ่ายไปหมดสิ้นแล้ว ตามเอกสารหมาย ฉ. มีรายการ
ดังนี้ คือ

1. หน่วยทหาร	300,000.00 บาท
2. หน่วยตำรวจ	2,000,000.00 บาท
3. หน่วยชลบุรี	567,450.00 บาท
4. หน่วยกาญจนบุรี	528,000.00 บาท
5. หน่วยสุพรรณบุรี	217,500.00 บาท
6. หน่วยปราจีน-ฉะเชิงเทรา	39,217.16 บาท
7. หน่วยอ่างทอง-อยุธยา	350,465.00 บาท
8. กองบัญชาการ	42,000.00 บาท
9. หน่วยอุบล	53,000.00 บาท
10. หน่วยมหาดไทย	536,441.87 บาท
11. หน่วยสุโขทัย-อุตรดิตถ์	120,000.00 บาท

12. หน่วยสื่อสาร	223,000.00 บาท
13. หน่วยกระท่อมแบน	25,310.50 บาท
14. หน่วยแพร์	6,117.72 บาท
15. หน่วยต่างประเทศ	109,287.97 บาท
16. หน่วยสกจนคร	52,000.00 บาท
17. หน่วยอีสาน	100,000.00 บาท
18. หน่วยโคราช	50,000.00 บาท
19. หน่วยเซอเพลิง-ค่าขนส่ง	3,548,199.65 บาท
รวม	8,867,989.87 บาท

ในการใช้จ่ายตามรายการเหล่านี้ มีเจ้าหน้าที่กองคลังแห่งกรมเลขาธิการคณะรัฐมนตรี คือ นายอรุณ ประสานทอง ลงนามรับรองว่า รายการต่างๆ ถูกต้องแล้ว ได้ใช้จ่ายไปในกิจการเสรีไทยจริง จึงเป็นอันว่าเงินยอดใช้ในการต่อต้านญี่ปุ่นรวม 8,867,989.87 บาท ตามงบประมาณช่วยเหลือประชาชน รายการเลข 1 นั้น จำหน่ายบัญชีได้ครบถ้วนถูกต้องแล้ว

อนึ่ง ตามเอกสารหมาย ฉ. ก้องบช่วยประชาชน มีรายการหมายเลข (2) เงินใช้จ่ายในงบสานติภาพ ได้กำหนดไว้เป็นจำนวนเงิน 15,088,996.20 บาท ตามเอกสารหมาย ฉ. นน มีการใช้จ่ายสิบเนื่องเกี่ยวกับเสรีไทยภายหลังที่ญี่ปุ่นยอมจำนน รวม 9 รายการ เป็นเงิน 737,439.91 บาท ตามเอกสารหมายอักษร ป. มีเจ้าหน้าที่การคลังแห่งกรมเลขาธิการคณะรัฐมนตรีลงนามรับรองว่า ได้จ่ายไปจริงตามรายการนั้นๆ ในกิจการของเสรีไทย ฉะนั้นจึงเป็นอันว่า มีการจำหน่ายบัญชีได้ถูกต้องตามระเบียบปฏิบัติของขบวนการเสรีไทย มีรายการดังนี้ คือ

1. หน่วยกาญจนบุรี	488.10 บาท
2. หน่วยปราจีน-ฉะเชิงเทรา	61,260.49 บาท
3. หน่วยอ่างทอง-อยุธยา	28,752.39 บาท
4. หน่วยกระท่อมแบน	1,650.00 บาท

5. หน่วยยุบล	8,485.00 บาท
6. หน่วยสกลนคร	190,000.00 บาท
7. หน่วยนครปฐม	10,000.00 บาท
8. หน่วยโฆษณาและการรับรอง	323,139.23 บาท
9. หน่วยขนส่งเชื้อเพลิง	113,664.70 บาท
	รวม 737,439.91 บาท

กับอนึ่ง ตามเอกสารหมายเลข ช. ปรากฏว่าได้มีการใช้จ่ายบางรายการในกิจการของเสรีไทยยังมีได้รับเงินสดใช้ที่เขาได้ออกไป เช่น น.อ. กาจ เก่งระดมยิง ร้องขอรับเงินสดใช้ที่ใช้จ่ายไปแล้ว เป็นเงิน 144,660 บาท เงินที่ผู้ได้ใช้จ่ายไปในกิจการของเสรีไทยนี้ เมื่อยังมิได้รับชำระก็เป็นเรื่องท้วงหน้าเสรีไทยจะพิจารณาเงินรายใดสดใช้ให้เขาตามสมควร

คณะกรรมการธิการของผู้เห็นว่า ขบวนการกระทำอย่างลับๆ ชนิดนั้น จะหวังให้มีบัญชีรายละเอียดและใบคู่มืออย่างบัญชีบังคับแห่งบริษัทหรือสมาคมในยามสงบนั้น ย่อมเป็นไปได้สำหรับผู้สอบถามน่าจะต้องพอใจเมื่อเห็นว่ามีเงินนั้นได้จ่ายไปเป็นการพิเศษ จำเป็นสำหรับความสำเร็จแห่งขบวนการกระทำนั้น ตามที่ปรากฏข้างบนนี้ คณะกรรมการธิการเห็นว่า โรงทหาร สนามบินค่าย กองบัญชาการ ฯลฯ ได้ก่อสร้างในอาคารที่ลำบาก ด้วยสมรรถภาพที่น่าชมเชย และเป็นผลแสดงว่า เงินที่ใช้จ่ายไปแล้วนั้นสมควรแก่การทำงานที่กระทำไป นายพล แจ็คส์ โดยเฉพาะ ได้กล่าวที่กล่าวสนามบินที่เสรีไทยได้ก่อสร้างทำไปนั้น ว่าโดยทั่วไปแล้วก่อสร้างได้ถูกมาก ทั้งยังยอมเป็นหนี้ว่า (Credit) ในบุคคลที่รับผิดชอบในการนี้

ย่อมเป็นการจำเป็นที่จะต้องใช้จ่ายเงินในรายการที่นายพล แจ็คส์ เรียกว่า จำนวนเงินบัญชีไม่ได้ (Unaccountable) เป็นต้นว่า จำนวนเงินที่ให้ไปแก่นักโคตรมูซุฟีในดินแดนศัตรู

ความจริงในเมื่อเกิดกรณีซ้อนเร้นและน่าอันตรายเช่นนั้น ต้องระวังกันอย่างกวัดกัน อย่าให้เป็นภัยแก่ผู้มีส่วนในขบวนการกระทำนั้น ต้องปกปิดนามกัน เช่นหัวหน้าเสรีไทยก็กระทำไปในนามแฝงว่า “รัฐ” เอกสารโดยเฉพาะ เช่น เช็ก ใบคู่จ่าย ใบเสร็จ คำสั่ง ฯลฯ ย่อมจะเปิดเผยนามผู้รับ ผู้ใช้จ่าย ไม่ได้ เพราะจะเกิดผลให้รู้ว่าใครเป็นใคร บุคคลที่เกี่ยวข้องอาจจะต้องเสี่ยงชีวิตเนืองๆ ซึ่งถ้าหากได้ค้นพบเอกสารอันเป็นโทษเหล่านั้นเข้า จะเป็นภัยอย่างยิ่ง โค้ดลับเท่านั้นที่จะใช้เป็นอุบายป้องกันผลอันน่ากลัว มิให้บังเกิดขึ้นในเวลาพลาดท่าพลาดทางลง

ขอนมิใช่เป็นกรณีพิเศษสำหรับประเทศไทยเท่านั้น แม้เหตุการณ์เช่นเดียวกันเกิดขึ้นในประเทศอื่น ก็จักต้องปฏิบัติเช่นเดียวกัน นายพันตรีทอมป์สัน ก็ได้มาขแจ้งยังคณะกรรมการว่า ขบวนการต่อต้านในฝรั่งเศสก็ต้องรักษาความลับ ต้องเชื่อถือไว้วางใจกัน ไม่ควรเข้าใจผิดอย่างในประเทศไทย นายนาวาตรี แมกโคแนลด์ ก็ได้ชี้แจงว่า ทาง โอ.เอ็ส.เอ็ส. ไม่ต้องการรายละเอียดค่าใช้จ่ายอย่างไรเลย นายพลเจ็กส์ หัวหน้าวัน, ธรี, ซิกซ์, ของอังกฤษ ได้อ้างถึงคำสั่งทั่วไปว่า ไม่ให้เก็บเอกสาร ใบรับ หรือนามบุคคล โดยให้รักษาความลับอย่างที่สุด เพราะว่าอาจนำไปสู่การจับกุม กระทำให้เสียซึ่งโครงการถูกทำลายสิ้นไป และความจริงเพื่อหลักประกัน (Security) ทางเสรีไทยได้ถูกร้องขอโดย วัน, ธรี, ซิกซ์, ให้ทำลายบรรดาเอกสารทั้งสิ้นที่อาจเป็นภัย ในทางปฏิบัติยอมถือเอาซึ่งการทำงานที่ได้รับมอบหมายไปกระทำ ส่วนรายละเอียดโดยเฉพาะย่อมต้องปิดบัง

ฉะนั้น คณะกรรมการจึงมีความเห็นว่า การที่กระทำไปในประเทศไทยย่อมต้องเป็นไปเช่นเดียวกับที่กระทำกันในประเทศอื่น และในกรณีเช่นนี้ย่อมเป็นการผิดวิสัยและพ้นวิสัยที่จะขอร้องรายละเอียดแห่งรายการต่างๆ ทกล่าวข้างบน

(ดูหมอนต้นเหตุแห่งเหตุการณ์คราวนี้ เกิดขึ้นจากความเข้าใจผิดในจำนวน 5 แสตนเหรียญในอเมริกา ซึ่งจัดจำแนกไว้สำหรับเสรีไทยเป็นเบื้องต้น

ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช ดูเหมือนคิดไว้แต่ต้นจะส่งเงินจำนวนนี้มาให้ขบวนเสรีไทยในประเทศไทย แต่ภายหลังมีการส่งมาทางอาเซอร์รวมทั้งสิ้นเพียง 83,124.18 เหรียญ ส่วนเงินจำนวนนอกนั้นคงยังอยู่ในสหรัฐอเมริกา มิได้สูญหายประการใด ขอนัดตามทางสอบสวนได้ความชัด แต่หากก่อนหน้านั้นเกิดการสับสนในความตั้งใจและในข้อเท็จจริง จึงทำให้บางคนเกิดสงสัยว่าเงินจำนวนนี้จะได้สูญหายไปเป็นบางส่วน)

พึงสังเกตว่า ความเข้าใจผิดเช่นนั้น แม้จะโดยสุจริตก็ดี อาจทำให้เกิดเล่ห์เหลี่ยมหลายได้ง่ายๆ ในเมื่อการเมืองกับการเงินเข้าปะปนกันขึ้น อย่างไรก็ตาม คณะกรรมการทำให้รู้แน่ได้ว่า ข่าวลือเหล่านั้นไม่มีมูลความจริง จากการตรวจสอบเอกสารและบัญชีย้อนต่อคณะกรรมการ ปรากฏชัดว่า ทุกสิ่งถูกต้องตรงกัน ในการสอบสวนของคณะกรรมการ ปรากฏว่า ผู้เสนออุทธรณ์ไม่มีหลักฐานหรือข้อเท็จจริงอันใดที่จะเสนอต่อคณะกรรมการ เพื่อให้เห็นว่าข่าวลือนั้นเป็นความจริงให้เกิดการสงสัย (เช่นว่าการยกยอกเงินของชาติ หรือใช้จ่ายไปนอกเหนือกิจการเสรีไทย หรือทำให้เสียหายตกหล่นอย่างไร ฯลฯ)

ขบวนการเสรีไทย หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า ขบวนการใต้ดินนี้ มีข้อเท็จจริงซึ่งตามกฎหมายได้ถือว่าได้ปฏิบัติการช่วยเหลือเพื่อแม่แก่ราชศัตรูตามกฎหมายลักษณะอาญา มาตรา 110 อาจมีโทษถึงตายก็เป็นได้ จึงเป็นผู้ที่เสี่ยงชีวิตเพื่อเห็นแก่ประเทศชาติในยามคับขัน เพราะมีอุดมคติตั้งใจจะกอบกู้ฐานะของประเทศมิให้เสียเอกราชฐานผู้แพ้สงคราม หรือมีฉันทน์ก็เป็นประเทศเอกราชแต่ในนามตามสัญญาสงบศึก

ตามเอกสารหมาย ก. ซึ่งเป็นคำตอบของผู้รักษาการในตำแหน่งรัฐมนตรีสหรัฐอเมริกา ถึงหัวหน้าเสรีไทย ให้คำรับรองว่าจะเคารพ (Respect) ความเป็นเอกราชของประเทศไทย และตามเอกสารหมาย ต. นายเอช. อาร์. เบ็ด (อุปทูตรักษาการสถานทูตอังกฤษ) ก็ได้กล่าวไว้ว่า ผลของขบวนการเสรีไทยต่ออันผู้ป็นนั้น ได้กระทำให้รัฐบาลอังกฤษแนะนำเสนอข้อตกลงอย่างเบาที่สุด และว่า

ถ้าเป็นรัฐบาลจอมพลป. พิบูลสงครามแล้ว ข้อตกลงที่เสนอนี้จะหนักต่างกัน
อย่างยิง เพราะจะถือว่า ไทยเป็นประเทศศัตรู ทำนองเดียวกับเยอรมันและ
ญี่ปุ่น

ตามเอกสารหมาย ถ. เป็นสำนวนถ้อยแถลงของนายเบวิน เมื่อวันที่
20 สิงหาคม 2488 เกี่ยวกับเสรีไทย ว่ารัฐบาลอังกฤษยอมรับรู้ในการที่ขบวนการ
เสรีไทยต่อต้านญี่ปุ่นได้ให้ความช่วยเหลือ แต่จะลบล้างการที่ไทยได้ประกาศ
สงครามต่ออังกฤษ ซ้ำยังรับเอาดินแดนของอังกฤษไปจากมือญี่ปุ่น หรือไม่
ประการใดนั้น ต้องรอคูจิตารมณ์ของไทยต่อไปในการรับรองทหารฝ่ายอังกฤษ
ที่จะเข้าไปในประเทศไทย

ตามเอกสารหมาย ท. เป็นถ้อยแถลงของนายโยสต์ (อุปทูตรักษากร
สถานทูต ส.ร.อ.) กล่าวต่อรัฐมนตรีว่าการต่างประเทศเมื่อวันที่ 17 เมษายน
2489 ใจความเกี่ยวกับเสรีไทยว่า รัฐบาลสหรัฐอเมริกาขังจำได้อยู่เสมอ ด้วย
ความขอบคุณและชมเชย ว่า ขบวนการเสรีไทยได้ดินได้ข้อสัตย์ช่วยเหลือ
สัมพันธมิตร

ตามเอกสาร บ. เป็นถ้อยแถลงของนายฮาริงตัน เกี่ยวกับเสรีไทยว่า
ขบวนการเสรีไทยได้มีส่วนอย่างยิงที่ทำให้อเมริกาเชื่อมั่นว่าไทยเป็นมิตร จึงพร้อม
ที่จะช่วยเหลือทางการเงิน เพื่อบรรณะการเศรษฐกิจของประเทศ

ตามเอกสารต่าง ๆ เหล่านี้ แสดงให้เห็นว่า ขบวนการเสรีไทยได้กอบกู้
ฐานะของประเทศชาติเนื่องจากสงครามคราวนี้ได้เป็นอย่างดี สมควรเป็นเจ้า
หน้บุญคุณแก่ปวงชนชาวไทย และถ้ามีทางใดที่ประเทศชาติจะสมนาคุณแก่ผู้
เสี่ยงชีวิตเข้ามาในการกอบกู้ฐานะของประเทศชาติเช่นนี้ ก็น่าจะเป็นที่ยินดียิ่ง

(ในสุดท้ายขอให้ระวังอย่าให้เกิดการทอดยอดอดหาระอาใจจนไม่มี
ใครคิดริเริ่มกระทำกิจการสิ่งใดในเมื่อเกิดเหตุการณ์คับขันในอนาคต หากว่า

บุคคลซึ่งริเริ่มกระทำการสังนถุกไต่สวนในเรื่องการเงินอันพันวิสัยจะปฏิบัติ
 ได้ ในกรณีเช่นนี้ ผลของงานย่อมสนองนโยบายและผู้ที่ได้รับมอบหมาย
 ที่จะกอบกู้ฐานะของประเทศชาติย่อมจะต้องเชื่อถือกัน และหนทางที่เขาจะ
 ทำไปเพื่อบำบัดความยุ่งยากก็ควรจะเชื่อถือด้วย)

- (ลงชื่อ) เทพวิฑูร
 (ลงชื่อ) นลราชสุวณัน
 (ลงชื่อ) วิกรมรัตนสุภาช
 (ลงชื่อ) นิตศาสตร์
 (ลงชื่อ) พิชาญ บุลง

ภาคผนวก 5

1.

ระยะแรกระหว่างธันวาคม 2484 ถึงสิงหาคม 2485 นั้นขบวนการต่อต้านของไทย (Thai Resistance Movement) ซึ่งต่อมาได้รวมกับเสรีไทยใน ส.ร.อ. และในอังกฤษเป็น “ขบวนการเสรีไทย” เดียวกันนั้นได้ใช้จ่ายสำหรับกิจการต่อต้านภายในประเทศจากเงินดังต่อไปนี้

(1) เงินประเภทค่ารับรองประจำตำแหน่งผู้ประศาสน์การมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง

(2) เงินประเภทค่ารับรองประจำตำแหน่งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ (ส่วนของนายปรีดี พนมยงค์)

(3) เงินที่ผู้รักชาติจำนวนหนึ่งได้อุทิศช่วยการต่อต้านญี่ปุ่น

(4) เงินส่วนตัวของเสรีไทยแต่ละคนที่ปฏิบัติการ อาทิ นายจำกัด พลากร ซึ่งเป็นผู้แทนคนแรกของเสรีไทยภายในประเทศเดินทางไปยังประเทศจีนเพื่อติดต่อกับสมพันธมิตรนั้นก็ได้ใช้จ่ายเงินส่วนตัวของตน และต่อมานายสงวน ตลารักษ์กับคณะที่เดินทางไปประกอบภารกิจดังกล่าวนั้นก็ได้ใช้จ่ายเงินส่วนตัวเช่นเดียวกัน ฯลฯ

2.

เมื่อจอมพลพิบูลฯ ลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรีในเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2487 แล้ว นายควง อภัยวงศ์ได้เป็นนายกรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 1 สิงหาคมบั้นและจัดตั้งคณะรัฐมนตรีขึ้นเมื่อวันที่ 2 เดือนนั้นโดยมีนายทวี บุณยเกตุ เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ และเป็นผู้สังฆราชการของสำนักนายกรัฐมนตรีอีกตำแหน่งหนึ่งด้วย ขบวนการเสรีไทยภายในประเทศได้รับความช่วยเหลือจากรัฐบาลควงฯ ซึ่งได้อนุมัติให้ขบวนการเสรีไทยเบิกค่าใช้จ่ายจากงบประมาณแผ่นดินซึ่งเดิมเรียกชื่อบริษัทว่า “บช่วยประชาชน” แล้วต่อมาเปลี่ยนชื่อบริษัทว่า “บสานติภาพ” ดังปรากฏตามรายงานของคณะกรรมการวิสามัญแห่งสภาผู้แทนราษฎรดังกล่าวแล้ว

รายชื่อหน่วยต่าง ๆ ที่ปรากฏในรายงานนั้นหมายถึงเฉพาะหน่วยที่เบิกค่าใช้จ่ายโดยตรงจากกองบัญชาการเสรีไทย แต่มีอีกหลายหน่วยที่เบิกค่าใช้จ่ายจากหน่วยใหญ่ซึ่งรับเงินไปจากกองบัญชาการ คือ

2.1

ทหารเสรีไทยที่มีตำแหน่งหน้าที่ราชการส่วนใดก็ใช้จ่ายทางตำแหน่งนั้นตามงบประมาณกระทรวงกลาโหม อีกส่วนหนึ่งเบิกจากกองบัญชาการเสรีไทยจากงบ “หน่วยทหาร” ทดงไว้ 300,000 บาท

2.2

ตำรวจเสรีไทยหน่วยต่างๆ ทหารอาสาจักรไทยภายใต้ พล.ต.อ. อุดล อุดลเดชจรัส รวมทั้ง “หน่วยชุมพร” ซึ่ง ร.ต.อ. เนียบ ชัยสงค์

(อัมพูนันท์) เป็นหัวหน้าชั้น เบิกค่าใช้จ่ายจากงบ “หน่วยตำรวจ” ที่ตั้งไว้ 2,000,000 บาท

2.3

เสรีไทยประเภทที่ “ลอร์ดแมนที่แบทเตน” เรียกว่า Numerous passive supporters แปลว่า “ผู้ต่อสู้อย่างสงบไม่หวั่นไหว” (passive resistance) จำนวนมากมายซึ่งนาวาเอกบุง สุภชลาศัย ร.ม.ต. มหาดไทย รั้งไปมอบให้ข้าหลวงประจำจังหวัด ปลัดจังหวัด นายอำเภอ ฯลฯ จัดตั้งทุกหมู่บ้านทั่วราชอาณาจักรนั้น ผู้มีตำแหน่งหน้าที่ทางราชการส่วนใดก็เบิกค่าใช้จ่ายตามตำแหน่งของเสรีไทยนั้นๆ จากงบประมาณกระทรวงมหาดไทย อีกส่วนหนึ่งเบิกจากกองบัญชาการเสรีไทย “หน่วยมหาดไทย” ที่ตั้งไว้ 536,441.87 บาท

2.4

เสรีไทยฝ่ายช่วยรบซึ่งเป็นครูโรงเรียนมัธยมและโรงเรียนประถมศึกษาทั่วราชอาณาจักรซึ่งนายทิว บุญเกิด ร.ม.ต. ศักขิการรั้งไปเตรียมจัดตั้งนั้นเบิกจากค่าใช้จ่ายของกระทรวงศึกษาธิการ

3.

ในรายงานคณะกรรมการวิสามัญของสภาผู้แทนราษฎรนั้นปรากฏชัดแจ้งว่า เสรีไทยทั้งภายในและภายนอกประเทศไทยมิได้รับเงินของ โอ.เอส. เอ็ด. แต่ตรงกันข้ามเรารักษาเกียรติและศักดิ์ศรีของเราไว้โดยสถานทูตไทยประจำกรุงวอชิงตันได้จ่ายเงินของรัฐบาลไทยที่ฝากไว้ในสหรัฐอเมริกาเป็นจำนวนเงิน 5 แสนเหรียญให้แก่ โอ.เอส.เอ็ด. เพื่อนำไปใช้จ่ายเกี่ยวกับการงานของเสรีไทย

ปรีดี พนมยงค์

ชานกรุงปารีส

วันที่ 11 กรกฎาคม พ.ศ. 2522

สำเนาจดหมาย ของ ศาสตราจารย์วิจิตร ลุลิตานนท์ ถึง นิตยสาร "จตุรัส"

ภาคผนวก 6

นายแธเดียส ฟลัด เขียนฝ่าฝืนความจริง เกี่ยวกับการต่อต้านญี่ปุ่น

ด้วยนายแธเดียส ฟลัด (Thadeus Flood) อาจารย์มหาวิทยาลัย
แคลิฟอร์เนีย ได้เขียนบทความเรื่อง "เนื้อความทางประวัติศาสตร์ของฝ่าย
ซ้ายไทย" ลงพิมพ์ในวารสารชื่อ "บูตติน ออฟ อาเซียน คอนเซนต์ สกอลาร์ส"
ฉบับฤดูหนาว ค.ศ. 1975 (พ.ศ. 2518) ซึ่งมีข้อความฝ่าฝืนความจริงหลาย
ประการ โดยเฉพาะที่เกี่ยวกับเสรีไทยนั้นนายแธเดียส ฟลัด เก็บเอาคำบอก
เล่าของคนจีนที่อยู่ใต้อิทธิพลของคณะที่ชาวจีนเรียกว่า "แก๊งค์ 4 คน" นั้นได้
โฆษณาไว้

กองบรรณาธิการบทความของนิตยสาร "จตุรัส" ได้แปลบทความ
นั้นเป็นภาษาไทย นำมาลงพิมพ์ไว้ในฉบับ วันอังคารที่ 21 ตุลาคม 2518
พร้อมทั้งคำสดุดีของกองบรรณาธิการบทความรับรองว่าเป็นความจริงตามทฤษฎี
มาร์กซิสม์เลนินนิสม์

ศาสตราจารย์วิจิตร ลุลิตานนท์ ซึ่งทำหน้าที่เลขาธิการกองบัญชาการ
เสรีไทยระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 จึงได้มีจดหมายถึงบรรณาธิการบริหาร
และบรรณาธิการบทความหนังสือจตุรัส

ต่อมา “บรรณาธิการบริหาร” ได้ยอมลงพิมพ์ที่จดหมายของศาสตราจารย์
วิจิตร ลุลิตานนท์ นั้น ในฉบับวันอังคารที่ 16 ธันวาคม 2518 มีความ
ดังต่อไปนี้

จดหมายเปิดผนึกจากเสรีไทย
เสรีไทย กับ พ.ค.ท.

เรียน บรรณาธิการบริหาร และ บรรณาธิการบทความหนังสือจตุรัส

ในฐานะทำหน้าที่เลขาธิการกองบัญชาการเสรีไทยระหว่างสงคราม
โลกครั้งที่ 2 ข้าพเจ้าถูกล้อมโดยเสรีไทยหลายคนถึงความจริงที่ผู้โฆษณาว่า
พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยเป็นผู้นำมวลชนไทยต่อสู้ญี่ปุ่นระหว่าง
สงคราม ซึ่งทำให้ชนรุ่นหลังเข้าใจผิดว่าขบวนการเสรีไทยอยู่ภายใต้การนำของ
พ.ค.ท. และมีผู้โฆษณาสนับสนุนว่าพรรคนี้ต่อสู้ญี่ปุ่นก่อนมีเสรีไทย การ
โฆษณาเป็นลูกโซ่โยงมาถึงบทความซึ่งมีผู้บอกให้นายแธเดียส ฟลัด คน
อเมริกันแห่งกลุ่มที่เรียกตนเองว่า “อาเซียน คอนเซินต์” เขียนลงในวารสาร
ฉบับฤดูหนาว พ.ศ. 2518 มีความตอนหนึ่งว่า เสรีไทยร่วมมือกับพรรคคอมมิ
วนิสต์แห่งประเทศไทยเพื่อทำการต่อต้านจักรวรรดินิยมญี่ปุ่นและรัฐบาลฟาส
ซิสต์ของจอมพล ป. พิบูลสงคราม ท่านได้นำบทความนั้นมาลงในจตุรัสฉบับ
21 ตุลาคม ป.นี้ เป็น “บทความพิเศษ” ภายใต้หัวข้อว่า “การเติบโตของชาย
ไทย” และท่านยืนยันรับรองด้วยถ้อยคำว่า

บทความชิ้นนี้ถือได้ว่าเป็นการวิเคราะห์ระบอบเศรษฐกิจการเมืองไทย โดยทฤษฎีมาร์กซิสต์—เลนินนิสต์ที่นับว่ามีความถูกต้องตรงต่อสภาพภาวะวิสัย และข้อเท็จจริงทั้งในอดีตและปัจจุบันของสังคมไทยชิ้นหนึ่ง และเป็นเรื่องที่แน่นอนที่สุด

ผู้อ่านบทความนี้ประกอบกับอีกบทความหนึ่งในจตุรัสฉบับเดียวกัน ภายใต้หัวข้อเรื่อง “ตลาดหนังสือหลังตุลาคม 2516” ซึ่งแนะนำหนังสือเขียนเป็นเชิงชวนอ่านและไม่ชวนอ่านด้วยแล้วก็เห็นจากตอนต้นๆ ของบทความนี้ที่ผู้เขียนบทความได้แนะนำไว้ว่า

การหันกลับไปทวนงานเขียน “เพื่อชีวิต” ในยุค 2490 เป็นที่ปรากฏให้เห็นได้ชัด ไม่เพียงแต่งานของจิตร ภูมิศักดิ์ หากรวมถึงงานของอุดม สีสวรรณ เจ้าของนามปากกา พ. เมืองชมพู

ผู้ที่เคยอ่านหนังสือของอุดม สีสวรรณ กรรมการกลาง พ.ค.ท. ซึ่งทางการได้ปล่อยตัวเป็นอิสระแล้วนั้นเคยเขียนหนังสือชื่อ “ทางออกของไทย” ใช้นามปากกาว่า “อรุณ พรหมชมพู” ได้ชี้ทางออกของไทยไว้ว่า ต้องอยู่ภายใต้การนำของ พ.ค.ท. ดังนั้นท่านหรือผู้เขียนบทความจึงมีสิทธิเสรีภาพเต็มที่สนับสนุนบทความของนายพลัด เพื่อชวนให้ผู้อ่านถือว่าทางออกของไทยเป็นไปดังกล่าวนี้

ส่วนข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับขบวนการเสรีไทยซึ่งนายพลัดและท่านกับผู้โฆษณาบางคนกล่าวพาดพิงมาถึงนั้น ข้าพเจ้าในฐานะหน้าที่ดังกล่าวข้างต้นก็มีความจำเป็นต้องเขียนจดหมายมายังท่าน เพื่อขอร้องว่าเนื่องจากท่านได้สละหน้ากระดาษให้แก่บทความของนายพลัดและบทความตลาดหนังสือ ข้าพเจ้าขอให้ท่านโปรดมีน้ำใจเป็นนักกีฬาพอที่จะนำจดหมายนี้ทิ้งฉบับลงพิมพ์ในจตุรัส ซึ่งใช้หน้ากระดาษน้อยกว่าบทความนี้ โปรดอย่าตัดข้อความเลย ทงนเพื่อให้อ่านได้เรียบเทียบ แล้วก็จะสามารถวินิจฉัยได้ว่าสัจจะเป็นอย่างไร

1. ขบวนการเสรีไทยถือหลักการมวลชนเป็นใหญ่ตามที่หัวหน้าเสรีไทยได้แถลงในที่ชุมนุมใหญ่เสรีไทยเมื่อวันที่ 25 กันยายน พ.ศ. 2488 ภายหลังจากสวนสนามต่อประชาชนในวันนั้นแล้ว ว่า

ราษฎรทั้งปวงประมาณ 17 ล้านคน (สถิติขณะนั้น) ที่เป็นคนไทยโดยทางนิตินัยและพฤตินัยนั้นเองเป็นผู้ชาติ ฉะนั้น ผู้ซึ่งข้าพเจ้าจะต้องขอขอบคุณอย่างสูงยิ่งก่อนอื่นก็คือคนไทยทั้งปวงนี้

โดยอุดมคติดังกล่าวนี้ ขบวนการเสรีไทยจึงไม่ใช้วิธีอดอ้างตนว่าเป็นผู้นำมวลชนไทยต่อญี่ปุ่น หรืออดอ้างว่าต่อญี่ปุ่นก่อนองค์การใดหรือพรรคใด เพราะเรื่องรับใช้มิใช่การโฆษณาขายสินค้าซึ่งผู้ซื้อหาแต่ทางการค้าทำกันอยู่เพื่ออวดอ้างคุณภาพของสินค้า

ส่วนการที่ขบวนการเสรีไทยต้องมีกองบัญชาการนั้น หัวหน้าฯ ก็ได้กล่าวไว้ในที่ชุมนุมใหญ่แล้วว่า

การกระทำคราวนี้มีได้ก่อตั้งเป็นคณะหรือพรรคการเมือง แต่เป็นการร่วมกันประกอบกิจเพื่อให้ประเทศชาติได้กลับคืนสู่สถานการณ์ก่อนวันที่ 8 ธันวาคม 2484 แม้ว่าการดำเนินจะได้จัดให้มีองค์การบริหาร คือ กองบัญชาการสำนักงานหรือสาขาใดๆ ขึ้น ก็เพื่อความจำเป็นที่จะให้งานนั้นระเบียบอันนำมาซึ่งวินัยและสมรรถภาพ สมาคมซึ่งมีสมาชิกน้อยกว่าผู้ร่วมงานคราวนี้ต้องมีกรรมการฉันทใด ผู้ร่วมงานคราวนี้ซึ่งจำนวนมากก็จำเป็นต้องการเมืองการบัญชาการฉันทนั้น

กลุ่มใดองค์การใดอ้างว่าเป็นผู้นำมวลชนไทยต่อญี่ปุ่นระหว่างสงครามจึงมีทรรศนะต่างกับขบวนการเสรีไทย

2. เมื่อขบวนการเสรีไทยถืออุดมคติมวลชนไทยเป็นใหญ่ จึงวินิจฉัยจิตสำนึกของมวลชนไทยว่า เมื่อก่อนวันที่ 8 ธันวาคม 2484 ที่ญี่ปุ่นมิได้ยก

กองทัพมารุกรานประเทศไทยนั้น มวลชนไทยก็จะเกิดจิตสำนึกจับอาวุธได้ ญู่ปุ่นได้อย่างไร มวลชนไทยเกิดจิตสำนึกเมื่อตนประสบว่าญู่ปุ่นยกกองทัพมารุกราน

จิตสำนึกของมวลชนไทย จึงต่างกับจิตสำนึกของคนจีนที่รักษาจีน ซึ่งอาศัยอยู่ในเมืองไทย ที่ประเทศจีนถูกญู่ปุ่นรุกรานก่อนประเทศไทยหลายปี ถ้าท่านศึกษาประวัติศาสตร์บ้างหรือสอบถามคนจีนในประเทศไทยที่มีอายุสูง และยังจำความได้ ว่าเมื่อก่อนญู่ปุ่นรุกรานไทยนั้น คนจีนในประเทศไทยได้มีองค์การหรือสาขาของพรรคต่างๆ ตั้งอยู่เป็นการลับ บางองค์การบางสาขาได้ใช้วิธีทำร้ายหรือทำลายชีวิตพ่อค้าจีนที่ทำการค้ากับญู่ปุ่น แต่นั่นเป็นเรื่องคนจีนด้วยกัน จึงไม่ควรอาศัยลัทธิไม่มีชาติเป็นข้ออ้างว่า คนจีนในประเทศไทย ต่อสู้ญู่ปุ่นที่รุกรานประเทศไทยก่อนที่ญู่ปุ่นยังมีได้ยกกองทัพรุกรานประเทศไทย

3. ท่านบรรณาธิการบทความและท่านที่ฟังวิทยุกระจายเสียงประชาชนแห่งประเทศไทย ทดงขึ้นเมื่อประมาณ 10 กว่าปี คงได้ยินโฆษกสถานีนั้นกระจายเสียงในวันที่ 1 ธันวาคมของทุกๆ ปีว่า พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม พ.ศ. 2485 (สองสี่แปดห้า) แม้เป็นจริงตามนั้นแต่ก็แสดงว่าพรรคคนตั้งขึ้น 1 ปีภายหลังจากที่ญู่ปุ่นโจมตีเพ็ดฮาเบอร์ของสหรัฐอเมริกาและรุกรานประเทศไทยวันเดียวกันนั้น ขอให้ท่านบรรณาธิการและท่านผู้อ่านใช้สามัญสำนึก ว่าคนไทยเรานั่งมองเป็นหนักหนาหรือทยอมให้ญู่ปุ่นย้ายจนถึง 1 ปีแล้วจึงโง่งมลุกขึ้นเพราะมีพรรคหนึ่งตั้งขึ้นเป็นพรรคนำ

4. ตามที่ท่านบรรณาธิการทั้งสองยืนยันรับรองคำกล่าวของนายพลัดที่ว่าเสรีไทยร่วมมือกับ พ.ค.ท. ต่อสู้รัฐบาลฟาสซิสต์ของจอมพล ป. พิบูลสงคราม เป็นการสร้างเวทีประวัติศาสตร์ให้ พ.ค.ท. ก่อนเกิดของพรรคคนนั้น เพราะการต่อสู้เพื่อให้ออมพล ป. ออกไปนั้น มีชนครั้งแรกในเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2485 อันเป็นเวลาหนึ่งเดือนก่อนที่โฆษกกว่า พ.ค.ท. ตั้งขึ้นในวันที่ 1 ธันวาคม พ.ศ. 2485 ก็จอมพล ป. ยืนโบล่าออกซึ่งคณะผู้สำเร็จราชการอนุวัติ

แล้ว คุณทวี บุญยเกตุ เลขาธิการคณะกรรมการราษฎร ได้รับให้วิทยุกรุงเทพฯ กระจายเสียงทันที จอมพลป. ไม่พอใจจึงให้ราชเลขาสมชั้นนั้นเอาไปลาคืนและปลดคุณทวี บุญยเกตุออกจากตำแหน่ง และสั่งทหารบกคุกคามคณะผู้สำเร็จราชการ ซึ่งต้องให้เพื่อนทหารเรือช่วยคุ้มครอง

ต่อมาใน พ.ศ. 2487 จอมพลป. เสนอร่าง พ.ร.บ. ให้รับรองพระราชกำหนดระเบียบบริหารนครเพชรบูรณ์ และพุทธบุรีมณฑล สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรประเภทที่ 1 ร่วมกับประเภทที่ 2 ส่วนมากลงมติไม่อนุมัติร่าง พ.ร.บ. นั้น จอมพลป. จึงต้องลาออก ความรายละเอียดแจ้งอยู่ในหนังสือชื่อ "บางเรื่องเกี่ยวกับพระบรมวงศานุวงศ์ในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2" พิมพ์ในโอกาส 11 พ.ค. 2515 แล้ว

วิญญูชนยอมเห็นได้ว่าขณะนั้นไม่มีสมาชิก พ.ค.ท. คนใดเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เหตุใดในเสรีไทยจะทำการนั้นต้องขอความร่วมมือจาก พ.ค.ท.

อนึ่ง บทความมากมายของโฆษก พ.ค.ท. ก็คัดค้านวิธต่อสู้ทางรัฐสภา ถ้าสมมติว่าเสรีไทยขอความร่วมมือจาก พ.ค.ท. ให้ต่อสู้จอมพลป. ทางรัฐสภา พ.ค.ท. ก็คงไม่ยอมรับร่วมมือ

ฉะฉานวิธวิเคราะห์ของนายพลัดจึงมิใช่วิธมารักขนิษฐ์เล่นนินษฐ์ หากเป็นวิธที่ผู้อ่านบอกข้อมูลผิดๆ ให้นายพลัดเขียนขึ้น ทำนองเดียวกับที่บอกให้ชาวต่างประเทศอื่นเขียนเพื่ออาศัยบทความนั้นเป็นข้ออ้างอิงทอดหน่งโดยหวังให้คนที่เชอความศักดิ์สิทธิ์ของคนต่างประเทศนั้นหลงเชอ

5. เมื่อได้ประกาศสันติภาพในวันที่ 16 สิงหาคม พ.ศ. 2488 แล้ว กองบัญชาการเสรีไทยที่ล่ออดมคคิมวลชนเป็นใหญ่ทั้งคำพูดและการปฏิบัติ ได้ประกาศให้เสรีไทยทุกหน่วย และหน่วยต่างๆ ที่จัดตั้งขึ้นโดยมิได้สังกัดขบวนการเสรีไทยโดยตรง แต่ได้ต่อสู้กับผู้รุกรานซึ่งเป็นศัตรูร่วมของชาติและราษฎร

ไทยนั้น (อาทิหน่วยของนายบุญผ่อง ที่บ้านโป่ง กาญจนบุรี ฯลฯ) ส่งสมาชิกตัวแทนของแต่ละหน่วยมาชุมนุมที่กรุงเทพฯ เพื่อสวนสนามอันเป็นการรายงานตนต่อประชาชนก่อนที่จะยุบเลิกขบวนการเสรีไทย

การสวนสนามต่อประชาชนเริ่มขึ้นในวันที่ 25 กันยายน พ.ศ. 2488 กองบัญชาการเสรีไทยได้จัดตรวจสวนสนามด้วยความเที่ยงธรรม ประชาชนที่ได้มาต้อนรับมากมายซึ่งหลายคนยังมีชีวิตอยู่ในปัจจุบันนี้จึงยอมจำได้ว่าเสรีไทยที่แต่งเครื่องแบบทหารไทย และเสรีไทยสังกัดสัมพันธมิตรแต่งเครื่องแบบทหารนั้น ประชาชนยอมรับแล้วว่า เป็นเหล่าใดจึงไม่ต้องมีป้ายบอกชื่อหน่วยแต่เสรีไทยที่ไม่มีเครื่องแบบซึ่งทางการรับรองก็มีป้ายบอกชื่อหน่วยไว้ กรมโฆษณาการ (บัดนี้คือกรมประชาสัมพันธ์) ได้ถ่ายภาพไว้หลายภาพ ขอให้ท่านถามประชาชนที่ได้ต้อนรับการสวนสนามวันนั้นว่ามีผู้ใดได้เห็นหน่วยใดบ้างมีป้ายบอกไว้ อันที่จริงวันนั้นเป็นโอกาสเหมาะมากที่พรรคต่างๆ ซึ่งร่วมงานเสรีไทยควรแสดงตนต่อประชาชนได้โดยไม่ต้องเกรงว่ารัฐบาลจะแกล้งจับกุมเพราะถ้าถอดอุดมคติมวลชนเป็นใหญ่และมีความสัมพันธ์กับมวลชนแล้ว มวลชนก็ต้องให้ความคุ้มครอง

6. เมื่อเสรีจสงครามและได้ยุบเลิกขบวนการเสรีไทยแล้ว สมาชิกต่างก็กลับไปประกอบอาชีพของตน ผู้ใดเป็นนักการเมืองก็จัดตั้งเป็นพรรคการเมืองต่างๆ ตามที่ตนนิยม ในตอนนั้นจึงปรากฏว่ามีหลายพรรคตั้งขึ้น เช่น พรรคสหชีพ พรรคก้าวหน้า พรรคประชาธิปไตย แนวรัฐธรรมนูญ อิศระ และพรรคคอมมิวนิสต์ก็แสดงตนในตอนนั้น ซึ่งแม้กำลังร่างรัฐธรรมนูญฉบับ 2489 แต่รัฐบาลสมัยนั้นก็ให้เสรีภาพในการนับถือลัทธิใดๆ รวมทั้งตั้งพรรคคอมมิวนิสต์ได้

ส่วนอดีตเสรีไทยบางท่านเช่น คุณครอง จันดาวงศ์ ซึ่งขณะร่วมขบวนการเสรีไทยยังมิได้เป็นสมาชิกของพรรคใด แต่ภายหลังรัฐประหาร 8 พ.ย. 2490 แล้วเขาจะสังกัดพรรคใดก็เป็นเรื่องภายหลังสงคราม ฯ

7. ท่านผู้อ่านหลายท่านย่อมทราบว่า ขณะนี้ประเทศไทยมีองค์การ
จารกรรมของหลายประเทศที่หลังไหลเข้ามา และคอมมิวนิสต์ชนิดต่างๆ ก็ตั้ง
สาขาและหน่วยขบวนการเป็นอยู่ในหลายประเทศ

เพื่อที่คนไทยจะได้รู้ว่าองค์การเหล่านี้เป็นคอมมิวนิสต์ชนิดใด ข้าพเจ้า
ขอให้ท่านบรรณาธิการโปรดตอบโดยตนเองและขอให้ช่วยติดต่อถามนายแธร์
เดย์ส ฟลัด ซึ่งจตุรัสรับรองว่าเป็นผู้รู้ทฤษฎีมาร์กซีสต์-เลนินนิสต์ ว่า
พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยมีการจัดตั้งดังต่อไปนี้หรือไม่ คือ

พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยมาร์กซีสต์-เลนินนิสต์ ที่ตั้งระหว่าง
ประเทศครั้งที่ 3 (โคมิเนเตอร์น) คือระหว่าง ค.ศ. 1919 (พ.ศ. 2462) ถึง ค.ศ.
1943 (พ.ศ. 2486) ต้องเป็นสมาชิกองค์การนั้น นอกจากพรรคคอมมิวนิสต์
ชนิดอื่นที่มีชื่อมาร์กซีสต์-เลนินนิสต์จึงไม่เป็นสมาชิกหรือไม่ได้รับรองให้เป็น
สมาชิก หรือสาขาของพรรคใดก็ไม่ต้องเป็นสมาชิกโดยเอกเทศเพราะชนกับ
พรรคใหญ่ที่เป็นสมาชิกอยู่แล้ว ข้าพเจ้าจึงขอให้ท่านบรรณาธิการทั้งสองโดย
ตนเองหรือถามนายฟลัดช่วยแจ้งบัญชีรายชื่อพรรคที่เป็นสมาชิกองค์การโคมิ
เนเตอร์นด้วย

อนึ่งแม้องค์การโคมิเนเตอร์นเลิกไปในระหว่างสงคราม แต่ภายหลัง
ก็มีองค์การโคมิเนฟอร์ม ซึ่งแม้จะเป็นองค์การสำหรับคอมมิวนิสต์ในยุโรป
แต่เขาก็เชิญพรรคคอมมิวนิสต์มาร์กซีสต์-เลนินนิสต์ทั่วโลกให้เข้าร่วมสังเกต
การณ์ นอกจากนั้น เมื่อก่อนสตาลินวายชนม์ ก็มีการประชุมใหญ่พรรคคอมมิ
วนิสต์โซเวียต ซึ่งสตาลินได้กล่าวสุนทรพจน์สำคัญถึงการชูธงแห่งชาติ ในการ
ประชุมนี้มีพรรคมาร์กซีสต์-เลนินนิสต์มากมายได้รับเชิญไปด้วย แม้สตาลิน
วายชนม์แล้วพรรคมาร์กซีสต์-เลนินนิสต์มากมายก็ได้รับเชิญไปในการประชุม
ของพรรคโซเวียตที่มอสโก เมื่อ ค.ศ. 1957 (พ.ศ. 2500) อันมีเรื่องใหญ่มาก
ซึ่งทั่วโลกรู้จักกันเกี่ยวกับเรื่องคัดค้านการบูชาบุคคลสตาลิน จึงขอให้ท่าน

บรรณาธิการทั้งสอง และนายพลัดโปรดแจ้งบัญชีรายชื่อพรรคที่รับเชิญแล้ว
แจ้งให้ผู้อ่านทราบด้วย

ด้วยความนับถือ

ศาสตราจารย์วิจิตร ลุลิตานนท์

ข้อสังเกตเกี่ยวกับการที่ผู้แต่งเรื่องตามคำบอกเล่า (Hearsay)
ว่าด้วยการต่อสู้ปืนในประเทศไทยระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2

นับบทความและหนังสือเกี่ยวกับการต่อสู้ปืนในประเทศไทยระหว่าง
สงครามโลกครั้งที่ 2 ซึ่งชาวต่างประเทศบางคน และคนไทยบางคนได้แต่งขึ้น
ตามคำบอกเล่า (Hearsay) จากคนหนึ่ง แล้วก็มีคนที่สองคัดลอกเอามาเขียน
และคนที่สามที่สี่และอีกหลายคนต่อมาหลงเชื่อคัดลอกเอามาเขียนคัดลอกซ้ำ ๆ
กันไป ทำให้บางคนหลงเข้าใจผิดว่าเรื่องนั้นเป็นความจริงเพราะมีคนเขียน
ถึง 3 คนหรือมากกว่านั้น และยังเป็นชาวต่างประเทศคัดลอกเอาคำบอกเล่ามา
เขียนด้วยแล้ว ก็ยังทำให้บุคคลซึ่งนิยมว่าเรื่องใดที่ชาวต่างประเทศเขียนเป็นสิ่งที่
ศักดิ์สิทธิ์ที่เชื่อถือได้ นั้น หลงเชื่อว่าเป็นสารคดี แต่ว่าที่แท้แล้วขอเขียนไว้

นั้นก็มาจากคนต้นตอคนเดียวที่ตงตนบอกเล่าชน ซึ่งอาจเป็นความจริงหรืออาจเป็นไปตามอคติของคนบอกเล่าที่ผิดพลาดจากความจริง

ผู้ปรารณาสัจจะจึงใช้หลักวิทยาศาสตร์แห่งการวิเคราะห์วิจารณ์ เอกสารทางประวัติศาสตร์และวรรณคดี (Scientific Investigation of Historical and Literary Documents) ประกอบด้วยจิตใจวิทยาศาสตร์ (Scientific Spirits) 6 ประการ คือ จิตใจสังเกต, จิตใจมาตรการ, จิตใจค้นคว้าหาหลักฐานและเหตุผล, จิตใจพิเคราะห์วิจารณ์, จิตใจปราศจากอคติ, จิตใจที่มีความคิดเป็นระเบียบ ดังที่ข้าพเจ้าได้เคยอธิบายไว้ในหนังสือชื่อ “ปรัชญาคืออะไร” และในปาฐกถาที่ประชุมนักเรียนไทยในสหพันธรัฐเยอรมันและในอังกฤษ, กับฝรั่งเศส และข้าพเจ้าได้ทำบันทึกข้อสังเกตและตอบคำถามนิสิตนักศึกษาที่ประสงค์เรียบเรียงวิทยานิพนธ์เกี่ยวกับรัฐบาลบางสมัยของประเทศไทยซึ่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ได้ตีพิมพ์ในหนังสือจุลสารพิเศษฉบับวันสถาปนามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 27 มิถุนายน 2519 แล้วนั้น

วิธีการดังกล่าวเป็นเรื่องขดยาว ซึ่งก็เป็นเรื่องตงตนไปจากสามัญสำนึก (Common sense) อันเป็นตรรกวิทยาเบื้องต้นของมนุษย์ชนที่ไม่ถูกรอบงำด้วยอคติ 4 ประการ คือ ฉันทา (ความหลงรัก) โทสา (ความหลงโกรธ), ภยา (ความหลงกลัว), โมหา (ความหลงมกมาย), ก็สามารถวินิจฉัยได้ว่าคำบอกเล่าซึ่งมีบุคคลนำมาเขียนโฆษณาอันเป็นความจริงเพียงใดหรือไม่

ข้าพเจ้าขอยกอุทาหรณ์บางประการเพื่อท่านผู้ปรารณาสัจจะใช้ “สามัญสำนึก” วิเคราะห์วิจารณ์ดังต่อไปนี้

1. บางคนโฆษณาว่าลัทธิการของตนนำมวลชนต่อสู้ป็นต้นเคียวก็สามารถทำให้ประเทศไทยหลุดพ้นจากการตกเป็นฝ่ายแพ้สงครามได้ แต่เรื่องเบ็ดเตล็ดทั่วโลกแล้วว่าประเทศไทยในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 นั้นมี

สถานการณ์พิเศษ โดยเฉพาะของประเทศไทย คือ ด้านหนึ่งถูกญี่ปุ่นรุกราน และอีกด้านหนึ่งรัฐบาลไทยสมัยนั้นประกาศสงครามและก่อสถานะสงครามกับประเทศสัมพันธมิตร

ดังนั้น การโฆษณาว่าบุคคลใดหรือองค์การใดต่อสู้ญี่ปุ่นด้านเดียวก็สามารถทำให้ประเทศไทยหลุดพ้นจากการตกเป็นฝ่ายแพ้สงครามได้ จึงไม่ใช่สิ่งที่จะทางสารคดี

อนึ่ง การโฆษณาว่าบุคคลใดหรือองค์การใดทำให้สัมพันธมิตรยอมรับรองว่าประเทศไทยไม่ต้องตกเป็นฝ่ายแพ้สงครามได้โดยบุคคลนั้นหรือองค์การนั้นไม่มีการกระทำใดในการต่อสู้ญี่ปุ่นที่เบ็ดเสร็จการเท่าสัมพันธมิตร การโฆษณาเช่นนั้นก็ไม่ใช่สิ่งที่จะทางสารคดี

ฉะนั้น การปฏิบัติเพื่อให้ประเทศไทยได้เอกราช, เอกภาพ, กลับคืนมาโดยสมบูรณ์เหมือนก่อนวันญี่ปุ่นรุกรานนั้นจึงต้องปฏิบัติทั้งสองด้านประกอบกัน คือ ด้านหนึ่งต่อสู้ญี่ปุ่นผู้รุกราน และอีกด้านหนึ่งปฏิบัติการเพื่อให้สัมพันธมิตรรับรองว่าประเทศไทยไม่ตกเป็นฝ่ายแพ้สงคราม และการผ่อนหนักเป็นเบา

เหตุผลดังกล่าวนี้เป็นข้อพิสูจน์ว่าการโฆษณาของบุคคลหรือองค์การใดนั้นเป็นสารคดี หรือว่าเป็นเพียงการโฆษณาवादอย่างเท่านั้น

2. ชาวต่างประเทศบางคนเขียนนิทานนิพนธ์และที่เขียนบทความโดยถือเอาการเจรจากับสัมพันธมิตรเพื่อให้สัมพันธมิตรรับรองว่าประเทศไทยไม่ใช่ศัตรูนั้นเป็นเรื่องสำคัญกว่าด้านที่ขบวนการเสรีไทยต่อสู้ญี่ปุ่นผู้รุกราน

แต่ชาวต่างประเทศบางคน ก็ไม่ได้ค้นคว้าเอกสารหลักฐานของรัฐบาลอเมริกันเองที่เปิดเผยแล้วว่าขบวนการเสรีไทยได้เจรจากับรัฐบาลอเมริกันและสัมพันธมิตรโดยวิธีใด และเป็นผลขึ้นมาโดยการพูดเท่านั้น หรือว่าต้อง

มีการปฏิบัติอย่างใดบ้าง ที่ทำให้รัฐบาลอเมริกันและสัมพันธมิตรรับรองว่าประเทศไทยมิใช่ศัตรู

หากชาวต่างประเทศบางคนเห็นว่ามิใช่วิธีเขียนหนังสือให้เสร็จออกมาเพื่อให้จำหน่ายได้เร็ว ๆ โดยวิธีคัดลอกจากคำบอกเล่า (Hearsay) หรือจากทคนอื่นได้เขียนไว้จากคำบอกเล่า จึงเป็นการทำให้ผู้อ่านหลงเข้าใจผิดว่าเรื่องบอกเล่าที่มีชื่อเสียงทางสารคดีนั้นเป็นความจริง อันทำให้เสียหายแก่สิ่งทางประวัติศาสตร์

ปรีดี พนมยงค์

14 กรกฎาคม พ.ศ. 2522

อมรินทร์การพิมพ์ 418/29-31 ถนนอรุณอมรินทร์ โทร. 4242800-1 นายชูเกียรติ อภะพันธุ์ ผู้พิมพ์โฆษณา